

BEGROTING 2024

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA

COLOFON

De Begroting 2024 is een uitgave van waterschap Brabantse Delta. Meer informatie over het waterschap vindt u op www.brabantsedelta.nl

Datum

15 november 2023

BEGROTING 2024

Vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Brabantse Delta
in de openbare vergadering van 15 november 2023

De dijkgraaf

drs. C.J.G.M. de Vet

De secretaris-directeur

dr. A.F.M. Meuleman

Documentnummer: 695196

WATERSCHAPSBEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA ZORGT VOOR VEILIGE DIJKEN EN KADES, ZUIVERT RIOOLWATER, VERBETERT EN BEWAAKT DE KWALITEIT VAN HET OPPERVLAKTEWATER EN REGELT DE HOOGTE VAN HET WATER IN MIDDEN- EN WEST-BRABANT. IN DE JAARLIJKSE BEGROTING STAAT WAT HET WATERSCHAP HET KOMENDE JAAR GAAT DOEN, WAT DAT KOST EN WAT DAT BETEKENT VOOR DE BELASTINGTARIEVEN.

INVESTEREN IN DE
WATEROPGAVEN

OP EEN
INNOVATIEVE
MANIER

IMPULS AAN
STRATEGIE, PLANNING
EN UITVOERING

ACCENTEN

UITDAGINGEN

KLIMAAT-
VERANDERING

NATUUR EN
BIODIVERSITEIT

DIGITALE
TRANSFORMATIE

KRAPPE
ARBEIDSMARKT

De waterschappen staan voor een grote uitdaging. Voor een veilige, klimaatbestendige delta zijn forse investeringen nodig. Tegelijkertijd moeten we dat doen met realistische tarieven.

KERNTAKEN

VEILIGE
DIJKEN

Veilig wonen, werken en genieten dankzij **568** kilometer dijken, **227** gemalen en **17** sluisen en waterbergingsgebieden.

SCHOON
WATER

Gezonde natuur dankzij een goede waterkwaliteit. Schoonmaken van rioolwater van huizen en bedrijven in **17** rioolwaterzuiveringen.

VOLDOENDE
WATER

Genieten van water dankzij het maaien en baggeren van **8.115** km sloten, beken en rivieren. Zorgen dat het niet te droog is dankzij **1.752** stuwen.

Totale kosten kerntaken:

€ 186 mln

GROTE PROJECTEN

OVERZICHT

RENOVATIE EN OPTIMALISATIE ONTVANGSTWERK RWZI NIEUWVEER

De ontvangstkelder van de rioolwaterzuivering is een enorme ondergrondse betonnen bak waar het afvalwater van de stad Breda en enkele omliggende gemeenten binnenkomt om gezuiverd te worden. In de kelder staan vier enorme vijzels. Deze zorgen ervoor dat het binnenkomende afvalwater enkele meters omhoog wordt gebracht om vervolgens, onder vrij verval, door het hele zuiveringsproces te gaan. De verwerkingscapaciteit van de kelder is door de jaren heen te klein geworden. Daarom kiezen we voor vernieuwing van de kelder én de vijzels om zo de capaciteit te vergroten.

UITVOERING EN HERINRICHTING NATTE NATUURPAREL NOORDRAND MIDDEN

Ten noorden van Etten-Leur en Prinsenbeek ligt Noordrand Midden. In dit natuurgebied werken wij samen met Staatsbosbeheer en de provincie aan de ontwikkeling van waterrijke natuur. We versterken de gebieden, breiden we ze uit en passen de waterhuishouding aan. Zo maken we ook ruimte voor bijzondere soorten, zoals de otter, roerdomp (vogel) en krabbescheer (waterplant).

VERBETERING PRIMAIRE KERING TRAJECT MOERDIJK-DRIMMELN

Van Moerdijk tot Drimmelen ligt een primaire kering die ons beschermt tegen hoogwater vanuit het Hollands Diep en de Amer. Deze dijk is ongeveer 18 km lang en voldoet niet aan de wettelijke veiligheidseisen. De komende periode bepalen we hoe de dijk versterkt moet worden. De dijkversterking is onderdeel van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Totale investeringen:

€ 105 mln

INKOMSTEN : € 186 MLN

BELASTINGEN

Iedereen die belang heeft bij het waterschap betaalt waterschapsbelasting.

€ 174 mln

RESERVES EN BIJDRAGE PROVINCIE

Reserves worden ingezet om tariefschommelingen tegen te gaan. Provincie Noord-Brabant levert een bijdrage voor het uitvoeren van vaarwegenbeheer.

€ 12 mln

WAT BETEKENT DAT VOOR DE TARIEVEN?

Voorbeeldaanslagen:

*STUJING TO.V. 2023

+
* 8,2%

Eénpersoonshuishouden
Huurwoning

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 151,-

+
* 9,1%

Gezin met 2 kinderen
WOZ-waarde: € 250.000

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 383,-

+
* 9%

Productiebedrijf voedingsmiddelen
300 vervuilingseenheden
WOZ-waarde: € 13 miljoen

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 26.695,-

+
-2%

Agararisch bedrijf • 50 hectare
3 vervuilingseenheden
WOZ-waarde: € 500.000

WATERSCHAPSLASTEN:
€ 3.922,-

INHOUDSOPGAVE BEGROTING 2024

Hoofdstuk	Pagina
Waterschapsbegroting 2024 in één oogopslag	3 en 4
1. Nota Financieel Beheer	6 t/m 23
1.1 Inleiding en ontwikkelingen	
1.1.1 Inleiding	
1.1.2 Belangrijke ontwikkelingen in het begrotingsjaar	
1.2 Bedrijfsvoering	
1.3 Financiële uitgangspunten	
1.4 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2024	
1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2024	
1.4.2 Investeringen 2024	
1.5 Ontwikkeling van de tariefegalisatiereserves	
1.6 Ontwikkeling van de overige reserves en voorzieningen	
1.7 Incidentele baten en lasten	
1.8 Kostentoedeling Watersysteembeheer	
1.9 Belastingtarieven en belastingaanslagen per voorbeeldprofiel	
1.10 Risico's	
1.10.1 Inleiding	
1.10.2 Proces risicomangement	
1.10.3 Grootste risico's	
1.11 Weerstandsvermogen	
1.12 Openbaarheidsparagraaf	
1.13 Financiering	
1.14 EMU-saldo	
2. Programmaplannen	24 t/m 48
2.1 Totale netto lasten per programma	
2.2 Toelichting lastenontwikkeling	
2.3 Programmaplannen	
3. Begroting ingedeeld naar taken	49 t/m 51
3.1 Begroting 2024 Watersysteembeheer	
3.2 Begroting 2024 Zuiveringsbeheer	
3.3 Begroting 2024 Vaarwegenbeheer	
4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	52 t/m 53
4.1 Overzicht van de begroting naar kosten- en opbrengstensoort	
5. Verbonden partijen	54 t/m 71
Bijlagen	72 t/m 91
1. Staat van reserves en voorzieningen	
2. BBP-Productenlijst naar taken	
3. BBP-Productenlijst naar programma's	
4. Staat van vaste activa	
5. Staat van geldleningen (gecomprimeerd)	
6. Resultatentabel programma Watersystemen	
7. Principes toerekening kosten en opbrengsten aan beheerproducten	
8. Begroting 2024 Muskusrattenbestrijding	

Hoofdstuk 1: Nota Financieel Beheer

§ 1.1 Inleiding en ontwikkelingen

§ 1.1.1 Inleiding

In maart 2023 vonden de waterschapsverkiezingen plaats en op 31 mei 2023 is door het nieuwe bestuur het akkoord 2023-2027 "Water verbindt ons" gepresenteerd. Dit akkoord is inhoudelijk en financieel leidend geweest bij het opstellen van de Kadernota 2024-2028 en de Begroting 2024. Daarnaast hebben de geopolitieke en economische ontwikkelingen ook een impact op de financiën van het waterschap. De economische groei stagneert, de inflatie en rente stijgen en er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. De aandacht gaat uit naar het aanpakken van essentiële wateropgaven op een zakelijke, ondernemende en innovatieve manier. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de lokale gemeenschap en andere stakeholders. In de Kadernota zijn voorstellen opgenomen om de strategische en realisatie kracht van waterschap Brabantse Delta te versterken.

Het waterschap is wettelijk verplicht om jaarlijks een meerjarenraming op te stellen die de koers en financiële kaders weergeeft. Het waterschap legt dit vast in de Kadernota met een vijfjarige doorkijk. De Kadernota 2024-2028 vormt, samen met het akkoord 2023-2027 *Water verbindt ons* en het Waterbeheerprogramma 2022-2027 *Klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap* het belangrijkste kaderstellende document voor de bestuursperiode. De Begroting 2024 is een nadere uitwerking van het eerste jaar uit de Kadernota 2024-2028. In de Begroting 2024 is vastgelegd welke doelen waterschap Brabantse Delta nastreeft en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Op basis hiervan zijn de tarieven voor de waterschapsbelastingen in 2024 bepaald.

Leeswijzer

De Begroting is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 1 zijn de ontwikkelingen, uitgangspunten, resultaten en risico's weergegeven en worden de financiën uiteengezet.
- Hoofdstuk 2 bevat de programmaplannen en geeft per programma inzicht in de doelen en wat het waterschap daarvoor doet. Tevens zijn hier de netto lasten, investeringsuitgaven, prestatie-indicatoren en de bijdrage aan de duurzame ontwikkeldoelen opgenomen. Hier worden ook de belangrijkste financiële afwijkingen ten opzichte van de Begroting 2023 toegelicht.
- Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de totale netto lasten en opbrengsten per wettelijke taak, inclusief de inzet van reserves.
- In hoofdstuk 4 wordt de begroting naar kosten- en opbrengstensoorten weergegeven.
- In hoofdstuk 5 worden de ontwikkelingen bij de verbonden partijen weergegeven.

In de bijlagen 1 tot en met 7 is de volgende uitvoeringsinformatie opgenomen:

1. De staat van reserves en voorzieningen.
2. De BBP-productenlijsten met de raming van de netto-kosten per beheerproduct en de toerekening van de netto kosten aan de wettelijke taken.
3. De gecompriëerde staat van activa.
4. De gecompriëerde staat van geldleningen.
5. De principes waarmee de kosten en opbrengsten aan de beheerproducten zijn toegerekend.
6. De resultatentabel van het programma Watersystemen.
7. De Begroting 2024 Muskusrattenbeheer.

Als algemene opmerking bij deze Begroting dient te worden gemeld dat door het afronden op duizendtallen mogelijk kleine afrondingsverschillen kunnen voorkomen.

§ 1.1.2 Belangrijke ontwikkelingen in het begrotingsjaar

De wereld verandert sneller dan ooit. De veranderingen zijn groot en hebben vaak forse impact. Hier worden enkele ontwikkelingen kort aangestipt. Het is geen volledig overzicht van alle maatschappelijke ontwikkelingen. Het geeft een schets van het speelveld van het waterschap.

Economische ontwikkelingen

De afgelopen jaren kenmerken zich door voor het waterschap niet te beïnvloeden en relatief onvoorspelbare ontwikkelingen in de wereld. De ontwikkelingen hebben een nadrukkelijk effect op de begroting van het waterschap. De prijzen blijven over de gehele breedte stijgen en voor energie en sommige grondstoffen en materialen zelfs harder dan de inflatie. Ook de rente voor langlopende leningen is fors gestegen. Daarnaast is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Naar verwachting blijft dit ook in 2024 zo. Het is lastig om vacatures te vullen en de krapte en inflatie zorgen voor stijgende

lonen. Voorspellingen voor de economie blijven met onzekerheid omgeven. In § 1.3 is weergegeven welke financiële uitgangspunten het waterschap heeft gehanteerd bij het opstellen van deze begroting

Complexiteit in uitvoering projectportfolio

Investeringsprojecten doorlopen binnen het waterschap een standaard procedure (zie onderstaande figuur). In het handboek projecten zijn de kaders voor de opdrachtformulering, de voorbereidings- en uitvoeringsfase van projecten met duidelijke mijlpalen (go/no go momenten) uitgewerkt. Sturing en verantwoording evenals risicomanagement zijn hierin belangrijke modules.

**Vereenvoudigde weergave van de processtappen in een project*

De projectenportfolio van het waterschap kent een grote diversiteit aan type projecten. Dat maakt ook dat er meerdere factoren meespelen bij de voorbereiding en realisatie van projecten. De complexiteit is de afgelopen 2 jaar flink toegenomen: De onzekerheden in de markt op het gebied van levertijden van materialen, grondstoffen en prijsstijgingen blijven een rol spelen. Inmiddels is er een handelingskader voor het omgaan met stikstofdepositie ontwikkeld, wordt er gewerkt aan het verbeteren en doorvoeren van beleid rondom procesautomatisering en -informatie in projecten en wordt duurzaam GWW toegepast in nieuwe projecten. Op het gebied van cybersecurity van onze assets wordt gewerkt aan een kader voor toepassing in projecten. Blijvend is de krapte op de arbeidsmarkt (zowel interne capaciteit als inleencapaciteit), naast de inmiddels bijna 'standaard' complexiteit als grondverwerving.

Aanpassing belastingstelsel

Op 3 juli 2023 heeft de Raad van State advies uitgebracht op het wetsvoorstel dat de belangrijkste knelpunten in het belastingstelsel van de waterschappen oplost. Dit is een belangrijke stap om te zorgen dat de waterschapstaken ook in de toekomst op een goede en rechtvaardige manier bekostigd worden. In 2023 gaat het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer ter finale behandeling. Daarna volgt nog behandeling in de Eerste Kamer. Het streven is inwerkingtreding per 1 januari 2025.

Kostentoedeling

De Waterschapswet verplicht het waterschap tenminste eenmaal in de vijf jaar de kostentoedelingsverordening te herzien waarmee de kosten voor het watersysteembeheer worden toegedeeld aan de heffingsplichtige categorieën. Hier gaat meestal een kostentoedelingsonderzoek aan vooraf. In 2023 heeft het kostentoedelingsonderzoek voor het jaar 2024 plaatsgevonden. Het uitgangspunt bij het opstellen van de verordening was de bestuurlijke wens om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bevorderen én om de belastbaarheid van de diverse categorieën binnen proporties. Voor de kostenverdeling 2024 en een nadere toelichting zie § 1.8.

Indien de wet in 2025 wijzigt, wijzigt ook de wijze van kostentoedeling en daarmee het bijbehorende onderzoek. Hierdoor zal er ook in 2024 een kostentoedelingsonderzoek moeten plaatsvinden.

Rekenkamer

Vanaf 2024 gaat het waterschap werken met een volledig onafhankelijke extern samengestelde rekenkamer. Daartoe zijn de voorbereidingen in volle gang. Daarbij moet op basis van de wet in overleg met (voorzitter van) de rekenkamer een budget ter beschikking worden gesteld voor de werkzaamheden van de rekenkamer. Daarnaast moet op voordracht van de rekenkamer worden voorzien in de ondersteuning die nodig is voor het functioneren van de rekenkamer. De rekenkamer moet de komende periode nog worden bemenst. Afstemming over bovenstaande zaken is dus nog niet mogelijk. Dat laat onverlet dat er via de begroting wel middelen ter beschikking moeten worden gesteld voor het werk van de rekenkamer. In afwachting van de bestuurlijke afstemming en de feitelijke invulling van de rekenkamer zijn er in de Begroting 2024 de volgende posten opgenomen voor de werkzaamheden van de rekenkamer:

- Budget onderzoeken rekenkamer € 75.000,-
- Secretaris rekenkamer (extern) € 35.000,-
- Vergoedingen en reiskosten € 15.000,-

Met het vaststellen van de begroting zijn de bovengenoemde bedragen beschikbaar voor de werkzaamheden van de rekenkamer in 2024 en wordt het genoemde onderzoeksbudget ter beschikking gesteld aan de rekenkamer.

§ 1.2 Bedrijfsvoering

Het Akkoord 2023-2027 - Water verbindt ons is inhoudelijk en financieel richtinggevend geweest bij het opstellen van de kadernota en begroting. De aandacht focust daarbij op het realiseren van de noodzakelijke waterdoelen op een zakelijke, ondernemende en innovatieve manier. In de kadernota zijn voorstellen opgenomen om de strategische en realisatie kracht van waterschap Brabantse Delta te versterken. Deze worden momenteel in de organisatie uitgewerkt.

Organisatieontwikkeling

Waterschap Brabantse Delta werkt sinds 2020 aan de organisatieontwikkeling Buiten Gewoon Doen, een werkfilosofie die gericht is op toegevoegde waarde leveren voor en met de omgeving van het waterschap. Daartoe is het waterschap georganiseerd in programma's (voor het bepalen van de strategische doelstellingen) en processen (voor het realiseren van deze doelstellingen). Door programmatisch te werken kan het waterschap zich concentreren op de doelen die echt belangrijk zijn. Deze doelen zijn verweven met elkaar, met doelen van anderen en met maatschappelijke ontwikkelingen. Het succes van de ene inspanning is vaak afhankelijk van het resultaat van een andere inspanning. Door programmatisch te werken houdt het waterschap hier goed zicht op en kan er worden bijgestuurd als dat nodig is.

De ontwikkeling van Buiten Gewoon Doen wordt verder gebracht in de programma's en processen. Ter versterking zijn in het afgelopen jaar meerdere samenhangende visies opgesteld op programma- en procesniveau. Ook zijn meerdere processen verder geoptimaliseerd en is geïnvesteerd in andere manieren van werken (digitaal en agile) en de (digitale) werkomgeving.

De ontwikkeling wordt verder ondersteund door 'een rivier met stapstenen'. In de stapstenen pakken medewerkers uit verschillende teams een belangrijk thema op, waarvan de inschatting is dat dit de organisatieontwikkeling verder brengt. De lopende thema's zijn: Buiten gewoon Doen Verduidelijken, Management 2.0, Samenwerking Processen verbeteren en Leren & Ontwikkelen. Een belangrijke doorontwikkelstap die hieruit voortvloeit is het management development traject dat in 2024 gaat lopen.

Ontwikkeling en vernieuwing

Waterschap Brabantse Delta vindt het belangrijk om kritisch te kijken naar hoe werkzaamheden slimmer of beter aangepakt kunnen worden. Bewustwording, wendbaarheid, samenwerking en realisatiekracht wordt steeds belangrijker bij de taakuitvoering. Innovaties worden geprioriteerd aan de hand van een innovatiestrategie en -agenda en sluiten aan bij de doelstellingen.

Activiteiten in het kader van de digitale transformatie, zoals het werken met data, de digitale dienstverlening en investering in de benodigde ontwikkeling van onze medewerkers en bestuur worden voortgezet en uitgebreid. Door verdere digitalisering, het koppelen van informatie en systemen en het werken met een Datalab wordt ingezet op het genereren van betere en meer toegankelijke informatie die van belang is voor de bedrijfsvoering. Hierbij wordt aangesloten bij de doelstellingen van de waterprogramma's. Aanvullend wordt het thema ethiek rondom digitalisering steeds maatschappelijk relevanter. In algemene zin kan gesteld worden dat afhankelijkheid, kwetsbaarheid, kosten en kansen op dit onderwerp toenemen.

Andere belangrijke thema's die richting geven voor de toekomst zijn de doorontwikkeling van asset management, professionalisering van het onderhouden, de uitrol van de Visie op Informatievoorziening en Procesautomatisering en -informatisering (PA/PI). Daarnaast wordt gewerkt aan programmatische sturing en de daaraan gerelateerde Planning- en controlcyclus 2.0, de voorbereidingen voor een nieuw financieel systeem en wordt voorgesorteerd op veranderde wetgeving rondom rechtmatigheid en financiële regels. Tevens wordt er ingezet op het verder uitrollen van de Visie op Risicomanagement met daarin aandacht voor de risicodialoog met stakeholders en voor het steeds beter 'in control' komen en blijven.

Programma Samen werken

Samen werken met partners is en blijft belangrijk om succesvol de waterschapstaken in de leefomgeving te kunnen realiseren. Daarom is de afgelopen jaren vanuit het ontwikkelprogramma Samen Werken een impuls gegeven aan samen werken en de organisatie ontwikkeling Buitengewoon Doen. Met het programma is in verschillende projecten en activiteiten gewerkt aan meerdere doelen om de samenwerking met anderen een impuls te geven. Dit is in hoofdlijnen gebeurd door de organisatie in samenwerken te faciliteren en te werken aan een cultuur van samenwerken. Daarvoor zijn afspraken gemaakt met de organisatie, zodat de doorontwikkeling op het gebied van samenwerking voldoende geborgd is onder meer via de genoemde projecten en activiteiten die aan de organisatie zijn overgedragen en een plaats gekregen hebben in de reguliere uitvoering van de taken. Het programma Samen Werken is dan ook niet meer opgenomen in de begroting vanaf 2024.

§ 1.3 Financiële uitgangspunten

Het waterschap houdt bij de berekening van kosten en opbrengsten in de Begroting rekening met de huidige financiële ontwikkelingen en de verwachting voor 2024. Hieronder staan de aannames die het waterschap als uitgangspunt heeft gekozen. De peildatum van de aannames is 1 augustus 2023. Op dat moment zijn de financiële uitgangspunten vastgezet en is het kadernota- en begrotingstraject verder ingegaan.

Realiseren doelen Akkoord Water verbindt ons

Op 31 mei 2023 is het Akkoord 2023-2027 - Water verbindt ons gepresenteerd. Dit akkoord is inhoudelijk en financieel leidend geweest bij het opstellen van de Kadernota 2024-2028 en de Begroting 2024.

Inflatie

Bij het bepalen van de toekomstige inflatie wordt gebruik gemaakt van de verwachting van het Centraal Planbureau (CPB) en van publicaties van financiële instellingen, zoals de ABN AMRO, ING en Rabobank. Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) richt zich op het handhaven van prijsstabiliteit. Als de prijzen met net iets minder dan 2% per jaar stijgen op de middellange termijn is er sprake van prijsstabiliteit. De inflatie is echter al geruime tijd historisch hoog. De onzekerheid bij de schatting van inflatie is dan ook groot.

Voor deze Begroting heeft het waterschap de inflatie ingeschat op 3,3% voor 2024. Opgemerkt dient te worden dat de inflatie een consumentenprijsindex is en de prijsontwikkeling van goederen en diensten weergeeft die consumenten aanschaffen. Het waterschap baseert de cijfers dan ook zo veel mogelijk op basis van reeds bekende afspraken (contracten met derden, begrotingen van verbonden partijen) en specifieke marktontwikkelingen (zoals de GWW-index en andere kostenontwikkelingen in relevante sectoren).

Rente nieuwe leningen

De rentestanden hangen sterk af van de economische situatie en het ECB-beleid. Na een periode van lage rentes heeft er vanaf 2022 een stijging van de rente plaatsgevonden. Deze stijging heeft onder andere te maken met de oplopende inflatie en de afbouw van het opkoopprogramma door de ECB. Voor de inschatting van de rente stemt het waterschap af met andere waterschappen, de Nederlandse Waterschapsbank, Trésor en wordt gebruik gemaakt van de rentevisies van andere financiële instellingen. Voor 2024 is de rente ingeschat op 3,25%. De rente op de reeds afgesloten leningen staat vast en verandert niet mee met de marktrente. Voor nieuw af te sluiten leningen dient de marktrente betaald te worden. Hoe langer de hoge rente aanhoudt, des te meer zullen de rentekosten oplopen.

Loonkostenontwikkeling

Ingegeven door de historisch hoge inflatie stijgen ook de loonkosten fors. Het cao akkoord Werken voor waterschappen 2023 heeft geleid tot een stijging die fors hoger was dan de 3,5% die was voorzien. Het akkoord is uitgekomen op een stijging van ongeveer 8%. In deze begroting is rekening gehouden met een verdere stijging van 6% in 2024. Dit op basis van de ontwikkeling van de loonkosten en inflatie in 2023. In de Kadernota 2023-2032 was rekening gehouden met een stijging van 3% voor 2024. De ontwikkeling van de loonkosten bestaat, naast een stijging als gevolg van cao-afspraken, uit premieontwikkelingen en een autonome stijging door toekenning van reguliere salarisverhogingen. Voorsnog worden er geen premieverhogingen verwacht. Voor de autonome stijging door toekenning van reguliere salarisverhogingen wordt jaarlijks rekening gehouden met 0,1% (gelijk aan de vorige kadernota).

Werkwijze investeringsvolumes

Voor het gelijkmatig programmeren van investeringen wordt jaarlijks een afgesproken netto investeringsvolume per programma gehanteerd. Het gaat hierbij om de investeringsuitgaven na aftrek van bijdragen van derden en subsidies. Bovenop dit bedrag komen nog de extra benodigde investeringen voor verbetering van de regionale keringen en de inhaalslag baggeren vaarwegen alsmede de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

De vaste investeringsvolumes worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de verwachte prijsontwikkeling. Jaarlijks achteraf wordt de werkelijke prijsontwikkeling getoetst aan deze verwachting. De ontwikkeling van de projectenuitgaven is voor een groot deel gerelateerd aan de prijsontwikkeling in de Grond- Weg- en Waterbouw en dan met name aan de deelgebieden 'Civieltechnische werken en bouw', 'Waterbouwkundige werken en bouw' en 'Elektrische installaties'. Bij een significante afwijking kan voorgesteld worden de investeringsvolumes aan te passen. Bij het opstellen van de Kadernota 2024-2028 is de daadwerkelijke prijsontwikkeling van het afgelopen jaar getoetst. Deze lag in lijn met de begrote prijsontwikkeling. Er is dus geen aanleiding om de investeringsvolumes hiervoor te corrigeren. Voor de hoogte van de investeringsuitgaven 2024 wordt verwezen naar § 1.4.2 Investeringsvolumes 2024.

Mandatering investeringen

Gelijktijdig met de Begroting 2024 worden de projectlijsten ter mandatering aan het dagelijks bestuur aangeboden. Conform de afspraken rondom het sturen op hoofdlijnen zal het algemeen bestuur op basis van die lijsten bepalen voor welke investeringen de kredietverstrekking gemandateerd wordt aan het dagelijks bestuur en welke investeringen voorbehouden blijven aan het algemeen bestuur.

Waardering en afschrijving van activa

Objecten met een meerjarig gebruiksnuut worden bij het waterschap geactiveerd en afgeschreven over de periode dat het nut van de investering optreedt. In het Waterschapsbesluit zijn wettelijke regels vastgelegd voor het waarderen, activeren en afschrijven van activa. Deze regelgeving is verder uitgewerkt in de beleidsnotitie "Waardering van afschrijving en activa". Het activabeleid is voor het laatst vastgesteld in 2020.

Activeren van personeelskosten en kosten van huisvesting en ICT

Voor zover eigen personeel een directe bijdrage levert aan projecten worden de kosten daarvan geactiveerd. Tevens wordt er een opslag voor kosten van huisvesting en ICT toegerekend aan de projecten. Hierdoor ontstaat inzicht in de werkelijke kosten van een project. In de Begroting 2024 wordt er bijna € 16 miljoen aan kosten geactiveerd.

Energie

Het waterschap wekt conform doelstelling momenteel ongeveer 40% van het totale energieverbruik zelf op (elektriciteit en warmte) door middel van opwekking van biogas uit slib op de rwzi's en zonne-energie. Vanaf 1 januari 2022 koopt het waterschap duurzame elektriciteit in van Nederlandse bodem om de ontwikkeling van nieuwe duurzame bronnen en dus de energietransitie in Nederland en de regio verder te stimuleren. De kosten voor energie zijn de afgelopen jaren enorm gestegen. De verwachting is dat de hoge energieprijzen voorlopig zullen aanhouden. Dit vanwege de huidige geopolitieke situatie en de directe invloed daarvan op de energiemarkt. Het waterschap is in 2020 langdurige energie contracten aangegaan met betrouwbare grote leveranciers. Binnen deze contracten zijn de variabele kosten voor bepaalde tijd 'vastgeklikt'. Hierdoor zijn de afgelopen jaren forse meerkosten voorkomen. De elektriciteitsstarieven zijn in 2024 voor 82% vastgeklikt. Voor het waterschap zullen de kosten van elektriciteit stijgen in 2024. Enerzijds vanwege de in 2023 zeer sterk gestegen netbeheerkosten. Anderzijds vanwege de huidige prijzen op de termijnmarkt en het nog in te kopen volume. De ontwikkelingen zijn meegenomen in deze begroting.

Kostentoedelingsverordening

De Begroting 2024 is gebaseerd op de Kostentoedelingsverordening watersysteembeheer waterschap Brabantse Delta 2024 (zie § 1.8 Kostentoedeling Watersysteembeheer en grondslagen).

Belastbare eenheden zuiveringsheffing en watersysteemheffing

De heffingen in deze Begroting zijn geraamd op basis van actuele inzichten in de ontwikkeling van de belastbare eenheden. Pas na enkele jaren wanneer alle bedrijfsaanslagen definitief zijn afgewikkeld blijkt de werkelijke definitieve opbrengst.

Beginsaldi (egalisatie)reserves 2024

De gehanteerde beginsaldi 2024 van met name de egalisatiereserves, kunnen nog worden beïnvloed door de definitieve exploitatieresultaten over 2023. Deze resultaten zijn zo nauwkeurig mogelijk ingeschat op basis van Managementletter 2023-2.

Bijdrage van de provincie Noord-Brabant in het kader van het vaarwegenbeheer

De bijdrage van de provincie in het kader van het vaarwegenbeheer is afgestemd op de voor 2024 verwachte netto lasten van de taak Vaarwegenbeheer. De provincie Noord-Brabant heeft het vaarwegenbeheer gedelegeerd aan het waterschap. Voor de kostenverdeling naar de taak vaarwegen is een sleutel afgesproken met de provincie, die verwerkt is in de BBP-productenlijst (zie bijlage II) De begrote bijdrage voor 2024 is ruim € 2 miljoen.

§ 1.4 Verwachte resultaten exploitatie en investeringen 2024

§ 1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2024

De Begroting 2024 is een nadere uitwerking van de eerste jaarschijf uit de meerjarenraming van de Kadernota 2024-2028. De (financiële) uitgangspunten, netto lasten en grondslagen voor de belastingheffing zijn dezelfde.

Verwacht bedrijfsresultaat 2024

Het verwachte bedrijfsresultaat van de voorliggende Begroting 2024 is ruim € 10 miljoen negatief. Er is voor gekozen om een groot deel van de egaliseringsreserve in te zetten om de belastingtarieven in 2024 te dempen. In de nota Reserves en voorzieningen is als uitgangspunt opgenomen dat de egaliseringsreserve binnen de meerjarenraming wordt afgebouwd naar nul. Met de Begroting 2024 en Kadernota 2024-2028 is hier invulling aan gegeven.

Verwacht bedrijfsresultaat 2024 (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2023	Jaarrekening 2022
Totale bruto lasten ¹	212.015	189.951	169.993
Totale baten (incl. bijdrage provincie Noord-Brabant)	201.847	-186.228	-175.903
Verwacht Bedrijfsresultaat	+10.168	+3.724	-5.910

(+ = nadelig / - = voordelig)

De Begroting 2024 resulteert in de volgende verwachte resultaten en dekking per taak:

Verwacht resultaat en dekking per taak 2024 (bedragen x € 1.000)	Water- systeem- beheer	Zuiverings- beheer	Vaarwegen- beheer	Totaal
Netto lasten	92.176	92.430	2.051	186.657
Opbrengst verontreinigingsheffing	-448			-448
Heffingen/omslagen	-86.217	-87.773		-173.990
Bijdrage Provincie			-2.051	-2.051
Resultaat per taak 2024	+5.511	+4.657	0	+10.168
Toevoeging bestemmingsreserve DFB (financiële meevallers) ²	+1.077	+1.152		+2.229
Onttrekking bestemmingsreserve DFB ²	-1.514	-771		-2.285
Mutatie algemene/calamiteiten reserve	+48	+36		+84
Onttrekking egaliseringsreserve	-5.122	-5.074		-10.197
Dekking resultaat per taak 2024	-5.511	-4.657		-10.168

Voor de netto lasten per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 2.

¹ Bruto lasten zijn de totale kosten van het waterschap. Netto lasten zijn de bruto lasten verminderd met de overige opbrengsten (niet zijnde belastingopbrengsten).

² De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve DFB worden apart voorgelegd. Reserves ontstaan, worden gevoed, opgeheven of verminderd door aparte besluiten van het algemeen bestuur.

§ 1.4.2 Investerings 2024

In onderstaande grafiek worden de investeringsvolumes 2024 weergegeven. Zoals in § 1.3 is aangegeven zijn de vaste investeringsvolumes van de programma's verhoogd met de verwachte prijsontwikkeling in 2024.

Investeringsuitgaven 2024 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Netto Uitgaven 2024	Subsidies/ Bijdragen 2024	Bruto Uitgaven 2024
Programma Waterketen	38,00	0,73	38,73
Programma Watersystemen	12,20	9,47	21,67
Programma Waterveiligheid	33,31	8,40	41,70
- Reguliere projecten waterveiligheid	4,70	5,51	10,21
- Regionale keringen	17,10		17,10
- HWBP-bijdrage	8,00	0,79	8,00
- Reguliere projecten vaarwegenbeheer	2,30		3,09
- Achterstand baggeren vaarwegen	1,21	2,10	3,30
Bedrijfsvoering	3,10		3,10
Totaal investeringsuitgaven	86,61	18,60	105,20

Verder zijn de volgende wijzigingen verwerkt in de investeringsvolumes:

1. Ten opzichte van de Kadernota 2023-2032 zijn de extra investeringen uit het Akkoord "Water verbindt ons" meegenomen. De bedragen zijn opgenomen in bijlage I van het Akkoord. De kosten van personeel die nodig zijn om de projecten voor te bereiden en uit te voeren en niet rechtstreeks aan de projecten toegerekend kunnen worden, zijn in mindering gebracht op deze bedragen. De bedragen zijn gekoppeld aan de programma's Waterketen, Watersystemen, Waterveiligheid of Bedrijfsvoering. Voor een overzicht zie onderstaande tabel "Extra investeringsbedragen Water verbindt ons".
2. Het investeringsvolume Bedrijfsvoering is met € 800.000 per jaar naar boven bijgesteld om de investeringen op het gebied van ICT (data-infrastructuur) en onderhoud gebouwen conform de eisen en wensen van deze tijd uit te kunnen voeren.
3. De volumes voor vaarwegen zijn op basis van de bestuursafspraken verschoven van het programma Watersystemen naar het programma Waterveiligheid.
4. Op basis van de afspraken die in 2021 zijn gemaakt over het verevenen van investeringsvolumes is het reguliere volume Waterveiligheid voor 2024 eenmalig met € 0,6 miljoen verhoogd, zijnde het bedrag dat over was in de Jaarrekening 2022.

Extra investeringsbedragen Water verbindt ons <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Programma	2024
Innovatievermogen: realisatie innovatielab	Bedrijfsvoering	300
Datagedreven werken (eenmalige deel 2024)	Bedrijfsvoering	500
Waterveiligheid	Watersystemen	60
Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling	Watersystemen	875
Waarde van water en grondstoffen	Waterketen	4.725
Totaal		6.460

Voor een meerjarig overzicht van de extra investeringsbedragen wordt verwezen naar de Kadernota 2024-2028.

§ 1.5 Ontwikkeling van de tariefegalisereserves

De tariefegalisereserves zijn bedoeld om grote schommelingen in de belastingtarieven op te vangen. Als deze reserves niet aanwezig zijn, moet het waterschap kostenontwikkelingen direct doorberekenen in de tarieven. De tariefegalisereserves kunnen groeien door positieve saldi van de jaarrekening toe te voegen. Het waterschap heeft ervoor gekozen de egalisereserves in de eerste jaren van de planperiode van de Kadernota in te zetten voor demping van de tarieven. Hierbij zal een groot deel in 2024 (ruim € 10 miljoen) ingezet worden. Bij de berekening van de egalisereserves voor de Begroting 2024 is rekening gehouden met de Jaarrekening 2022 en de verwachte dekking van het resultaat 2023 op basis van Managementletter 2023-2. Hiermee ziet de ontwikkeling van de tariefegalisereserves er als volgt uit:

Tariefegalisereserves (bedragen x € 1.000)	Watersysteem beheer	Zuiverings- beheer
Verwachte stand per 1-1-2024	9.424	6.028
Begrote resultaatbestemming 2024	-5.122	-5.074
Verwachte stand per 31-12-2024 (na resultaatbestemming)	4.301	954

§ 1.6 Ontwikkeling van de overige reserves en voorzieningen

Algemene reserve/calamiteitenreserve

De algemene/calamiteitenreserves hebben geen specifieke bestemming en fungeren als algemeen 'weerstandsvormogen' van het waterschap. Voor het verloop van het weerstandsvormogen en de ontwikkeling van de algemene/calamiteitenreserves wordt verwezen naar § 1.11 Weerstandsvormogen.

Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid

In de Kadernota 2017-2026 heeft het waterschap beleid ontwikkeld ter verbetering van de schuldpositie. Er zijn duurzame maatregelen genomen om de groei van de schulden te beperken. Deze maatregelen leiden in eerste instantie tot een stijging van de lasten. Om deze extra lasten op te kunnen vangen zonder grote tariefstijgingen, is bij de Kadernota 2017-2026 besloten om (toekomstige) financiële meevallers apart te zetten in een bestemmingsreserve.

In deze begroting worden de afspraken die in vorige bestuursperiodes zijn gemaakt over specifieke financiële meevallers aangehouden. In 2024 worden aan de bestemmingsreserve toegevoegd: het financiële voordeel als gevolg van een eerdere herstructurering van de leningenportefeuille en 50% van de dividuutkering van de Nederlandse Waterschapsbank.

Naar verwachting gaat de nieuwe wetgeving op het gebied van de verslagleggingsvoorschriften voor waterschappen vanaf 2025 gelden. Deze wetgeving beperkt de activeerbaarheid van investeringen. Hierdoor verbetert de schuldpositie, maar zijn er ook financiële consequenties voor het waterschap. Om de financiële effecten voor waterschappen beheersbaar te laten zijn komt er een overgangsbepaling. Daarnaast kan de inzet van de bestemmingsreserve DFB hier ook aan bijdragen. Het verloop van de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid is in 2024 als volgt:

Bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid (bedragen x € 1.000)	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Verwachte stand per 1-1-2024	3.922	1.372
Toevoeging financiële meevallers Begroting 2024	1.077	1.152
Onttrekking Begroting 2024	-1.514	-771
Verwachte stand per 31-12-2024	3.485	1.754

Bestemmingsreserve GR Muskusrattenbeheer Noord-Brabant

Deze bestemmingsreserve is in 2020 gevormd vanuit de voorziening Sociaal Statuut Muskusrattenbestrijding. Besloten werd 1/3 deel van de voorziening (deel waterschap Brabantse Delta; € 170.000) af te splitsen in een bestemmingsreserve. In de periode 2021-2024 wordt de bestemmingsreserve en het resterende deel van de voorziening ingezet voor dekking van de kosten van de tijdelijke uitbreiding van de formatie met 2 fte voor het project "Terugdringen tot aan de Landsgrens". De besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel hebben daarmee ingestemd. In 2024 bedraagt de vrijval van de bestemmingsreserve € 22.800. Hiermee loopt de reserve per 31-12-2024 op nul.

Bestemmingsreserve Onderhoud waterstaatswerken overdracht Rijkswaterstaat

Bij de overdracht van waterstaatswerken in 2021 van Rijkswaterstaat naar het waterschap is een afkoopsom van € 6.064.500 ontvangen bestaande uit:

- Een bedrag van € 5.232.000 voor de verbetering van de waterkeringen Markkanaal en Drongelense Kanaaldijk. Hiervoor zijn projecten opgenomen in het Investeringsplan.
- Een bedrag van € 832.500 voor achterstallig onderhoud, gewenningsbijdragen en het uitvoeren van maatregelen toetsing voor het Markkanaal, het Oude Maasje, het Zuiderkanaal en de Drongelense Kanaaldijk.

Het laatstgenoemde bedrag (€ 832.500) is in 2021 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Overdracht waterstaatswerken Rijkswaterstaat. Hieruit wordt het onderhoud van de genoemde waterstaatswerken in de jaren 2021 tot en met 2025 gedekt. Overleg hierover met de accountant heeft plaatsgevonden bij het vormen van de reserve. Voor 2024 is een onttrekking voorzien van € 184.391. Per 31-12-2024 resteert een bedrag van € 125.927 in de reserve.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten. Waterschap Brabantse Delta heeft de volgende voorzieningen getroffen:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Voorzieningen arbeidsgelateerde verplichtingen				Onderhoud
	GR Muskus- ratten- beheer	WW uitkeringen personeel	WW uitkeringen bestuur	Pensioen DB-leden	Zandfilter Efteling
Verwachte stand per 1-1-2024	46	174	0	2.786	15
Toevoegingen begroting 2024 - dotaties			26		11
Onttrekkingen begroting 2024 - uit te keren - overige onttrekkingen	-46				
Stand per 31-12-2024	0	174	26	2.786	25

Voorziening GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

In 2020 is 1/3 deel van de voorziening (deel waterschap Brabantse Delta) afgesplitst in een bestemmingsreserve. Het resterende bedrag in de voorziening betreft het 2/3 deel waarop de waterschappen Aa en Maas en De Dommel aanspraak kunnen maken. In de periode 2021-2024 worden de bestemmingsreserve en het resterende deel van de voorziening ingezet voor de dekking van de kosten van de tijdelijke uitbreiding van de formatie met 2 fte voor het project "Terugdringen tot aan de Landsgrens". De besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel hebben daarmee ingestemd. In 2023 bedraagt de vrijval van de voorziening € 46.000. Hiermee loopt de reserve per 31-12-2024 op nul.

Voorziening werkloosheidsuitkeringen personeel en bestuur

Voor de ingegane aanspraken op werkloosheidsuitkeringen van het personeel en bestuursleden is een voorziening gevormd. Jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening en begroting wordt de hoogte van beide voorzieningen ingeschat.

Voorziening pensioenen leden dagelijks bestuur

Op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) hebben gewezen bestuurders en hun nabestaanden recht op pensioen ten laste van het waterschap. Een deel van de pensioenverplichtingen is ondergebracht bij een externe pensioenverzekeraar. Voor het andere deel is de voorziening op de balans gevormd, berekend op basis van erkende actuariële grondslagen.

Voorziening zandfilter

In 2022 is de overeenkomst voor het onderhoud van de zandfilter met één jaar verlengd. Zowel het waterschap als de Efteling zijn voornemens om in 2023 voor langere tijd te verlengen (5 of 10 jaar). Jaarlijks wordt een bedrag aan waterschap Brabantse Delta betaald. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de voorziening. De uitgaven van het groot onderhoud worden ten laste van de voorziening geboekt.

§ 1.7 Incidentele baten en lasten

In deze begroting zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Omdat deze de reguliere netto lasten kunnen vertekenen en tevens relevant zijn voor het beoordelen van de financiële positie zijn ze hieronder in beeld gebracht.

Begrotingspost	Bedrag x € 1.000	Omschrijving
Incidentele lasten		
Cloudsoftware projecten	€ 1.174.000	Er is een tijdelijke piek te zien in de uitgaven voor cloudsoftware. Dit heeft te maken met de noodzakelijke vervanging van een aantal grote systemen, zoals het Financiële systeem en eHRM. Vanaf 2022 worden de kosten van cloudsoftware projecten niet meer geactiveerd. De gemiddelde meerjarige uitgaven voor cloudsoftware projecten zijn berekend op € 620.000 per jaar. De verwachte uitgaven 2024 - inclusief inleen voor de betreffende processen - bedragen € 1.794.000. Er is dus € 1.174.000 tijdelijk extra opgenomen.
Budget Onderhouden	€ 770.000	Er is tijdelijk extra budget opgenomen vanwege een inhaalslag om procesgebonden onderdelen, zoals gebouwen, weer op een acceptabel onderhoudsniveau te krijgen. Binnen het reguliere onderhoudsproces moeten een aantal hoog risico componenten op het gebied van procesautomatisering worden vervangen om uitval te voorkomen. Dit blijkt ook het geval voor een aantal onderhoudsactiviteiten bij persleidingen. Bij watersystemen zijn een aantal slecht functionerende lange overkluizingen nader geïnspecteerd. Hier moet groot onderhoud aan worden uitgevoerd. Tevens is een bedrag opgenomen voor het implementeren van onderhoudsmanagement in vervolg op de "Visie op onderhouden".
Bijdrage AQUON	€ 122.000	De covid-bemonstering is in 2024 flink afgeschaald. De kosten zijn opgenomen tot en met 2025 en worden volledig vergoed.
Kwartiermaker	€ 100.000	Er wordt in 2024 een kwartiermaker ingeleend ten behoeve van de herinrichting van de centrale regiekamer (akkoord 'Water verbindt ons', onderdeel 'Slim en informatiegestuurd').
Budget Organisatie	€ 100.000	Er is in 2024 € 100.000 extra opgenomen voor personeelswerving. Voor het kunnen realiseren van de doelen uit het akkoord 'Water verbindt ons' zijn extra FTE's nodig. Ook is de formatie voor de going concern werkzaamheden (kostenneutraal) uitgebreid, is het personeelsverloop hoog, o.a. vanwege pensionering van medewerkers, en zijn openstaande vacatures lastig in te vullen i.v.m. de krapte op de arbeidsmarkt.
Budget VTH	€ 25.000	Er is in 2024 eenmalig een bedrag opgenomen voor de aanschaf van drones.
Budget VTH	€ 20.000	Er is in 2024 eenmalig een bedrag opgenomen voor datawarehouse PowerBrowser
Budget Financiën	€ 20.000	Betreft extra advieskosten voor het kostentoedelingsonderzoek naar aanleiding van de aanpassing van het belastingstelsel
Incidentele baten		
Bijdrage RIVM	-€ 122.000	De kosten die het waterschap maakt voor covid-bemonstering worden voor 100% vergoed door het RIVM
Totaal	€ 2.209.000	Saldo incidentele lasten en baten 2024

§ 1.8 Kostentoedeling Watersysteembeheer en grondslagen

Kostentoedelingsverordening

Op basis van de Waterschapswet moet het algemeen bestuur van een waterschap voor de watersysteemheffing ten minste eenmaal in de vijf jaar een kostentoedelingsverordening vaststellen. Deze verordening geeft aan welke categorie welk deel van de netto kosten van het watersysteembeheer moet opbrengen. In 2023 heeft het kostentoedelingsonderzoek voor het jaar 2024 plaatsgevonden. Het uitgangspunt bij het opstellen van de verordening was de bestuurlijke wens om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bevorderen én om de belastbaarheid van de diverse categorieën binnen proporties te houden.

Er is voor gekozen om het ingezetenen aandeel op de rekenkundige uitkomst van 29,9% vast te stellen en géén bijstelling te plegen. De redenen hiervoor zijn dat de komende periode veel ontwikkelingen nodig zijn op het gebied van verstedelijking en ontwikkeling van het landelijke gebied. Ook wordt er hard gewerkt aan de regionale keringen en natuur. Het positieve effect van deze ontwikkelingen op de leefbaarheid van stad en land en daarmee alle ingezetenen, maakt dat het billijk is om geen bijstelling naar een lager percentage vast te stellen. Evenmin is gekozen voor een hoger percentage, vanwege het streven naar een gelijkmatige tariefontwikkeling.

De mogelijkheid voor tariefdifferentiatie voor 'verharde openbare wegen' zal in de toekomst, vanwege de invoering van het nieuwe belastingstelsel (per 1 januari 2025) beperkt worden tot 100%. In de vorige kostentoedelingsverordening is een differentiatie toegepast van 400%. Het is dus niet mogelijk om een gelijkmatige tariefontwikkeling voor de categorieën wegen tot stand te brengen. Om het effect enigszins gelijkmatig te laten verlopen en voor te sorteren op het nieuwe belastingstelsel, is er gekozen voor een tariefdifferentiatie van 250%. De verdeling van de kosten van het Watersysteembeheer is voor 2024 als volgt vastgesteld:

Categorie Watersysteembeheer	Verdeling 2024	Verdeling 2023
Ingezetenen	29,90%	30,00%
Gebouwd	60,40%	58,10%
Ongebouwd	9,51%	11,70%
Natuur	0,19%	0,20%

Grondslagen tarief Watersysteembeheer

De tarieven voor het Watersysteembeheer zijn gebaseerd op het aantal inwoners (categorie 'ingezetenen', bedrag per huishouden), de economische waarde (categorie 'gebouwd') en de belastbare hectaren (categorieën 'ongebouwd' en 'natuur'):

- *Ingezetenen* nemen 29,9% van de watersysteemheffing voor hun rekening. Dit aandeel hangt samen met de gemiddelde inwonersdichtheid (aantal inwoners per vierkante kilometer).
- De heffing die de *categorie gebouwd* betaalt, hangt samen met de economische waarde van het gebouwde onroerend goed (WOZ-waarde). Het tarief is een vast percentage van de WOZ-waarde.
- De heffing die de *categorie ongebouwd* betaalt, hangt samen met de ongebouwde (agrarische) hectares grond. Voor openbare wegen geldt een tariefdifferentiatie van 250%.
- Natuur: onder natuurterreinen worden ongebouwde onroerende zaken verstaan waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Ook bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste één hectare behoren tot natuurterreinen.

Grondslagen tarief Zuiveringsheffing

Het tarief voor de Zuiveringsheffing is gebaseerd op het aantal vervuilingseenheden. Aan de zuiveringsheffing zijn huishoudens en bedrijven onderworpen:

- Voor huishoudens wordt de vervuilingswaarde van het afvalwater vanuit een woonruimte gesteld op drie vervuilingseenheden. De vervuilingswaarde vanuit een door één persoon gebruikte woonruimte, wordt gesteld op één vervuilingseenheid.
- De zuiveringsheffing voor bedrijven is gebaseerd op de hoeveelheid en hoedanigheid van het afvalwater. Vaststelling kan plaatsvinden op basis van meetcijfers of op de tabel afvalwater-coëfficiënten. Bij lozing van enkel huishoudelijk afvalwater geldt een forfait van één of drie vervuilingseenheden.

De netto lasten van de taak zuiveringsbeheer worden omgeslagen over de totale netto vervuilingseenheden (totale vervuilingseenheden minus kwijtschelding en oninbaar).

Verontreinigingsheffing

Voor directe lozingen van afvalwater op oppervlaktewater wordt een belastingaanslag verontreinigingsheffing opgelegd. De opbrengst wordt ingezet voor het nemen van maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit woon- of bedrijfsruimtes.

§ 1.9 Belastingtarieven en belastingaanslagen per voorbeeldprofiel

De belastingtarieven voor de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing zijn hieronder weergegeven:

Belastingtarieven per eenheid (bedragen in €)	Begroting 2024	Begroting 2023	%
Watersysteemheffing			
- ingezetenen	76,03	70,45	+7,9%
- gebouwd % WOZ waarde	0,0331%	0,0296%	+11,9%
- natuur	5,34	5,23	+2,1%
- ongebouwd openbare wegen	247,27	364,60	-32,2%
- overig ongebouwd	70,65	72,92	-3,1%
Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing	74,65	68,81	+8,5%

Op basis bovenstaande belastingtarieven zijn de belastingaanslagen per voorbeeldprofiel als volgt:

Voorbeeldaanslagen (bedragen in €)	Begroting 2024	Begroting 2023	%
Voorbeeldaanslagen huishoudens			
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 ve	€ 300	€ 277	+8,3%
Eenpersoons huishouden, huurwoning, 1 ve	€ 151	€ 139	+8,2%
Meerpersoons huishouden, koopwoning, € 250.000, 3 ve	€ 383	€ 351	+9,1%
Eenpersoons huishouden, koopwoning, € 250.000, 1 ve	€ 233	€ 213	+9,5%
Voorbeeldaanslagen bedrijven			
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 13.000.000, 300 ve	€ 26.695	€ 24.488	+9,0%
Agrarisch bedrijf, € 500.000, 50 ha grond, 3 ve	€ 3.922	€ 4.000	-2,0%
Groothandel, € 2.600.000, 7 ve	€ 1.383	€ 1.251	+10,6%
Overige voorbeeldaanslagen			
Natuurterreinen, 1000 ha	€ 5.340	€ 5.227	+2,1%
Gemeente, 600 ha wegen	€ 148.362	€ 218.763	-32,2%

De bovenstaande negen specifieke voorbeeldprofielen worden verstrekt door de Unie van Waterschappen en eenmaal in de vier jaar herzien.

§ 1.10 Risico's

§ 1.10.1 Inleiding

In de Kadernota en zet het bestuur de koers uit voor de komende jaren. Deze koers bevat doelstellingen waaraan risico's verbonden zijn. Risicomanagement is een activiteit én een houding die ons kan helpen bij het bereiken van onze doelen. Het helpt te focussen op wat ertoe doet. Daarnaast stimuleert het een effectieve communicatie. Risicomanagement is geen doel op zich, het is een middel. Risicomanagement is verweven met alles wat we doen en besluiten, vaak zonder het te beseffen (houding) en geregeld ook expliciet (activiteit). Het wordt op alle niveaus van de organisatie ingezet: voor de beheersing van processen en projecten, voor de besturing van primaire taken en programma's en voor de besturing van het waterschap als geheel. Actief en expliciet risicogestuurd werken stimuleert het risicobewustzijn én kansenbewustzijn van alle medewerkers.

Conform de systematiek van voorgaande jaren zijn ook dit jaar de kansen en de mogelijke gevolgen van de grootste risico's in beeld gebracht en vastgelegd in een risicoregister. De totale impact van deze risico's wordt vergeleken met de bestuurlijk vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Op die manier zorgt het waterschap ervoor dat het voldoende weerstandscapaciteit heeft om financiële tegenslagen op te vangen.

§ 1.10.2 Proces risicomanagement

Bij de huidige identificatie en kwalificatie van risico's ligt de focus veelal op financiële gevolgen. Dit sluit aan bij de verplichtingen uit de Waterschapswet. De wet verlangt van waterschappen namelijk dat zij inzicht verkrijgen in hun risico's en hun financiële middelen om deze risico's af te kunnen dekken.

Met behulp van de in 2022 geactualiseerde bedrijfswaarden worden de grootste risico's op basis van meer facetten inzichtelijk gemaakt. In 2022 en 2023 zijn daar de nodige stappen voor gezet via risicodialogen. Er wordt hard gewerkt om vanaf 2024 de grootste risico's op basis van meer facetten inzichtelijk te hebben en hierover te rapporteren.

Om de geïdentificeerde risico's af te dekken worden maatregelen opgesteld. De werking van de belangrijkste maatregelen zal risicogestuurd getoetst worden door periodieke (interne) audits.

Zo zijn de bedrijfswaarden een kapstok voor strategische keuzes met bijbehorende investeringen en dragen ze bij aan een bewuste en transparante besluitvorming vanuit een dialoog. Daarnaast ondersteunen de bedrijfswaarden assetmanagement, het toetsen op doelmatigheid en besturen op hoofdlijnen.

§ 1.10.3 Grootste risico's

De omvang van een risico wordt berekend met de formule 'Risico = Kans x Effect'. Dit leidt tot de volgende grootste risico's in het risicoregister:

- Breuk persleiding
- Uitval zuiveringsinstallaties
- Cybercriminaliteit en falende informatiesystemen
- Lozing met onverwacht hoge concentratie giftige stoffen door een RWZI in de omgeving.
- Openstaande vacatures worden niet ingevuld

Breuk persleiding

Een breuk van een persleiding heeft een lozing van afvalwater of slib tot gevolg. De kosten voor reparatie, noodmaatregelen, opruimen en claims van externen kunnen aanzienlijk zijn. Oorzaken van leidingbreuken zijn slijtage van binnenuit, verzakkingen of (graaf)werkzaamheden in de buurt van de leidingen. Om voldoende zicht te krijgen en te houden op de toestand waarin onze assets verkeren, worden periodieke inspecties uitgevoerd via de exploitatie en minder frequente, kostbare inspecties worden projectmatig uitgevoerd via het investeringsprogramma.

Het is onmogelijk om de persleidingen periodiek compleet te inspecteren aan de binnen- en buitenzijde. Inspecties worden uitgevoerd op basis van risicoanalyses en steekproeven. Door de toenemende leeftijd van de assets moet het waterschap steeds meer inspanning leveren om voldoende zicht te blijven houden, de risico's te bepalen en de vervangingsinvesteringen doelmatig te kunnen plannen. Deze inspanningen zullen via de meerjarenprogramma's van de exploitatie en de projecten in concrete aanvragen bij het bestuur voorgelegd worden.

Door de investeringen in AWP 2.0, is de kans op een breuk van deze persleiding lager geworden. Er staan nog een aantal investeringen gepland waardoor de kans nog lager wordt.

Uitval afvalwaterzuiveringsinstallaties

Een afvalwaterzuiveringsinstallatie kan uitvallen als gevolg van technisch falen. Ondanks adequate procesvoering en preventief onderhoud is uitval van dergelijke omvangrijke en complexe infrastructuur niet altijd uit te sluiten. Slijtage van de installaties, in combinatie met een hoge belastinggraad en veroudering van de installaties, verhogen daarbij de kans op uitval. De (financiële) gevolgen van de uitval kunnen aanzienlijk zijn door herstelkosten, claims van derden, boetes van gemeente/EU, kosten lozingsheffing, milieuschade, imagoschade, extra transportkosten en eigen schade.

Binnen ons waterschap naderen diverse assets het einde van hun technische levensduur en/of de grenzen van hun capaciteit. Zolang hier sprake van is, blijft de kans op negatieve gevolgen aanzienlijk en zal dit risico de komende jaren toenemen. Rekening houdend met de overige kerntaken en ambities van het waterschap plus de grenzen aan de financiële mogelijkheden, moeten met behulp van assetmanagement en risicomanagement goed onderbouwde keuzes gemaakt worden voor instandhouding en/of vernieuwing.

Cybercriminaliteit en falende informatiesystemen

Het profiel van (cyber)dreigingen (zoals verstoring, manipulatie, spionage) verandert continu en dreigingen nemen toe in omvang. Door de toenemende afhankelijkheid van ICT kan de procesvoering bij zuiveren en peilbeheer gedurende korte of langere tijd stil komen te liggen. Met lozingen van vuil water, hoog water, overstroming, onvoldoende stuurinformatie en maatschappelijke ontwrichting als mogelijke gevolgen. Bij kwetsbare gebieden kan dit tot aanzienlijke kosten en commotie leiden. Door de implementatie van de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) en de aandacht voor informatieveiligheid in alle bedrijfsprocessen wordt er continu gewerkt aan beveiliging en wordt er regelmatig getoetst wat de status en effecten ervan zijn. Zo is er vanuit de rekenkamercommissie in het tweede kwartaal 2023 onderzoek gedaan naar dit onderwerp. Zodra het onderzoek afgerond is en de aanbevelingen bekend zijn, zal hier actie op worden ondernomen.

Lozing met onverwacht hoge concentratie giftige stoffen door een RWZI in de omgeving

Lozingen met onverwacht hoge concentraties giftige stoffen kunnen schade veroorzaken aan flora en fauna. Oorzaken zijn bijvoorbeeld een giftige stof die niet wordt gesignaleerd in het influent en via het effluent de installatie verlaat. Een andere mogelijke oorzaak is een storing in het zuiveringsproces met als gevolg dat een giftige stof in het effluent wordt geloosd. Door onvoldoende zicht op en tijdige signalering van de (illegale) giftige stoffen is tijdig ingrijpen niet altijd mogelijk. De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn, zeker indien ze niet te verhalen zijn bij een dader.

Openstaande vacatures worden niet ingevuld

Met de krappe arbeidsmarkt is het geregeld moeilijk om openstaande vacatures goed en tijdig in te vullen. Daarnaast zijn vanuit het coalitieakkoord meer mensen nodig. Naast het financiële gevolg (inhuur van dure externe medewerkers en meer investeren om mensen geschikt te maken) leidt een tekort aan personeel tot het mogelijk onvoldoende uitvoeren van de gestelde ambities en watertaken. Met onder andere de inzet van ons nieuwe werkgeversmerk *Waterwerk raakt ons allemaal* wordt er volop gewerkt om vacatures zo goed en zo snel mogelijk in te vullen.

Bij de overige risico's zijn de kans, impact en trendontwikkeling waar nodig geactualiseerd op basis van de externe ontwikkelingen en de interne beheersmaatregelen.

§ 1.11 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het waterschap is het vermogen om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen, rekening houdend met de risico's die het waterschap loopt. Waterschap Brabantse Delta beoordeelt ieder jaar opnieuw de grootste risico's en vergelijkt deze met de norm voor het weerstandsvermogen. Het is van belang hier te benoemen dat het gaat om de restrisico's na het treffen van beheersmaatregelen. Alles wat is afgedekt door beheersmaatregelen (waaronder de verzekeringen) vormt geen (rest)risico meer. Op deze manier houdt het waterschap zicht op de benodigde weerstandscapaciteit en voldoet het aan de verplichting uit de Waterschapswet. De Waterschapswet verlangt namelijk van waterschappen dat zij inzicht hebben in hun risico's en de financiële middelen om deze risico's af te kunnen dekken. Net als voorgaande jaren heeft het waterschap de omvang van het weerstandsvermogen geactualiseerd.

Algemene reserves/calamiteitenreserves

Het waterschap hanteert per taak een algemene/calamiteitenreserve. De norm voor het weerstandsvermogen (1,2 x omvang risico's) is steeds beschikbaar als algemene buffer voor calamiteiten/risico's. De norm voor de algemene reserve/calamiteitenreserve is in 2024 als volgt:

Omvang risico's en weerstandsvermogen per 1-1-2024 <i>Bedragen x € 1.000</i>	Inschatting Begroting 2024	Inschatting Begroting 2023
Omvang risico's Watersysteembeheer	2.000	2.120
Omvang Algemene en calamiteitenreserve watersysteembeheer	2.400	2.544
Omvang risico's Zuiveringsbeheer	3.000	2.960
Omvang Algemene en calamiteitenreserve Zuiveringsbeheer	3.600	3.576

De norm voor de weerstandscapaciteit is 1,2 x de risico's. De weerstandscapaciteit op 1-1-2024 is als volgt:

Weerstandscapaciteit Watersysteembeheer per 1-1-2024 <i>Bedragen x € 1.000</i>	Inschatting Begroting 2024	Inschatting Begroting 2023
Algemene/calamiteitenreserve Watersysteembeheer	1.957	2.037
Algemene reserve/wachtgeld Watersysteembeheer	443	507
Totaal algemene/calamiteitenreserve WS	2.400	2.544
Egalisatiereserve Watersysteembeheer	9.424	5.887
Bestemmingsreserve DFB Watersysteembeheer	3.922	4.445
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit WS	15.746	12.876
Omvang risico's Watersysteembeheer	2.000	2.120
Weerstandsvermogen Watersysteembeheer	7,9	6,1

Weerstandscapaciteit Zuiveringsbeheer per 1-1-2024 <i>Bedragen x € 1.000</i>	Inschatting Begroting 2024	Inschatting Begroting 2023
Algemene/calamiteitenreserve Zuiveringsbeheer	3.157	3.069
Algemene reserve/wachtgeld Zuiveringsbeheer	443	507
Totaal algemene/calamiteitenreserve ZB	3.600	3.576
Egalisatiereserve Zuiveringsbeheer	6.082	697
Bestemmingsreserve DFB Zuiveringsbeheer	1.372	989
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit ZB	11.001	5.262
Omvang risico's Zuiveringsbeheer	3.000	2.980
Weerstandsvermogen Zuiveringsbeheer	3,7	1,8

De risico's zijn uitgesplitst naar Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer omdat de kosten grotendeels direct samenhangen met de taken en ook de reserves aan de taken gekoppeld zijn. Een weerstandsvermogen tussen 1 en 1,4 wordt als voldoende beschouwd, tussen 1,4 en 2 als ruim voldoende en boven de 2 als uitstekend. Het weerstandsvermogen ligt ruim boven de gestelde norm van 1,2 maar daalt de komende jaren snel, door de afbouw van de tariefegalisatiereserve. Voor het meerjarige beeld wordt verwezen naar de Kadernota 2024-2028.

§ 1.12 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Deze nieuwe wet verplicht het waterschap tot actieve openbaarmaking van informatie. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die zullen worden uitgevoerd in 2024 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking, en verbetering van de informatiehuishouding.

1 Actieve openbaarmaking

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die vanuit het waterschap worden ondernomen om informatie (documenten) op eigen initiatief openbaar te maken voor iedereen. De verwachting is dat in 2024 voor een aantal categorieën een eerste verplichting gaat gelden bij Koninklijk Besluit. Het waterschap bereidt zich hierop voor door een nieuw platform te implementeren voor alle actieve publicaties. Vorig jaar zou er nog een landelijk platform komen maar die plannen zijn gewijzigd. Het landelijke initiatief betreft nu een portaal met een zoekmachine, de Woo-index, waarop lokale overheden moeten aansluiten.

Bij het openbaar maken van documenten houden we rekening met het anonimiseren van persoonsgegevens. Dat is nodig in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en op grond van de Woo. In de Woo zijn nog andere categorieën van informatie opgenomen, behalve persoonsgegevens, die niet openbaar mogen worden gemaakt of waarbij het waterschap een belangenafweging moet maken. Het waterschap heeft nu software om documenten zoveel mogelijk geautomatiseerd te anonimiseren. Validatie en correctie door een medewerker blijft altijd nodig, vooral als het andere informatie dan persoonsgegevens betreft.

2 Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek)

Onder passieve openbaarmaking verstaan we het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een ontvangen verzoek. Deze Woo-verzoeken met bijbehorende beantwoording zullen als eerste op het nieuwe publicatieplatform openbaar worden gemaakt. Met de komst van de Wet open overheid zal er veel meer informatie (documenten) openbaar moeten worden gemaakt. Dat betekent meer werk voor het waterschap om dit zorgvuldig te doen.

Juridische zaken behandelt de Woo-verzoeken waarbij de betrokken processen zoveel mogelijk de gevraagde informatie aanleveren. Juridische zaken schrijft het Woo-besluit en beoordeelt welke informatie openbaar mag worden gemaakt. De organisatie moet tijdig herkennen wanneer een Woo-verzoek op een andere manier binnenkomt dan via de standaard kanalen. Juridische zaken moet dan meteen worden betrokken. Actieve campagnes binnen de organisatie zijn hiervoor nodig.

3 Verbetering van de informatiehuishouding

Voor de Wet open overheid is het belangrijk dat informatie goed wordt bijgehouden en bewaard. Zo werkt het waterschap al zaakgericht. Dat betekent dat alle vragen en verzoeken netjes worden afgehandeld binnen een zaak. De digitale transformatie die we momenteel allemaal ervaren, zowel op het werk als privé, brengt met zich mee dat informatie en documenten ook veel meer digitaal worden verwerkt. Er wordt samengewerkt aan documenten binnen nieuwe digitale omgevingen. Zo is het waterschap bezig met het opzetten van een nieuwe digitale werkplek voor de medewerker. Hierdoor wijzigen ook het beleid en de werkafspraken ten aanzien van informatiebeheer.

De kwaliteit van de informatiehuishouding valt of staat bij hoe goed de medewerkers zich houden aan de werkafspraken. Daarom blijft het nodig om intern campagnes te voeren om medewerkers zich bewust te laten zijn van het belang van een goede dagelijkse informatiehuishouding. Zo kan bij het opstellen van documenten al rekening worden gehouden met de uitzonderingsgronden van de Woo en de regels van de AVG. Zo ook moeten medewerkers zich realiseren dat bepaalde informatie tijdig moet worden verwijderd alvorens documenten openbaar mogen worden gemaakt.

§ 1.13 Financiering

Algemeen

Met financiering wordt bedoeld het uitzetten en/of het aantrekken van gelden. In de wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) zijn de kaders gesteld waaraan het treasurybeleid moet voldoen. Het accent ligt daarbij op het onberispelijk en behoedzaam uitvoeren van het financieringsbeleid, het inzetten van de beschikbare instrumenten ten behoeve van het publieke belang en een voorzichtige toepassing van beleggingsinstrumenten en afgeleide financiële instrumenten. In verband met de vereisten van de Wet FIDO zijn er twee instrumenten op het gebied van treasury: het treasurystatuut en de jaarlijks financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Het treasurystatuut bevat het beleidskader waarbinnen de treasuryfunctie rechtmatig kan worden uitgevoerd. De treasuryfunctie omvat het beheren van de financiële vermogenswaarden, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's en het afleggen van transparante verantwoording hierover.

Rentevisie en financieringsbehoefte

Om investeringen te kunnen financieren trekt het waterschap geld aan op de geld- en kapitaalmarkt. Het is van groot belang de ontwikkelingen te volgen en alert te reageren daar waar nodig. De rente op de leningen werkt door in de kapitaallasten.

De keuze voor de wijze van financiering (kort of lang geld, fixe of lineair) wordt bepaald op basis van de verwachte rente per type en looptijd lening en de huidige leningenportefeuille. Hierbij wordt gestreefd naar een optimum tussen lage lasten, vervalkalender (gelijke spreiding en hoogte aflossingen) en afstemming op de meerjarige financieringsbehoefte.

Voor de inschatting van de rente voor nieuwe leningen wordt verwezen naar § 1.3 Financiële uitgangspunten. De verwachte financieringsbehoefte voor 2024 bedraagt € 50 miljoen.

Kasgeldlimiet ter beperking van het renterisico op korte financiering (< 1 jaar)

Het aantrekken van kort geld geschiedt in de vorm van rekeningcourant krediet en eventuele kasgeldleningen. De kasgeldlimiet is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in 1 jaar. Elk kalenderkwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet. Voor waterschappen is de wettelijk vastgestelde limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Voor 2024 bedraagt de kasgeldlimiet voor het waterschap € 48,76 miljoen (23% van € 212 miljoen).

Renterisiconorm ter beperking van het renterisico op lange financiering (> 1 jaar)

Het bedrag aan aflossingen en het bedrag van leningen dat in aanmerking komt voor renteherziening mag in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. Voor waterschappen is in de wettelijke norm bepaald dat 30% van het begrotingstotaal opnieuw afgesloten mag worden. Voor 2024 bedraagt de renterisiconorm voor het waterschap € 63,60 miljoen (30% van € 212 miljoen). Voor 2024 blijft het bedrag aan aflossingen en het bedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening (€ 23,5 miljoen) ruimschoots onder de norm.

§ 1.14 EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. EU-lidstaten mogen een begrotingstekort van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP) hebben en een maximale overheidsschuld van 60% BBP.

Normaal gesproken publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in de week van Prinsjesdag de gegevens waarmee de Unie van Waterschappen de EMU-referentiewaarde voor de waterschappen kan verdelen over de individuele waterschappen. Omdat er op dit moment nog geen bestuurlijk akkoord tussen het (demissionair) kabinet en de koepels van de decentrale overheden is bereikt over de gezamenlijke EMU-ruimte van de gemeenten, provincies en waterschappen heeft BZK deze gegevens dit jaar niet verstrekt. De overeenstemming wordt eind oktober verwacht.

De Unie van Waterschappen heeft voor de jaren 2024 tot en met 2028 een schatting afgegeven van de referentiewaarden voor de waterschappen (zonder formele status). Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft. Bij het niet nakomen van de afspraken bestaat de mogelijkheid om maatregelen op te leggen aan de decentrale overheden, zoals het faseren van investeringen. Dit correctiemechanisme treedt alleen in werking als decentrale overheden gezamenlijk het EMU-saldo meerjarig overschrijden en pas nadat op basis van bestuurlijk overleg is geprobeerd tot een verbetering van het EMU-saldo te komen. Het begrote EMU-saldo 2024 is als volgt berekend:

Berekening EMU saldo vanuit exploitatiesaldo <i>(bedragen x € 1.000)</i>		2024
	Exploitatiesaldo Begroting 2024	-10.168
	<i>Invloed investeringen (Staat van Activa / IP):</i>	
-/-	Bruto Investeringsuitgaven MVA en IMVA	-106.201
+	Investeringssubsidies MVA en IMVA	18.596
+	Afschrijvingen	48.318
	<i>Invloed voorzieningen (Staat van Reserves en Voorzieningen):</i>	
+	Toevoegingen ten laste van exploitatie	36
-/-	Onttrekkingen ten laste van exploitatie	-46
-/-	Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0
	EMU saldo Begroting 2023 Waterschap Brabantse Delta	-49.464
	EMU saldo Waterschapshuis (4,2% van € 315)	13
	EMU saldo AQUON (11,33 % van € -25.160)	-2.851
	EMU saldo BWB (24,15 % van € -599)	-145
	EMU saldo WBD inclusief verbonden partijen	-52.191
	EMU referentiewaarde 2024 WBD	-30.100
	Vershil (+ is positief, -/- is negatief)	-22.091

Op basis van de Miljoenennota 2024 wordt voor de totale publieke sector een EMU-saldo van -2,9% van het bbp verwacht. De EMU-schuld komt eind 2024 naar verwachting uit op 47,3% van het bbp. Beiden zijn binnen de toegestane norm voor de EU-lidstaten.

Hoofdstuk 2: Programmaplannen

§ 2.1 Totale netto lasten per programma

Het verwachte bedrijfsresultaat van de voorliggende Begroting 2024 is ruim € 10 miljoen negatief. Er is voor gekozen om een groot deel van de egaliseringsreserve in te zetten om de belastingtarieven in 2024 te dempen en een zo gelijkmatige mogelijke tariefontwikkeling tot stand te brengen. In het reserve- en voorzieningenbeleid is als uitgangspunt opgenomen dat de egaliseringsreserve binnen de meerjarenraming wordt afgebouwd naar nul. Met de Begroting 2024 en Kadernota 2024-2028 is hier invulling aan gegeven.

In onderstaande tabel zijn de te dekken netto lasten per programma weergegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de kosten van het vaarwegenbeheer vanaf 2024 zijn ondergebracht bij het programma Waterveiligheid (voorheen Watersystemen).

Netto lasten per programma en dekkingsmiddelen (alle bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Kadernota 2023-2032 jaar 2024	Begroting 2023
Netto lasten			
Programma Waterketen	92.430	86.074	81.814
Programma Watersystemen	64.203	61.366	59.720
Programma Waterveiligheid	30.024	25.704	24.543
Bijdrage Provincie Vaarwegenbeheer	-2.051	-1.850	-1.791
Totale netto lasten	184.606	171.294	164.286

In de volgende paragraaf wordt op hoofdlijnen een toelichting gegeven op de lastenontwikkeling.

§ 2.2 Toelichting lastenontwikkeling

De tabel in § 2.1 laat de ontwikkeling zien van de totale netto lasten ten opzichte van de Begroting 2023 en Kadernota 2023-2032, jaarschijf 2024. Het verschil tussen deze laatste twee (€ 7 miljoen hogere lasten) wordt veroorzaakt door de vorig jaar verwachte ontwikkeling van het prijspeil (lonen, inflatie, rente en specifieke prijsstijgingen). De belangrijkste financiële afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf 2024 van de Kadernota van vorig jaar (€ 13,3 miljoen hogere lasten) worden hieronder toegelicht:

Uitvoering Akkoord Water verbindt ons

De doelen die in het akkoord zijn opgenomen zijn in bijlage 1 van het Akkoord vertaald naar exploitatie uitgaven en investeringen. In deze begroting is er voor 2024 **€ 5,8 miljoen** aan fte's en exploitatiebudgetten opgenomen om de doelen te kunnen realiseren. Hierbij inbegrepen zijn de kosten voor bestuurlijke ontwikkeling. Het akkoord is inhoudelijk en financieel leidend geweest bij het opstellen van deze Kadernota.

Loonkostenontwikkeling

Vorig jaar is in de kadernota rekening gehouden met een cao-stijging van 3,5% voor 2023 en 3% voor 2024. In 2023 zijn de lonen echter met ongeveer 8% gestegen. In deze kadernota is rekening gehouden met een verdere stijging van 6% in 2024, 3,5% in 2025 en 3% vanaf 2026. Hierdoor zijn de loonkosten voor 2024 **€ 4,2 miljoen hoger** dan in de kadernota van vorig jaar.

Hogere verwachte inflatie

De verwachte inflatie is bij het opstellen van deze begroting ingeschat op 4,3% voor 2023 en 3,3% voor 2024. Omdat de inflatie een consumentprijsindex is en de prijsontwikkeling van goederen en diensten weergeeft die consumenten aanschaffen, baseert het waterschap de prognoses zo veel mogelijk op basis van reeds bekende afspraken (contracten met derden, begrotingen van verbonden partijen) en specifieke marktontwikkelingen (zoals de GWW-index en andere kostenontwikkelingen in relevante sectoren). De ontwikkeling van de GWW-index liep het afgelopen jaar ongeveer gelijk op met de algemene inflatie. Al met al is de prijsontwikkeling wat hoger dan vorig jaar is ingeschat, wat een effect op de kosten heeft van ongeveer **+€ 0,5 miljoen** in 2024. Een aantal bijzondere posten stijgt met meer dan de inflatie, deze worden hieronder benoemd.

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen van investeringen en rentelasten van (langlopende) leningen om de investeringen te financieren. De kapitaallasten nemen toe als gevolg van de stijgende markttrente en het verhogen van de investeringsvolumes om de doelen uit het Akkoord Water verbindt ons te kunnen realiseren. Voor 2024 zijn de kapitaallasten ruim **€ 1 miljoen hoger**. De komende jaren zullen de kosten echter verder toenemen, zoals is toegelicht in de Kadernota 2024-2028.

Kosten proces Bedienen

De kosten voor elektriciteit zijn in 2024 **€ 1 miljoen hoger**, met name vanwege de in 2023 zeer sterk gestegen netbeheerkosten. De netbeheerders hebben in 2023 de transportkosten voor elektriciteit verhoogd. Om te garanderen dat elektriciteit ook in de toekomst getransporteerd kan blijven worden, moet het stroomnet worden versterkt en uitgebreid. Het restant van de verhoging wordt veroorzaakt door een iets hogere kWh-prijs.

De overige kosten voor het proces Bedienen zijn **€ 0,7 miljoen hoger**. De prijzen voor chemicaliën schommelen erg door de geopolitieke situatie en blijven een onzekere factor. Leveranciers van chemicaliën hebben reeds aangegeven tariefaanpassingen door te gaan voeren. Voor 2024 wordt een forse stijging van de contractprijzen verwacht. Verder is de bijdrage aan De Dommel naar boven bijgesteld. Op basis van tariefafspraken, vastgelegd in gemeenschappelijke regeling De Dommel/Brabantse Delta, zuivert De Dommel in Tilburg afvalwater dat afkomstig is uit het beheersgebied van Brabantse Delta. Tegenover de bijdrage aan De Dommel staan belastingopbrengsten, omdat Brabantse Delta de belastinglagen oplegt.

Kosten proces Onderhouden

Voor het proces Onderhouden is **€ 0,8 miljoen extra** budget nodig. Er is tijdelijk extra budget opgenomen vanwege een inhaalslag om procesgebonden onderdelen, zoals gebouwen, weer op een acceptabel onderhoudsniveau te krijgen. Er zijn op basis van risico's-kosten-prestaties (assetmanager) noodzakelijke keuzes gemaakt ten aanzien van de uit te voeren projecten en de prioritering hierin. Doordat installaties steeds beter qua onderhoudstoestand en vollediger in beeld worden gebracht, blijven sommige onderdelen hiervan langer bewust operationeel alvorens ze projectmatig worden vervangen. Binnen het reguliere onderhoudsproces moeten een aantal hoog risico componenten op het gebied van procesautomatisering worden vervangen om uitval te voorkomen. Dit blijkt ook het geval voor een aantal onderhoudsactiviteiten bij persleidingen. Bij watersystemen zijn een aantal slecht functionerende lange overkluisingen nader geïnspecteerd. Hier moet groot onderhoud aan worden uitgevoerd. Er zijn toenemende kosten vanwege (drugsafval)lozingen en exotenbestrijding. Tevens is een bedrag opgenomen voor het implementeren van onderhoudsmanagement in vervolg op de "Visie op onderhouden".

Bijdragen verbonden partijen

De bijdrage BWB is in 2024 **€ 0,4 miljoen hoger** als gevolg van de prijsontwikkeling en aanpassing van de loonkostenontwikkeling aan de nieuwe CAO.

De bijdrage AQUON is in 2024 naar verwachting **€ 0,3 miljoen hoger** vanwege loon- en prijsontwikkelingen.

De bijdrage SNB is in 2024 **€ 0,2 miljoen lager**. Enerzijds heeft het toetreden van twee nieuwe aandeelhouders een gunstig effect op het aandeelhouderstarief. Anderzijds stijgt het tarief doordat voor 2024 een hogere slibaanvoerprognose is afgegeven, wat leidt tot hogere kosten voor externe verwerking van slib.

De jaarlijkse dividenduitkering van De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is structureel hoger ingeschat. Het verwachte **voordeel** bedraagt **€ 0,2 miljoen**.

Geactiveerde lasten

Voor zover eigen personeel een directe bijdrage levert aan projecten worden de kosten hiervan geactiveerd. Tevens wordt er een opslag voor kosten van huisvesting en ICT toegerekend aan de projecten. Vanwege de extra investeringen uit het akkoord "Water verbindt ons" zijn er meer projecten nodig. Ook zijn de uurtarieven gestegen. Hierdoor zijn de geactiveerde lasten **€ 0,8 miljoen voordelig** ten opzichte van de vorige kadernota.

Opbrengst leges

De verwachte opbrengst leges is **€ 0,3 miljoen voordelig** als gevolg van de nieuwe legesverordening die in februari 2023 is ingegaan.

Belastingopbrengsten

De belastingopbrengsten zijn in 2024 fors hoger. Zowel de belastingopbrengsten van het Watersysteembeheer als het Zuiveringsbeheer zijn hoger geraamd doordat de netto kosten zijn toegenomen als gevolg van bovengenoemde oorzaken. Zoals aangegeven is in 2024 een groot deel van de egalisatiereserve ingezet om de belastingtarieven in 2024 te dempen en een zo gelijkmatige mogelijke tariefontwikkeling tot stand te brengen.

PROGRAMMAPLANNEN 2024

DE PROGRAMMAPLANNEN LATEN ZIEN WAT DE KOMENDE JAREN OP HOOFDLIJNEN WORDT UITGEVOERD. ZE ZIJN INTEGRAAL OPGESTELD, IN LIJN MET DE DOELEN UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA 2022-2027. DAARNAAST ZIJN DE AMBITIES UIT HET COALITIEAKKOORD 2023-2027 'WATER VERBINDT ONS' VERWERKT.

KOSTEN ONTWIKKELPROGRAMMA'S

Voor de ontwikkelprogramma's zijn de kosten niet afzonderlijk in beeld gebracht. De activiteiten in deze programma's dragen altijd bij aan de drie waterprogramma's. De kosten voor deze activiteiten maken zodoende integraal onderdeel uit van de waterprogramma's. Een uitzondering hierop zijn de investeringen op bedrijfsvoering. Deze zijn gezien het geringe bedrag niet verder uitgesplitst naar de ontwikkelprogramma's en worden onder de 'Investeringen 2024' verder toegelicht.

* De 193 lidstaten van de Verenigde Naties (VN) hebben een ontwikkelingsagenda voor 2015 – 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 duurzame doelen. Deze Sustainable Development Goals (SDG's) gelden in alle landen en voor alle mensen. De 17 werelddoelen worden aangeduid met 'tegeltjes' die opgenomen zijn in de programmaplannen en staan vermeld en toegelicht op: <https://www.sdg-nederland.nl/sdgs/> en <https://www.rijksverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/internationale-afspraken-ontwikkelingssamenwerking/global-goals-werelddoelen-voor-duurzame-ontwikkeling>

ZELFDE OPBOUW

De programma's zijn onderverdeeld in drie waterprogramma's (Watersystemen, Waterveiligheid & Vaarwegen en Waterketen) en twee ontwikkelprogramma's (Innovatie & Digitale Transformatie en Klimaat & Duurzaamheid). Het programma Samen Werken is met ingang van 2024 als apart programma komen te vervallen. Elk programma heeft een programmaplan met dezelfde opbouw.

HOE ZIET DE OPBOUW ERUIT?

Op het eerste blad wordt het doel van het programma uitgelegd, wat het waterschap daarvoor doet (ons werk) en hoeveel dat kost (netto kosten en investeringen). Ook zijn de belangrijkste indicatoren voor het programma weergegeven en kort toegelicht. Tot slot is aangegeven aan welke duurzame ontwikkeldoelen* het programma bijdraagt en staan de kerngegevens vermeld.

Het vervolgblad begint met nieuwe inzichten die het programma raken en ambities, gevolgd door de aandachtspunten en belangrijkste risico's van het programma. Daaronder staan de concrete resultaten vermeld waar het waterschap op stuurt om haar doelen te bereiken. Hierin is aangegeven wat het einddoel is en in welk jaar dat gerealiseerd moet zijn (laatste 2 kolommen) en wat er komend jaar, 2024, wordt gedaan om het einddoel te behalen. Tot slot is voor de waterprogramma's aangegeven wat voor soort verplichting het is conform de uitgangspunten in het waterbeheerprogramma (resultaatverplichting, inspanningsverplichting of een eigen wens).

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID & VAARWEGEN

DOEL

HET RISICO OP EEN OVERSTROMING BEPERKEN. DE PRINCIPES VAN MEERLAAGSVEILIGHEID (STERKE KERINGEN, RUIMTELIJKE INRICHTING MINDER KWETSBAAR MAKEN, EN CRISISBEHEERSING) ZIJN HIERTOEGE DE BASIS. DAARNAAST WORDT ER GEWERKT AAN VEILIG EN BEVAARBAAR WATER. ZO KAN IEDEREEN RONDOM WATER VEILIG WONEN, WERKEN EN GENIETEN.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Op welke vlakken dragen we bij aan duurzame doelen?

ONS WERK

- Periodiek beoordelen van onze dijken en versterken als deze niet voldoen aan de landelijke en provinciale normen. We versterken slim en doelmatig, voorbereid op klimaatverandering.
- Voorbereiden op een overstroming, de gevolgen en de nazorg daarvan.
- Zorgdragen voor veilig en vlot vervoer over water
- Uitvoeren van de Zorgplicht, zoals het onderhouden van dijken en sluisen
- Samenwerken met de omgeving en (gebieds-) partners.
- Toepassen van assetmanagement, waarin de prestaties, risico's en kosten worden afgewogen.

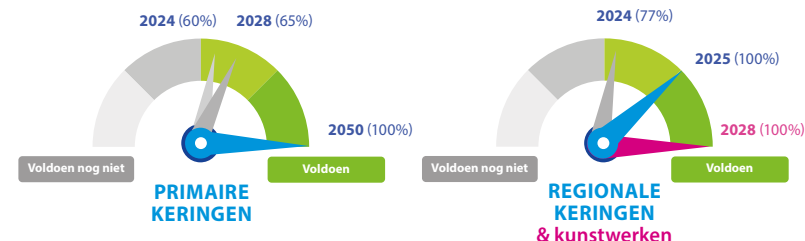
WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000.000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	22,46	24,54	30,02	32,04	34,06	34,73	36,21
Bruto investeringen	17,67	43,43	41,70	31,25	34,50	47,58	58,48
Subsidies/bijdragen	1,53	3,85	8,39	6,18	16,74	30,88	40,98
Netto investeringen	16,14	39,58	33,31	25,07	17,76	16,70	17,50

Voor een toelichting op de netto lasten en netto investeringsvolumes wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de Kadernota en Hoofdstuk 1 en 2 van de Begroting.

- 132 km primaire keringen
- 184 km genormeerde regionale keringen
- 63 km compartimenteringskeringen
- 131 waterkerende kunstwerken
- 77 km vaarwegen

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Vaarwegen:

In 2027 voldoen de vaarwegen aan de geldende richtlijnen. In 2024 is het nautisch beleid geïmplementeerd.

TOELICHTING INDICATOREN

Naar aanleiding van de Eerste Beoordeling op Overstromingsrisico (LBO-1) blijkt dat 78 kilometer (59%) primaire waterkering voldoet aan de norm. In 2023 voldeed 122 km (66%) van de genormeerde regionale keringen aan de norm. In 2023 is 20% van de opgave op de belangrijkste vaarwegen gebaggeerd.

NIEUWE INZICHTEN EN AMBITIE

In 2023 is het coalitieakkoord “Water verbindt ons” opgesteld. In dit coalitieakkoord is de “Visie Waterveiligheid: Meer dan Hoogwaterbescherming alleen” (2022) omarmd, waarin een toekomstbestendig en robuust Midden-en West-Brabant wordt beschreven. Hierbij zijn weerstand (waterbeheersing en hoogwaterbescherming) én veerkracht (door gevolgbeperking en groot herstelvermogen) belangrijk. Dit vraagt om een bredere aanpak en een andere manier van werken. Hierbij is het belangrijk om intensiever samen te werken met partners en omgeving, meer gebruik te maken van nieuwe technieken en data en wordt bij alles klimaatneutraliteit voorop gezet.

In het coalitieakkoord zijn hierop ambities uitgesproken, die leiden tot onder andere het herzien van het eigendommenbeleid met betrekking tot (regionale) waterkeringen en het ontwikkelen van herstelplannen samen met partners. Daarnaast wordt de samenwerking met de veiligheidsregio en andere partners versterkt. In 2023 is de Risicodialoog Waterveiligheid doorlopen. De grootste risico's worden opgepakt binnen de verschillende activiteiten, welke in de resultatentabel zijn opgenomen. De beschikbare menskracht blijft daarbij in 2024 een belangrijk aandachtspunt.

In 2023 is het nieuwe nautisch beleid vastgesteld. De grondhouding met betrekking tot de nautische verantwoordelijkheden van het waterschap zijn hiermee aangescherpt. De uitwerking en implementatie van dit nieuwe beleid wordt in 2024 gerealiseerd.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

- Doordat er geen direct gevaar dreigt, is het gevoel van urgentie voor waterveiligheid een blijvend aandachtspunt.
- Bij het verbeteren van primaire keringen volgt het waterschap in principe de prioritering en programmering van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dit Hoogwaterbeschermingsprogramma heeft echter grote uitdagingen naar aanleiding van de grote (landelijke) waterveiligheidsopgave, toestroom van nieuwe projecten en stijgende prijzen. In de looptijd van deze Kadernota zullen (landelijk) keuzes gemaakt moeten worden met betrekking tot de programmering en financiering, wat ook gevolgen zal hebben voor waterschap Brabantse Delta. De mogelijke oplossingsrichtingen en handelingsperspectieven zijn echter tijdens het schrijven van deze Kadernota nog onbekend.
- In het kader van de klimaatontwikkelingen zijn er grote uitdagingen op het gebied van waterveiligheid, waaronder zeespiegelstijging, hogere rivierafvoeren en extreem weer. Hierop vindt voorbereiding plaats, maar de vraag is of de snelheid van voorbereiding en preparatie op extremen snel genoeg gaat.

RESULTATEN

	Begroting 2024	Einddoel	Jaar	Soort verplichting
Klimaatbestendige ruimtelijke inrichting				
Opstellen regionale gebiedsopgaven robuust West-Brabant (status)	Vorbereiden	Uitgevoerd	2027	Eigen wens
Besloten is hoe de compartimenteringskeringen bijdragen aan het verminderen van overstromingsrisico's (status)	PvA opgesteld	Besluit	2027	Eigen wens
Strategisch crisismanagement				
Het waterschap kan real-time een inschatting geven van de overstromingskansen en -gevolgen (d.m.v. actuele scenario's) (status)	Uitvoering	Gerealiseerd	2027	Inspanning
Actieve en gerichte communicatie rondom handelingsperspectief Waterveiligheid (intern en extern) (in %)	100%	100%	2024	Eigen wens
Vastgestelde herstelplannen waterveiligheid (status)	PvA opgesteld	Gerealiseerd	2027	Eigen wens
Beheer van vaarwegen				
Uitvoeren van nieuw nautisch beleid (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024	Inspanning
De belangrijkste trajecten voldoen aan de diepte conform vaarwegklassen en BRTN-diepten (in %)	50%	100%	2027	Resultaat
Het waterschap voert op basis van actuele, betrouwbare en complete assetgegevens risicoanalyses uit (%)	60%	100%	2027	Eigen wens
Sterke waterkeringen				
Primaire keringen voldoen aan de norm (in %)	60%	100%	2050	Resultaat
Genormeerde regionale keringen voldoen aan de norm (in %)	77%	100%	2030	Resultaat
Monitoring en beheer				
Beoordeling primaire keringen LBO-2 (voortrollend) (status)	PvA opgesteld	Gerealiseerd	2035	Resultaat
Toetsing regionale keringen (voortrollend) (status)	PvA opgesteld	Gerealiseerd	2031	Resultaat
Scenario-analyse eigendom en beheer van regionale keringen (status)	Uitvoering	Uitvoering	2024	Eigen wens
Geen beweiding meer door groot vee op de kering (% keringen met groot vee beweiding)	0%	0%	2024	Inspanning
Implementatie vrijwillige dijksinspecties intern (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024	Eigen wens
Verkenning naar vrijwillige dijksinspecties extern (status)	Vorbereiding	Uitvoering	2025	Eigen wens
Hoogwatermaatregelen zijn ingeregeld (status)	Gestart	Uitvoering	2027	Inspanning
Muskusratten zijn teruggedrongen naar de landsgrenzen (status)	-10%	Gerealiseerd	2035	Inspanning
Onderzoek naar de mogelijkheden voor innovatieve inspectiemethodieken (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024	Eigen wens

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

DOEL

HET WATERSCHAP INVESTEERT MET GEBIEDSPARTNERS EN WATER- EN BODEMGEBRUIKERS IN GRENDOVERSCHRIJDENDE KLIMAATROBUUSTE WATERLANDSCHAPPEN (HORIZON 2050). WE SLUITEN AAN BIJ NATUURLIJKE PROCESSEN EN WERKEN AAN GEZOND, VOLDOENDE WATER ALS LEVENSADER VOOR BIODIVERSITEIT EN EEN AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING. HIERBIJ ZORGEN WE VOOR EEN GOEDE (WATER)BALANS BIJ ZOWEL DROGE, NORMALE EN NATTE SITUATIES.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Op welke vlakken dragen we bij aan duurzame doelen?

ONS WERK

Samen met de omgeving voldoen aan vastgestelde doelen, normen en wettelijke verplichtingen door:

- onze doelen te bereiken met extra aandacht voor strategie, planvorming en daarbij te gebruiken instrumenten
- Monitoren, onderhouden, bedienen en inrichten van het watersysteem;
- Beheren en reguleren van activiteiten in het watersysteem;
- Stimuleren en versterken van initiatieven, van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, die bijdragen aan onze doelen.

WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000.000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	51,89	59,72	64,20	67,61	70,25	71,91	73,06
Bruto investeringen	29,45	23,47	21,67	21,66	22,76	19,77	14,87
Subsidies/bijdragen	14,42	8,77	9,47	8,26	9,56	6,27	1,07
Netto investeringen	15,02	14,70	12,20	13,40	13,20	13,50	13,80

Voor een toelichting op de netto lasten en netto investeringsvolumes wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de Kadernota en hoofdstuk 1 en 2 van de Begroting.

- 11073 km watergang in beheer (cat. a en b)
- 223 gemalen
- 2042 stuwen
- 261 km ecologische verbindingzones in beheer en onderhoud

Realisatiegraad KRW maatregelenpakket

Indicatieve voortgang:

Eind 2024	49%
Eind 2025	70%
Eind 2026	85%
Eind 2027	100%

Voldoen aan marges van peilbesluiten
Indicatie waterstand tov peilbesluit

87%	van waterstand valt binnen de marges van het peilbesluit
13%	van waterstand valt om gegronde reden of vanwege extreem weer buiten de marges van het peilbesluit

Verloop grondwaterstanden:

Het streven is de grondwaterstand in peilbeheerst gebied binnen marges op gemiddeld niveau te houden. In vrij afwaterend gebied wordt gestreefd naar een hogere grondwaterstand dan het gemiddelde van afgelopen jaren.

TOELICHTING INDICATOREN

In 2027 dient het waterschap het gehele KRW maatregelenpakket benoemd in het waterbeheerprogramma uitgevoerd te hebben. Dit is een resultaatverplichting. Het waterschap streeft ernaar 87% van de tijd te voldoen aan de marges van het peilbesluit. De enige twee redenen die afwijking rechtvaardigen zijn extreem weer en gegronde afwijking.

Tot slot wordt inzicht gegeven in de gemiddelde grondwaterstand in het peil gereguleerde (polder) en vrij afwaterende gebied vanaf 2020. In het wekelijkse digitale waterbericht van de Centrale Regiekamer wordt het verloop ook inzichtelijk gemaakt vanaf 2020 t/m nu.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

NIEUWE INZICHTEN EN AMBITIE

Vanuit het coalitieakkoord blijft het behalen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen een belangrijk punt, evenals de klimaatmaatregelen en het tegengaan van microverontreiniging.

Het waterschap wil, met de Omgevingswet in de hand, meer invloed krijgen op ruimtelijke processen en daarin water en bodem leidend/sturend laten worden. Verdere uitwerking zal plaatsvinden via onder andere het Nationaal programma landelijk gebied (NPLG), het Brabants Programma Landelijk gebied (BPLG), het Ruimtelijk Voorstel en de verstedelijkingsagenda.

Uit contacten die het waterschap heeft blijkt dat het bewustzijn van mensen met betrekking tot klimaatadaptatie toeneemt. Het waterschap wil het beheergebied klimaatadaptief maken. Een verdere vertaling is nodig om duidelijk te maken wat de gevolgen (en/of beste maatregelen) op lokaal niveau zijn. Onderdeel daarvan is het verder ontwikkelen van het stimuleringspakket klimaatadaptieve maatregelen wat handelingsperspectief geeft om dat te ondersteunen.

In het kader van samenwerken wordt de regionale samenwerking gezocht bij alle opgaven conform Waterbeheerprogramma 2022-2027. Met Vlaanderen wordt de samenwerking versterkt door bijvoorbeeld samen te werken aan nieuwe Europese projectvoorstellen. Voorbeelden hiervan zijn 'Otter over de grens', 'het weerbaar maken van het internationale stroomgebied van de Maas tegen droogte' en het inzetten van het Mark stroomgebied als proeftuin voor het ontwikkelen van een grenzeloze stroomgebiedsbenadering voor droogte, wateroverlast en gezond water.

De mogelijke gevolgen van extreem weer zijn niet altijd te voorkomen. Door voorafgaand aan een calamiteit na te denken over de herstelopgave, kan sneller hersteld worden en daarmee impact en schade worden beperkt. Daarnaast helpt het om bij netwerkpartners de bewustwording over extreem weer te vergroten.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

- Externe factoren zoals (aangescherpte) stikstofmaatregelen kunnen met name ontwikkelprojecten belemmeren in de uitvoering.
- Realisatie van onze doelen hangt in belangrijke mate samen met de mogelijkheden tot samenwerking met andere partijen. Met ingang van 2024 wordt door extra inzet op planvorming hier een impuls aan gegeven. In de huidige arbeidsmarkt is extra inzet realiseren een uitdaging.
- Activiteiten van ingelanden die van invloed zijn op het watersysteem zijn niet altijd beheersbaar en vormen hierdoor een risico voor zowel voldoende als gezond water.
- In 2024 neemt het waterschap deel aan de landelijke KRW Impuls, met als belangrijk onderdeel de landelijke tussenevaluatie, waarbij de nadruk ligt op de voortgang van de KRW maatregelen en hoe haalbaar de doelrealisatie-ambities van 2027 zijn met de huidige programmering.
- Door middel van uitgevoerde risicosessies voor het programma watersystemen is inzicht verkregen in de belangrijkste risico's op het gebied van gezond water en voldoende water (wateroverlast en watertekort). De belangrijkste (rest)risico's bij wateroverlast zijn klimaatverandering, personele bezetting en de ruimtelijke functie die conflicteert met de waterhuishoudkundige mogelijkheden. Bij watertekort zijn de belangrijkste (rest)risico's de klimaatverandering, detailontwatering die zorgt voor teveel verdroging en ontwerp- en aanlegkeuzes uit het verleden. Voor gezond water zijn eind 2023 de belangrijkste risico's bepaald. Op de belangrijkste risico's zullen in 2024 voor zowel voldoende als gezond water beheersmaatregelen worden geformuleerd en restrisico's worden benoemd.

RESULTATEN

Algemeen	Begroting 2024	Einddoel	Jaar	Soort verplichting
De watersystemen blijven aan de norm voldoen door risicogestuurd beheer en onderhoud (assetmanagement)* (in %)	100%	100%	Continu	Inspanning
Onderhoud watersysteem wordt uitgevoerd conform AOWW 2020-2030 (% gewerkt conform AOWW)	100%	100%	Continu	Resultaat
Plan maken om communicatie te versterken over waarom en hoe we onderhoud uitvoeren (fase)	Opgesteld	Operationeel	2025	Eigen wens
Gezond water				
Natuurlijk water				
Realisatie KRW-maatregelpakket* (% gerealiseerd)	49%	100%	2027	Resultaat
Uitvoeren tussenevaluatie KRW gericht op uitvoering van maatregelen, het behaalde doelbereik, prognose 2027 met bijbehorend handelingsperspectief om dichterbij de doelen te komen (status)	In uitvoering	Uitgevoerd	2025	Inspanning
Opstellen goede motivering van (mogelijke) toepassing van uitzonderingen op de KRW doelrealisatie in 2027 (status)	Voorbereiding	Opgesteld	2027	Eigen wens
Samenbrengen van kennis en wetenschap in één samenwerkingsproject met Vlaanderen (status)	Voorbereiding	Uitgevoerd	2027	Eigen wens
KRW waterlichamen met herziene peilafweging (waterlichamen Ligne, Gat van den Ham, Bavelse Leij en Markiezaatsmeer) (aantal herzien)	1	4	2027	Resultaat
Onderzoeken of kwaliteitsbaggeren (voedselrijke sliblaag verwijderen) kan leiden tot verbeterde waterkwaliteit (waterlichamen Gat van den Ham, Rietkreek-Lan-gewater, Oude Maasje en Binnenschelde) (aantal onderzoeken uitgevoerd)	3	4	2027	Inspanning
Strategie en uitvoeringsagenda vastgesteld voor vergroten waterbewustzijn en handelingsperspectief (2023) en uitvoeringsagenda uitgevoerd (2027 - voort-gang in %)	50%	100%	2027	Inspanning
Alle vergunningen die de waterkwaliteit (blijvend) verslechteren worden geweigerd (% hieraan voldaan)	100%	100%	Continu	Wettelijke verplichting
Biodiversiteit: Verkennen mogelijkheden voor het stimuleren van biodiversiteit bij categorie B waterlopen (bijvoorbeeld actief randenbeheer) (fase)	In voorbereiding	Gerealiseerd	2027	Eigen wens
Biodiversiteit: Onderzoeken of er mogelijkheden zijn tot het mee laten tellen van categorie A waterlopen voor de ecoregeling van het Gemeenschappelijk Land Bouwbeleid (GLB) (fase)	Onderzocht	Onderzocht	2024	Eigen wens

RESULTATEN

	Begroting 2024	Einddoel	Jaar	Soort verplichting
Schoon Water				
Onderzoek uitgevoerd naar doelmatige, aanvullende maatregelen voor het verbeteren van de effluentkwaliteit (RWZI's Halsteren, Rijen en Baarle-Nassau) (aantal onderzoeken uitgevoerd)	1	3	2027	Inspanning
Het waterschap monitort de voortgang van de genomen bovenwettelijke maatregelen conform Deltaplan Agrarisch Waterbeheer in het beheergebied (voortgang in % van het beheergebied)	45%	80%	2027	Inspanning
Het waterschap zorgt jaarlijks voor betrouwbare, actuele waterkwaliteitsmetingen conform de landelijke voorschriften en regelgeving (% hieraan voldaan)	100%	100%	Continu	Resultaat
Adviseren van gemeenten bij riooloverstorten die een probleem vormen (in ieder geval bij de stroomgebieden Bavelse Leij, Zoom-Bleekloop en Donge) (aantal uitgebrachte adviezen)	1	3	2027	Inspanning
We maken de situatie rondom normverschillen tussen Vlaanderen en Nederland inzichtelijk bij het Rijk en de EU (status)	Uitgevoerd	Uitgevoerd	2024	Eigen wens
Onderzoek uitgevoerd met ketenpartners naar voorkomen, verspreiding van en handelingsperspectief bij microplastics, medicijnresten en nieuwe stoffen (aantal onderzoeken uitgevoerd)	1	1	2027	Inspanning
Kennis wordt opgebouwd (o.a. pilots om meer gedetailleerd te meten en brononderzoek) over microverontreinigingen zodat effectieve maatregelen kunnen worden genomen (kennis bijhouden)	Continu	Continu	Continu	Inspanning
Vaststellen nieuw beleid en strategie op basis van nieuwe regelgeving op het gebied van microverontreinigingen (incl. zeer zorgwekkende stoffen) (status)	Vastgesteld	Vastgesteld	2024	Inspanning
We versterken de handhaving en gaan versneld vergunningen en regelgeving actualiseren (% actuele vergunningen en regelgeving)	Plan van aanpak opstellen	100%	2027	Inspanning
Schoon Water				
Officiële zwemwateren hebben altijd minstens de kwaliteitsklasse 'aanvaardbaar' (aantal wat hieraan voldoet)	18	18	Continu	Inspanning
Van iedere prioritaire blauwalgoverlastlocatie is onderzocht wat oorzaken en mogelijke gebiedsspecifieke oplossingen zijn (aantal onderzocht)	11	31	PM	Inspanning
Beleid voor recreëren in niet-aangewezen zwemwateren is samen met medeoverheden en belanghebbenden ontwikkeld en vastgesteld (status)	In voorbereiding	Vastgesteld	2027	Inspanning

RESULTATEN

Klimaatrobuust	Voldoende water / water en ruimte	Begroting 2024	Einddoel	Jaar	Soort verplichting
	Ruimtelijke adaptie				
Als tussendoel is geformuleerd dat het DPRA de standaard moet zijn en dat in 2021 het beleid van alle overheden hierop aangepast moet zijn. Voor het waterschap is het waterbeheerprogramma het meeste centrale beleidsdocument waarin die verankering plaats vindt. Het gaat echter niet alleen om de overheid of het waterbeheerprogramma, maar om de manier van denken en doen van iedereen.	Met gemeenten zijn een aantal knelpunten in stedelijk gebied aangepakt die ook leiden tot vermindering van hittestress	1	5	2027	Inspanning
	De waterschapsverordening is bijgewerkt, zodat deze klimaatadaptatie ondersteunt waar dat kan (status)	In voorbereiding	Bijgewerkt	2026	Resultaat
	Zoetwater in de Zuid Westelijke Delta				
In 2027 willen we bereikt hebben dat we werken aan een klimaatrobuuste inrichting en zoetwatervoorziening in de polders van West-Brabant. Dit om ze weerbaarder te maken tegen zoetwatertekorten. Om dit te bereiken voeren we in de periode tot en met 2027 de maatregelen uit die zijn afgesproken in de Bestuursvereenkomst zoet water Zuidwestelijke Delta.	De maatregelen afgesproken in de Bestuursvereenkomst zoet water Zuid Westelijke Delta zijn uitgevoerd* (aantal maatregelen uitgevoerd)	2	11 + PM	2027	Inspanning
	Voor het peilbesluitplichtige areaal is er een actueel peilbesluit (% van het areaal wat voldoet)	90%	80%	continu	Resultaat
	Deltaplan Hoge Zandgronden				
Wij nemen de doelstelling van het Deltaplan Hoge Zandgronden over: In 2027 is Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten 'het nieuwe normaal' en voldoet 20% van de Hoge Zandgronden in het beheergebied aan de ambitie voor 2050. Voor de waterlandschappen in het grensgebied met provincie Antwerpen werken we ook samen met Vlaamse partners.	In de prioritaire gebieden Zundert en ABG-gebied (Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Gilze en Rijen) is een gebiedsgerichte aanpak uitgevoerd of in uitvoering (aantal in uitvoering)	2	2	2027	Inspanning
	Maatregelen om het watersysteem aan te passen aan de nieuwe omstandigheden en de grondwatervoorraad op een efficiënte manier te beheren zijn uitgevoerd (in omvang geïnvesteerde €)	1.050k	8,25 miljoen	2027	Inspanning
	Maatregelen voor aanpassing van het huidig gebruik om minder kwetsbaar te worden voor extreem weer zijn uitgevoerd (in omvang geïnvesteerde €)	200k	2 miljoen	2027	Inspanning
	Uitvoeren eerste (theoretische) verkenning van de herstelopgave na een calamiteit, bv aan de hand van de waterbom analyse van Deltares (status)	Uitgevoerd	Uitgevoerd	2024	Eigen wens
	Aanpak wateroverlast				
Om uiterlijk in 2050 te komen tot een klimaatrobuuste inrichting van Midden- en West-Brabant, dienen we wateroverlast in het landelijk en stedelijk gebied te beperken. Met het oog op klimaatverandering en conform het Deltaplan ruimtelijke adaptatie plaatsen wij het bereiken van die klimaatrobuuste inrichting boven het halen van de toetsnormen.	Aandachtspunten uit NBW toetsing 2019 aangepakt (aantal aangepakt)	10	110	2027	Inspanning

* In bijlage 6 is een nadere uitwerking van de maatregelen te vinden

De Natura 2000-opgaven worden door de provincie en Rijkswaterstaat geformuleerd. Eventuele aanpassingen zijn op dit moment nog niet bekend, de opgave kan daarmee nog veranderen.

RESULTATEN

GGOR en verdrogingsbestrijding					
Om uiterlijk in 2050 te komen tot een klimaatbuuste inrichting van Midden- en West-Brabant worden in elk geval de maatregelen voor hydrologisch herstel van Natura 2000-gebieden en natte natuurgebieden voor 2027 genomen.	Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel N2000#, Natte Natuurgebieden en overige verdroogde natuurgebieden* (in ha waar maatregelen zijn genomen)	763	3740	2027	Resultaat
	Streefpeilplannen zijn opgesteld voor ieder vrijafwaterend gebied, gecommuniceerd en goed vindbaar/raadpleegbaar (% van het vrijafwaterend oppervlak wat voldoet)	20%	100%	2027	Inspanning
	Knelpunten landelijk gebied uit de NBW/GGOR-toetsing 2019 zijn aangepakt in de 3 prioritare gebieden waar een gebiedsgerichte aanpak wordt doorlopen (aantal knelpunten aangepakt)	4	24	2027	Inspanning
	Van tenminste 1 stroomgebied uit de prioritare gebieden is een grens-ontkennende stroomgebied-benadering uitgewerkt met Vlaamse partners, voor een samenhangende aanpak van voldoende en gezond water (aantal uitgewerkt)	0	1	2027	Inspanning
Droogtebestrijding					
Droogtebestrijding is een apart onderdeel van GGOR en verdrogingsbestrijding.	Visie en plan op onttrekken, vasthouden, aanvullen en gebruik van water is vastgesteld (status)	In voorbereiding	Vastgesteld	P.m.	Eigen wens
	Acties vanuit de droogteagenda* worden verder doorvertaald voor het waterschap (2025) en uitgevoerd (% uitgevoerd)	Doorvertaling 50% gereed	100%	2027	Inspanning
	No regret maatregelen rondom het thema 'droogte' worden uitgevoerd* (% uitgevoerd)	80%	100%	2027	Inspanning
	Een nieuw beregeningsbeleid is opgesteld op basis van nieuwe inzichten uit pilots en onderzoeksresultaten (fase)	Pilot zundert in uitvoering	Opgesteld	2027	Inspanning
Grondwater					
Naast het gebruikelijke nastreven van zuinig grondwatergebruik, richten wij ons ook sterk op de aanvulling van grondwater via klimaatbuuste systemen.	Er is een nieuw grondwaterbeleid gemaakt en geoperationaliseerd waardoor de aanvulling en het gebruik van grondwater weer in evenwicht is (status)	In voorbereiding	Operationeel	2027	Resultaat

PROGRAMMA WATERKETEN

DOEL

DE WATERKETEN FLEXIBELER, DUURZAMER EN TOEKOMSTGERICHT MAKEN; HIERBIJ BLIJVEND ZORGEND VOOR EEN GOEDE WATERKWALITEIT. WE VOEREN DE KERNTAKEN EFFICIËNTER UIT, WERKEN INTENSIEVER IN- EN EXTERN SAMEN, ZIJN MEER OMGEVINGSGERICHT, HALEN MEER WAARDE UIT DATA EN STELLEN HET BESTUUR BETER IN STAAT OP HOOFDLIJNEN TE STUREN.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Op welke vlakken dragen we bij aan duurzame doelen?

ONS WERK

- Transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van slib volgens geldende normen en lokale kansen en ambities.
- Werken volgens de principes van assetmanagement.
- Implementeren van langetermijn toekomst-visie, tactisch plan en vernieuwen RWZI's
- Inzet van innovaties en pilots voor toekomstgerichte afvalwaterketen.
- Samenwerken met de omgeving.
- Vooruitstrevend gebruik maken van data en technologie

WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000.000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto lasten	73,28	81,81	92,43	95,80	99,66	105,13	108,89
Bruto investeringen	24,65	32,46	38,73	48,31	49,40	45,80	46,80
Subsidies/bijdragen	0,68	0,46	0,73	2,01	0,60	0,00	0,00
Netto investeringen	23,97	32,00	38,00	46,30	48,80	45,80	46,80

Voor een toelichting op de netto lasten en netto investeringsvolumes wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de Kadernota en Hoofdstuk 1 en 2 van de Begroting.

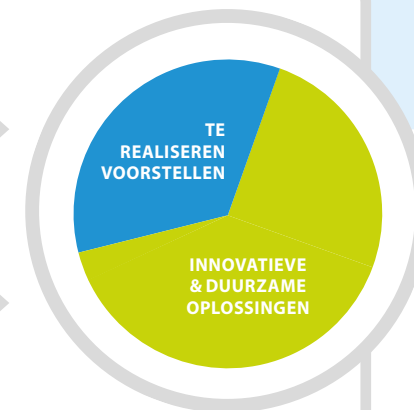
BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Ieder jaar één RWZI flexibel, duurzaam en toekomstgericht herontwerpen conform het tactisch plan waterketen.

100 % van de plannen heeft (ook) een innovatieve en duurzame oplossing die bijdraagt aan de visie waterketen. In minimaal 30% van de voorstellen gaan we die ook realiseren.

TOELICHTING INDICATOREN

De waterketen is in transitie. Daar is mee begonnen en wordt vaart gemaakt. Assetmanagement en innovatie zijn daarvoor onontbeerlijk. In 2023 zijn de plannen voor de rwzi's Nieuw Vossemeer en Baarle-Nassau afgerond, Halsteren volgt in 2024 en Dongemond in 2025. Goedgekeurde plannen worden omgezet in uitvoeringsprojecten.

NIEUWE INZICHTEN EN AMBITIE

Het programma heeft de ambitie om een duurzame en volhoudbare waterketen te realiseren die optimaal waarde toevoegt aan de samenleving en toekomstige generaties de ruimte biedt eigen keuzes te maken (uit visie waterketen). Dat vraagt om een compleet herontwerp van de waterketen op basis van waarde en gericht op de omgeving en de samenleving. Niet alleen technisch, maar ook organisatorisch.

In het coalitieakkoord zijn voldoende financiële middelen voorzien voor de eerste stappen in de transitie. Uitvoeringscapaciteit is de volgende uitdaging..

Dit jaar zetten we volop in op planvorming (richten) zodat we de komende jaren de uitvoering (inrichten en verrichten) op kunnen pakken. Om herontwerp uit te kunnen voeren onderzoeken we ook het verkorten van afschrijftermijnen zodat we flexibeler zijn in de uitvoering van projecten. Assetmanagement is hierbij randvoorwaardelijk en wordt ook ingezet voor de afweging en besluitvorming voor de projecten.

Samenwerking gaat ons helpen in de duurzame en circulaire doelrealisatie. Met deelname in EFGF en Aquaminerals willen we in 2024 invulling geven aan onze circulaire ambities. Met de huidige infrastructuur bereiken we goede resultaten. Met de voorgenomen investeringen kunnen we de huidige infrastructuur goed in stand houden EN inzetten op herontwerp en transitie. Daarmee sturen we niet alleen op verplichtingen, maar ook op de ambities uit het watersysteem.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

- Het budget vraagt om een fors grotere uitvoeringscapaciteit. In de huidige arbeidsmarkt is dit een uitdaging.
- Belemmeringen in bouw door externe factoren zoals stikstof, KRW, PFAS en mogelijk andere zorgwekkende stoffen.
- Lozingsnormen voor de RWZI's worden mogelijk, als gevolg van Europese regelgeving, aangepast en strenger. Dit kan forse consequenties hebben voor de zuivering en energieproductie.

RESULTATEN

Resultaat	Begroting 2024	Einddoel	Jaar	Soort verplichting
Innovatie				
Knelpunten in hydraulische of vervuilingcapaciteit worden opgelost met innovaties en pilots om de transitie in de waterketen vooruit te helpen (% knelpunten opgelost met innovaties en pilots)	100%	100%	Continu	Eigen wens
We maken gericht plannen waarbij we naast instandhouding ook mogelijke innovaties en herontwerp als alternatief meenemen (% plannen met innovaties en herontwerp als alternatief)	100%	100%	Continu	Eigen wens
Planvorming/herontwerp Halsteren (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024	Inspanning
Planvorming/herontwerp Dongemond (status)	Start	Gerealiseerd	2025	Inspanning
Vivimag project is uitgevoerd (status)	Start	Gerealiseerd	2029	Inspanning
Omgevingsbewust				
Bij herontwerp van een RWZI wordt de omgeving actief betrokken en worden koppelkansen (op het gebied van bijvoorbeeld energie, water, recreatie, kostenverlaging) expliciet opgenomen in het voorstel voor herontwerp (% herontwerpvoorstellen waarin koppelkansen zijn benoemd)	100%	100%	Continu	Eigen wens
De vergunningen van alle 17 zuiveringsinstallaties worden besproken met de vergunningverlener om kansen te identificeren om de waterkwaliteit van het effluent te verhogen (aantal besproken zuiveringsinstallaties met bijbehorende vergunningen)	2	17	Continu	Eigen wens
Bij herontwerp van een RWZI die minder dan 2 meter boven NAP ligt wordt ook gekeken naar maatregelen voor een snelle herstart bij overstroming (% herontwerp waarin maatregelen zijn meegenomen)	100%	100%	Continu	Eigen wens
Prestaties				
Voldoen aan lozingseisen (% wat voldoet)	99%	99%	Continu	Resultaat
Voldoen aan gemaakte afnameafspraken (% wat voldoet)	99%	99%	Continu	Resultaat
Realiseren stikstofverwijderingsrendement (% gerealiseerd rendement)	77%	77%	Continu	Resultaat
Realiseren fosfaatverwijderingsrendement (% gerealiseerd rendement)	76%	76%	Continu	Resultaat
Voldoen aan de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater die in 2024 wordt herzien (status)	Opstellen plan van aanpak	Gerealiseerd	P.m.	Resultaat

PROGRAMMA INNOVATIE & DIGITALE TRANSFORMATIE

DOEL

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA ONTWIKKELT ZICH VERDER RICHTING EEN INNOVATIEVE EN DIGITAAL GEORIËNTEERDE ORGANISATIE. WATERTAKEN WORDEN SLIMMER, BETER EN ANDERS UITGEVOERD DANKZIJ INNOVATIES, DIGITALE TOOLS EN INFORMATIE. HIERDOOR WORDT OOK DE DIENSTVERLENING VERHOOGD.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Op welke vlakken dragen we bij aan duurzame doelen?

ONS WERK

- Verder informatiseren van ons werk (investeren in assetmanagement, Centrale Regiekamer, VTH).
- Vergroten van de meerwaarde uit beschikbare en nieuw te verzamelen data.
- Vergroten van bewustwording, kennis en digitale vaardigheden bij medewerkers en bestuur.
- Meer digitaal (samen) werken
- Vergroten van het innovatieklimaat aan de hand van innovatie strategie en agenda.
- Verder ontwikkelen van Brabantse Delta innovatiehub.
- Beheersen van de risico's van digitalisering (informatieveiligheid)

WAT KOST HET?

De activiteiten die in dit programma plaatsvinden zorgen voor een impuls op het gebied van Innovatie en Digitale Transformatie in de uitvoering van de kerntaken die opgenomen zijn in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid & Vaarwegen en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

De investeringen die samenhangen met dit programma voor innovatie en digitale transformatie maken onderdeel uit van het totale netto investeringsbudget voor bedrijfsvoering.

Voor een toelichting op de netto investeringsvolumes wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de Kadernota en hoofdstuk 1 van de Begroting.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Aantal teams dat één of meerdere bewustwordingsworkshops heeft gevolgd.

Aantal dashboards in gebruik.

Innovaties zijn inzichtelijk in een innovatie portfolio

TOELICHTING INDICATOREN

1. Aantal doorlopen workshops gericht op bewustwording digitale transformatie.
2. Aantal data-dashboards die zijn ontwikkeld en actief in gebruik zijn in de organisatie
3. Opgenomen in innovatie etalage

Bedragen x € 1.000.000	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Bruto investeringen	2,04	2,38	3,10	3,20	2,20	2,20	2,30
Subsidies/bijdragen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Netto investeringen	2,04	2,38	3,10	3,20	2,20	2,20	2,30

NIEUWE INZICHTEN EN AMBITIE

Het coalitieakkoord 'Water verbindt ons' benoemt grote ambities op het gebied van innovatie, ondernemerschap, slim en informatiegestuurd werken. Transitievragen van vandaag, morgen en overmorgen worden opgepakt. De digitale transformatie wordt versneld om extra meerwaarde te creëren. Aan de hand van deze ambitie wordt er gewerkt aan het programma Innovatie & Digitaal Transformeren nieuwe stijl.

Voor digitaal transformeren betekent dit meer focus op de Centrale Regiekamer (CRK), datamanagement, digitale innovatie en de niet technologische kant van de transformatie (strategische personeelsplanning, toekomst van werk, leiderschap en ethiek). Onderwerpen die de hele organisatie raken. Op het gebied van innovatie worden er faciliteiten ontwikkeld om innovaties te realiseren en op inhoud de toekomst te verkennen. Voor het programma geldt dat samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden van groot belang is. Met innovatie doen we de dingen morgen anders dan vandaag.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

- Vernieuwen en ondernemerschap is geen garantie op een bepaalde hoeveelheid of kwaliteit aan innovaties. Het kenmerk van innovatie is dat het ook kan mislukken. Wel wordt de kans vergroot op kwalitatief hoogwaardige oplossingen voor huidige en toekomstige uitdagingen.
- Binnen het programma worden strategie, coördinatie, communicatie en stimulering rondom innovatie vorm gegeven. Het daadwerkelijk implementeren van innovaties vindt binnen de waterprogramma's plaats.
- De digitale transformatie biedt veel kansen en mogelijkheden om ons werk innovatiever, slimmer en handiger uit te voeren. De afhankelijkheid van systemen en informatie neemt hierdoor steeds meer toe. Informatieveiligheid en het borgen van de privacy wordt daardoor belangrijker. Wanneer de digitalisering toeneemt is het (vroegtijdig) investeren in en borgen van die informatieveiligheid in alle processen van essentieel belang.
- Brabantse Delta is niet uniek qua digitale transformatie uitdagingen. Vele organisaties transformeren mee. Dit brengt op de beschikbaarheid van de benodigde kennis en vaardigheden in een zeer krappe arbeidsmarkt extra risico's en uitdagingen met zich mee. Tegelijkertijd is een organisatie met een hoge ambitie op het gebied van innovatie en digitale transformatie een aantrekkelijk werkgever.

RESULTATEN

	Begroting 2024	Einddoel	Jaar
Slim- en informatiegestuurd			
De inzet van drones bij Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) is gerealiseerd én de leereffecten worden organisatiebreed gedeeld en benut (status)	In uitvoering	Gerealiseerd	2025
Een plan van aanpak opgesteld met betrekking tot BIM (Bouw Informatie Model, een digitaal 3D-ontwerp) en opdracht gegeven tot eerste stappen in de uitvoering (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Verkrijgen van inzicht in toepassingsmogelijkheden Digital Twins en bepalen strategische positie. Op basis hiervan plan van aanpak opgesteld (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Het verkrijgen van inzicht in én het opstellen van een plan van aanpak om te komen tot actief en verantwoord delen van open data en bepalen strategische positie (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Doorontwikkeling Centrale Regiekamer (CRK) (status)	In uitvoering	Gerealiseerd	2026
Assetmanagement			
Assetmanagement is doorontwikkeld tot certificeerbaar niveau conform NEN-ISO 55001 (status)	Certificeerbaar	Certificeerbaar	2024
Bewustwording			
Iedere (team)manager kent het "Framework Digitale Transformatie voorbij de techniek" en is gestart met het doorlopen ervan met zijn of haar team (status)	(team)managers allen gestart	(team)managers allen gestart	2024
De medewerkertevredenheid is minimaal gelijk aan vóór de flexibele werksituatie (aantal onderdelen waarvan de score minimaal gelijk is gebleven aan het MO van 2019)	N.v.t.	7 van 7	2025
Ieder proces heeft zicht op kansen en risico's digitale transformatie en heeft dit opgenomen in het jaarplan (X-matrix) (aantal processen waar de kansen en risico's zijn opgenomen in de X-matrix)	11 van 11	11 van 11	2024
Innovatie (algemeen)			
Realiseren van een innovatie lab op Nieuwveer (status)	Realisatie gestart	Gerealiseerd	2025
Realiseren van Brabantse Delta Innovatiehub (innovatieproces en werkwijzen) (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Uitwerken toekomstscenario van een transitievraagstuk (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Zichtbaar maken en verder brengen van de verschillende innovaties in de winnovatie etalage (via portfolio) (% innovaties zichtbaar gemaakt in de winnovatie etalage)	100%	100%	Continu
Data			
De ist- en soll-situatie rondom datagovernance, strategie en beleid m.b.t. datamanagement zijn in kaart gebracht, inclusief een roadmap hoe daar te komen (status)	Gerealiseerd	Gerealiseerd	2024
Functioneel beheer wordt organisatiebreed georganiseerd (in % voldoen aan volwassenheidsniveau 2 o.b.v. BisI)	100%	100%	2024

PROGRAMMA KLIMAAT & DUURZAAMHEID

DOEL

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA HEEFT EEN MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID OM ACTIEF EEN ROL TE PAKKEN IN HET VERDUURZAMEN VAN ONZE OMGEVING. WE WERKEN SAMEN MET PARTNERS AAN EEN VITALE REGIO DIE KLIMAATBESTENDIG, KLIMAATNEUTRAAL, CIRCULAIR EN MEER BIODIVERS IS.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Op welke vlakken dragen we bij aan duurzame doelen?

ONS WERK

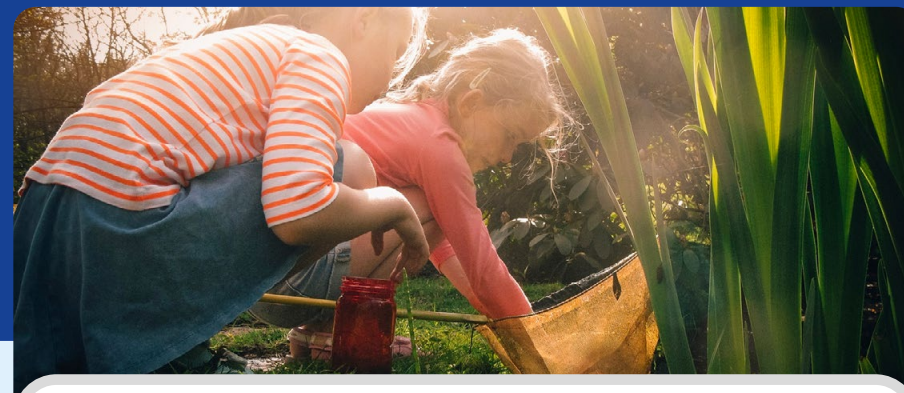
Het programma Klimaat & Duurzaamheid draagt bij aan de ontwikkeling van het waterschap door:

- Het vergroten van het **inzicht** in en kennis van de status, kansen en risico's rondom verduurzaming.
- Het formuleren van een **strategie** en **handelingsperspectief** om klimaat en duurzaamheid in de waterprogramma's vorm te geven.
- Sturen op de overall duurzaamheidsdoelen.

WAT KOST HET?

De activiteiten in dit programma zorgen voor een impuls en strategiebepaling op het gebied van Klimaat & Duurzaamheid in de uitvoering van onze kerntaken. Deze zijn opgenomen in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid & Vaarwegen en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

Bovenstaande geldt ook voor de investeringen. Aan dit programma zijn geen directe investeringen gekoppeld.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

 <p>KLIMAAT NEUTRAAL ✓</p> <p>2025 energieneutraal 2035 eigen bedrijfsvoering klimaatneutraal 2040 waterschap in de keten klimaatneutraal</p>	 <p>CIRCULAIRE SAMENLEVING ✓</p> <p>2025 circulair uitvragen 2030 50% van onze gebruikte grondstoffen zijn circulair. 2050 waterschap is circulair</p>	 <p>KLIMAAT ADAPTATIE ✓</p> <p>In 2050 is ons werkgebied waterrobuust en klimaatbestendig ingericht</p>
---	--	---

TOELICHTING INDICATOREN

De indicatoren voor het programma Klimaat & Duurzaamheid komen uit wetgeving, akkoorden als de Klimaatwet, het Grondstoffenakkoord en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en eigen doelstellingen. Voor Natuur en Biodiversiteit wordt een indicator ontwikkeld.

PROGRAMMA KLIMAAT & DUURZAAMHEID

NIEUWE INZICHTEN EN AMBITIE

In het coalitieakkoord blijft de ambitie op het thema klimaat en duurzaamheid staan en heeft ook biodiversiteit en natuur in dit programma een plek gekregen.

Het programma Klimaat & Duurzaamheid is in een nieuwe fase beland. Concrete activiteiten voor klimaatadaptatie, klimaatneutraliteit, circulariteit, natuur en biodiversiteit worden opgepakt in de waterprogramma's. Interne bewustwordingsactiviteiten worden op maat ingezet. Het programma richt zich op het verkrijgen van inzicht, formuleren van strategie en handelingsperspectief. En overall op sturing op de hoofd duurzaamheidsdoelstelling.

Het programma speelt een belangrijke rol in het vertalen van externe ontwikkelingen naar de organisatie. De omgeving rondom de onderwerpen blijft dynamisch. Zo komt het KNMI in oktober 2023 met nieuwe klimaatscenario's en wordt de Europese Natuurherstelwet verder uitgewerkt. Dat betekent dat aandachtspunten in het programma meebewegen met de dynamiek.

Het ontwikkelen en operationaliseren van de juiste indicatoren voor het programma blijft uitdagend. Het komende jaar wordt extra aandacht besteed aan het verbeteren van monitoring op de thema's klimaatneutraliteit, circulariteit en biodiversiteit. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke trajecten om te kunnen vergelijken.

RISICO'S EN AANDACHTSPUNTEN

- Voor het behalen van de doelstellingen is er ook afhankelijkheid van maatregelen, activiteiten en gedrag van anderen.
- Op nationaal en provinciaal niveau is enige tijd sprake (geweest) van een bestuurlijk vacuüm. Terwijl de Rijksoverheid en provincie belangrijke spelers zijn op thema's als natuur en klimaat om die verder te brengen.
- Vanuit Europa en de Rijksoverheid komen verschillende subsidies beschikbaar om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Zaak is hier zo goed mogelijk gebruik van te maken.
- Het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen vraagt om een integrale benadering. Daarbij moeten ook keuzes worden gemaakt, bijvoorbeeld op het gebied van (tegen)strijdige doelen.

RESULTATEN

	Begroting 2024	Einddoel	Jaar
Duurzaam opdrachtgeverschap			
Bij alle inkoop en aanbestedingen wordt Duurzaam Opdrachtgeverschap toegepast (in %)	100%	100%	Continu
Bij alle op te starten grond-, weg- en waterbouw (GWW) projecten wordt de methodiek Duurzaam grond-, weg- en waterbouw (DGWW) toegepast (in %)	100%	100%	Continu
Klimaatadaptief in 2050			
Het waterschap bevordert klimaatadaptatie in strategische ruimtelijke trajecten als BPLG, Verstedelijking, RES, Samenwerking Groen Blauw, Grote Oogst (aantal strategische ruimtelijke trajecten waarin geparticipeerd en bevorderd wordt)	5	5	Continu
Onderzoeksprogramma klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap opgesteld en uitgevoerd om kennis te vergroten (status)	Opgesteld	Opgesteld	2027
Er is een programma om inwoners en ondernemers van informatie op maat te voorzien over de klimaatgevolgen in hun omgeving en de mogelijkheden die zij hebben om daar zelf iets aan te doen (status)	Operationeel	Operationeel	2024
Opzetten stimuleringsregeling om kleine klimaatadaptieve initiatieven van inwoners en bedrijven, zoals bodemopslag van water, te bevorderen (status)	Operationeel	Inzet beschikbare budget	2024-2027
Stimuleren nieuwe vormen van klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling en afkoppelen (status)	Operationeel	Inzet beschikbare budget	2024-2027
Klimaatneutraal in 2035			
Vergroten duurzame opwek op assets (zowel eigen gebruik als voor derden) o.a. conform Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater (opwek in TJ)	374	400	2030
Vaststellen plan 'Energie als strategische asset' met voorstel om duurzame energieopwek te vergroten en uitwerking projecten op diverse RWZI's (Waalwijk, Oosterhout, Breda) (status)	Vastgesteld	Vastgesteld	2024
Het energieverbruik van de hele organisatie verminderen (verbruik in TJ)	337	300	P.m.
Opstellen organisatiebreed energiebesparingsplan inclusief een evaluatie van de huidige besparingsdoelstelling (status)	Opgesteld	Opgesteld	2024
Bedrijfsgebouwen (8 panden) naar minimaal energielabel A (aantal panden en energielabel)	1 op A	8 op minimaal A	2030
Klimaatneutraal in 2035			2030
Vertaling van de strategische visie 'Op weg naar klimaatneutraliteit' in routekaart voor waterschap Brabantse Delta (status routekaart)	Vastgesteld	Vastgesteld	2024
Ontwikkelen dashboard klimaatneutraliteit om actuele CO2-uitstoot inzichtelijk te maken (status)	Operationeel	Operationeel	2024
Alle bedrijfswagens zijn klimaatneutraal (% bedrijfswagens van het totaal)	5%	90%	2028
Uitvoeren onderzoek naar de mogelijkheden voor wijziging van het peilbeheer in verband met broeikasgasemissies veenweidegronden (de eventuele keuze wordt in de peilbesluiten voorgelegd) (status)	Onderzoek en besluitvorming afgerond	Onderzoek en besluitvorming afgerond	
Opstellen en starten met 'Aanpak lachgas'. De aanpak omvat het monitoren en het testen van oplossingen met als doel lachgas reduceren (status)	Gestart met aanpak	Gestart met aanpak	2024

RESULTATEN

	Begroting 2024	Einddoel	Jaar
Circulair in 2050			
Concretiseren doelbereik circulair door de doelstellingen helder te maken en een dashboard te ontwikkelen (status)	Geconcretiseerd	Geconcretiseerd + dashboard ontwikkeld	2025
Circulair water - Verminderen water in de keten			
Concretiseren doelstelling verminderen afvalwater (huidige hoeveelheid: 64 miljoen m ³ /jaar) (afvalwater in miljoen m ³ /jaar)	Concretiseren doel	P.m.	2030
Concretiseren doelstelling verminderen hemelwater in het riool (huidige hoeveelheid: 30 miljoen m ³ /jaar) (hemelwater in het riool in miljoen m ³ /jaar)	Concretiseren doel	P.m.	2030
Concretiseren doelstelling effluent hergebruik (huidige hoeveelheid: 355.000 m ³ /jaar) (hergebruik in m ³ /jaar)	Concretiseren doel	P.m.	2030
Opstellen waterbesparingsplan (gericht op de hele keten) (status)	Opgesteld	Opgesteld	2024
Uitvoeren studie 'ultieme waterfabriek' (gericht op effluent hergebruik) (status)	Start uitvoering	Gereed	2026
Hergebruik grondstoffen			
Concretiseren doelstelling hergebruik beschoeiingen (huidige hoeveelheid en huidig hergebruik bepalen in 2024) (hergebruik in %)	Inzicht	P.m.	2030
Concretiseren doelstelling hergebruik maaisel (huidige hoeveelheid en huidig hergebruik bepalen in 2024) (hergebruik in %)	Inzicht	P.m.	2030
Concretiseren doelstelling hergebruik bagger (huidige hoeveelheid en huidig hergebruik bepalen in 2024) (hergebruik in %)	Inzicht	P.m.	2030
Opstellen hergebruikplan materiaalstromen watersystemen (status)	Opgesteld	Opgesteld	2024
Teruggewinnen van grondstoffen uit influent door in te zetten op 3 grote innovatietrajecten			
Teruggewinning CZV (bioplastic) (% teruggewonnen/jaar)	1%	80% CZV	2045
Uitvoeren innovatietraject PHA2USE (fase)	Besluit over toekomst	Besluit over toekomst	2024
Teruggewinning fosfaat (% teruggewonnen/jaar)	0%	80% P (fosfaat)	2028
Uitvoeren innovatietraject Vivianiet demo-installatie (fase)	Ontwerp gereed	Besluit over toekomst	P.m.
Teruggewinning stikstof (% teruggewonnen/jaar)	0%	80% N (stikstof)	2045
Uitvoeren innovatietraject Pilot NH4 (fase)	Aanvraag pilotinstallatie na haalbaarheidsstudie	Besluit over toekomst	P.m.
Natuur en biodiversiteit			
Uitwerken van een actieplan op basis van de beleidsvisie biodiversiteit met aandacht voor indicatoren, inventarisatie areaal, concreet maatregelenpakket, communicatie en kennisborging (status actieplan)	Uitgewerkt	Uitgewerkt	2024

Hoofdstuk 3: Begroting ingedeeld naar taken

§ 3.1 Begroting 2024 Watersysteembeheer

Begroting taak Watersysteembeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2023
TOTAAL netto lasten programma's	92.176	82.472
Opbrengst verontreinigingsheffing	-448	-416
TOTAAL te dekken netto lasten	91.728	82.056
Opbrengst heffingen	-86.217	-79.130
TOTAAL opbrengst heffingen	-86.217	-79.130
Voorgestelde resultaatbestemming		
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.077	1.051
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-1.514	-1.679
Mutatie algemene/calamiteiten reserve	48	48
Onttrekking (-) /toevoeging (+) egalisatiereserve	-5.122	-2.347
TOTAAL dekking	-91.728	-82.056

Opbrengst Watersysteembeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2023
TOTAAL te dekken netto lasten	91.339	81.428
splitsing over belanghebbenden:		
ingezetenen: 29,9%	27.310	24.443
gebouwd: 60,4%	55.169	47.338
natuur: 0,19%	174	163
ongebouwd: 9,51%	8.686	9.533

Uitwerking per onderdeel:

Totaal netto lasten ingezetenen	27.310	24.443
- aantal ingezetenen (bruto)	363.750	361.992
- oninbaar	3.524	2.366
- kwijtschelding	21.145	22.656
- aantal ingezetenen (netto)	339.080	336.969
- lasten per ingezetene	80,54	72,54
omslag per ingezetene	76,03	70,45
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar	+7,9%	+5,9%
- opbrengst omslag totaal	25.779	23.739
- onttrekking egalisatiereserve	-1.532	-704

Totaal netto lasten gebouwd	55.169	47.338
- eenheid economische waarde (x 2.500) (x 1.000)	63.077	60.158
- oninbaar	104	106
- kwijtschelding	0	5
- aantal netto economische waarde	62.973	60.048
- lasten p/eenheid economische waarde (x 2.500)	0,876	0,788
omslag p/eenh. econ.waarde (x 2.500)	0,827	0,739
percentage van de WOZ-waarde	0,0331%	0,0296%
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar	+11,9%	-2,9%
- opbrengst omslag totaal	52.075	45.974
- onttrekking egalisatiereserve	-3.094	-1.363

Opbrengst Watersysteembeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2023
Totaal netto lasten natuur	174	163
- aantal bruto belastbare ha	30.750	30.326
- oninbaar	45	45
- aantal netto belastbare ha	30.705	30.281
- lasten per belastbare ha.	5,65	5,38
omslag per belastbare ha.	5,34	5,23
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar	+2,1%	+6,3%
- opbrengst omslag totaal	164	158
- <i>onttrekking egalisatiereserve</i>	-10	-5

Totaal netto lasten ongebouwd	8.686	9.533
- aantal bruto belastbare ha verharde openbare wegen	6.100	6.224
- aantal bruto belastbare ha overig ongebouwd	94.900	96.053
- oninbaar overig ongebouwd	200	200
- aantal netto belastbare ha	100.800	102.077
- lasten per belastbare ha. verharde openbare wegen	261,97	375,38
- lasten per belastbare ha. overig ongebouwd	74,85	75,08
omslag per belastbare ha. openbare wegen	247,27	364,60
omslag per belastbare ha. overig ongebouwd	70,65	72,92
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar wegen	-32,2%	+7,2%
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar ov.ongeb.	-3,1%	+7,2%
- opbrengst omslag verharde openbare wegen	1.508	2.269
- opbrengst omslag overig ongebouwd	6.691	6.989
- opbrengst omslag totaal	8.199	9.258
- <i>onttrekking egalisatiereserve</i>	-487	-275
TOTAAL opbrengst watersysteembeheer	86.217	79.130

§ 3.2 Begroting 2024 Zuiveringsbeheer

Begroting taak Zuiveringsbeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2023
TOTAAL te dekken netto lasten	92.430	81.814
Opbrengst heffingen Opbrengst heffingen voorgaande jaren Coronacompensatie Rijk	-87.773	-81.590
TOTAAL opbrengst heffingen	-87.773	-81.590
Voorgestelde resultaatbestemming		
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.152	1.123
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-771	-859
Mutatie algemene/calamiteiten reserve	36	-24
Toevoeging (+) / Onttrekking (-) egal.reserve	-5.074	-465
Totaal dekking	-92.430	-81.814
Vervuilingseenheden		
Bruto op te leggen v.e'n huishoudens	853.000	854.257
Bruto op te leggen v.e.'n bedrijven	371.261	375.267
Oninbaar v.e.'n huishoudens	4.715	4.722
Kwijtschelding v.e.'n huishoudens	40.141	43.805
Oninbaar v.e.'n bedrijven	3.600	3.639
Kwijtschelding v.e.'n bedrijven	10	10
Netto op te leggen aantal v.e.'n	1.175.794	1.177.347
Lasten per vervuilingseenheid	78,97	69,69
Heffing per vervuilingseenheid in euro's	74,65	68,81
Stijging (+) /daling (-) t.o.v. voorgaand jaar	+8,5%	

§ 3.3 Begroting 2024 Vaarwegenbeheer

De bijdrage van de provincie in het kader van het vaarwegenbeheer is afgestemd op de voor 2023 verwachte netto lasten van de taak Vaarwegenbeheer. De provincie Noord-Brabant heeft het vaarwegenbeheer gedelegeerd aan het waterschap.

Begroting taak Vaarwegenbeheer <i>alle bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2023
TOTAAL te dekken netto lasten	2.051	1.791
stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar	+14,5%	
Dekking		
Bijdrage provincie Noord Brabant	-2.051	-1.791

Hoofdstuk 4: Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

§ 4.1 Overzicht van de begroting naar kosten- en opbrengstensoort

In onderstaande tabel en in de tabel op de volgende pagina wordt de Begroting 2024 naar lasten en baten weergegeven. In deze cijfers is de begrote resultaatbestemming nog niet verwerkt. Voor het verwachte bedrijfsresultaat en de resultaatbestemming zie § 1.4.1 Bedrijfsresultaat exploitatie 2024.

	Begroting 2024	Begroting 2023	Rekening 2022
LASTEN (alle bedragen x € 1.000)	212.015	189.951	169.993
I. kapitaallasten (rente en afschrijving)	58.533	53.806	49.845
a afschrijvingen van activa	47.599	44.995	41.882
b interne en externe rentelast	10.934	8.812	7.963
c leaseverplichting CBL	0	0	0
II. personeelslasten	71.014	62.032	56.013
d salarissen personeel en bestuur	48.148	41.465	36.836
e sociale premies	10.855	9.318	8.675
f rechtstreekse uitkeringen bestuur/personeel	2.690	2.222	2.053
g overige personeelslasten	2.867	2.401	2.139
h personeel van derden	6.455	6.626	6.309
III. goederen en diensten van derden	81.932	73.540	63.927
i duurzame gebruiksgoederen	2.123	1.938	754
j overige gebruiks- en verbruiksgoederen	8.359	7.786	5.710
k energie	8.757	6.792	5.963
l huren en rechten	367	196	103
m leasebetalingen	632	26	0
n pachten en erfpachten	16	16	15
o verzekeringen	847	807	682
p belastingen	1.136	1.099	829
q onderhoud door derden	24.055	23.106	19.308
r overige diensten door derden	34.089	31.581	30.116
s bijdragen aan derden	1.551	195	448
IV. toev. voorzieningen/reserves + onvoorzien	536	573	208
t toevoegingen aan voorzieningen	36	73	208
u toevoeging egalisereserve watersystemen	0	0	0
v toevoeging egalisereserve zuivering	0	0	0
w toevoeging aan overige reserves	0	0	0
x onvoorzien	500	500	0

BATEN (alle bedragen x € 1.000)

I. rentebaten

- a externe rentebaten
- b interne rentebaten
- c rentebaten deposito's CBL
- d dividenden en bonusuitkeringen

II. personeelsbaten

- e baten i.v.m. salarissen
- f uitlening van personeel

III. goederen en diensten aan derden

- g verkoop van grond
- h verkoop van duurzame goederen
- i verkoop van overige goederen
- j opbrengst uit grond en water
- k opbrengst uit overige eigendommen
- l diensten voor derden
- m bijdragen van overheden
- n bijdragen van overigen

IV. waterschapsbelastingen

- o watersysteemheffing gebouwd
- p watersysteemheffing verharde openbare wegen
watersysteemheffing overig ongebouwd
- q watersysteemheffing ingezetenen
- r watersysteemheffing natuurterreinen
- s verontreinigingsheffing
- t zuiveringsheffing bedrijven
- u zuiveringsheffing huishoudens

V. onttrekkingen voorz./res. en geact. lasten

- v onttrekkingen voorzieningen
- w onttrekking egalisatiereserve watersystemen
- x onttrekking egalisatiereserve zuivering
- y onttrekkingen overige reserves
- z geactiveerde lasten

	Begroting 2024	Begroting 2023	Rekening 2022
	201.847	186.228	175.903
I. rentebaten	2.300	2.100	2.390
a externe rentebaten	0	0	268
b interne rentebaten	0	0	0
c rentebaten deposito's CBL	0	0	0
d dividenden en bonusuitkeringen	2.300	2.100	2.122
II. personeelsbaten	11	10	628
e baten i.v.m. salarissen	11	10	628
f uitlening van personeel	0	0	0
III. goederen en diensten aan derden	8.875	8.474	9.648
g verkoop van grond	51	51	195
h verkoop van duurzame goederen	0	0	10
i verkoop van overige goederen	0	0	79
j opbrengst uit grond en water	205	203	146
k opbrengst uit overige eigendommen	376	369	523
l diensten voor derden	5.944	5.769	5.556
m bijdragen van overheden	1.500	1.281	2.529
n bijdragen van overigen	800	800	610
IV. waterschapsbelastingen	174.438	160.563	151.265
o watersysteemheffing gebouwd	52.075	45.978	45.102
p watersysteemheffing verharde openbare wegen watersysteemheffing overig ongebouwd	1.508	2.269	2.124
q watersysteemheffing ingezetenen	6.691	6.990	6.434
r watersysteemheffing ingezetenen	25.779	23.741	22.656
s watersysteemheffing natuurterreinen	164	158	150
t verontreinigingsheffing	448	413	489
u zuiveringsheffing bedrijven	27.445	25.571	23.407
u zuiveringsheffing huishoudens	60.328	55.442	50.902
V. onttrekkingen voorz./res. en geact. lasten	16.224	15.081	11.972
v onttrekkingen voorzieningen	46	79	381
w onttrekking egalisatiereserve watersystemen	0	0	0
x onttrekking egalisatiereserve zuivering	0	0	0
y onttrekkingen overige reserves	207	280	360
z geactiveerde lasten	15.971	14.722	11.230

Hoofdstuk 5: Verbonden partijen

Het waterschap kan op drie manieren taken uitvoeren: zelf doen, uitbesteden of deelnemen aan een verbonden partij. Verbonden partijen zijn zelfstandige organisaties met een eigen bestuur en een eigen financiële huishouding, waarin het waterschap een financieel en een bestuurlijk belang heeft. Het waterschap neemt deel aan verbonden partijen omdat samenwerking voordeel oplevert: schaalvoordelen, grotere doeltreffendheid, verbetering van de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, risicospreiding en het beter benutten van kennis en expertise. Aan de andere kant kleven er ook risico's aan het deelnemen in een verbonden partij. Deelname kan verplichte uitgaven meebrengen, waar het waterschap slechts gedeeltelijk op kan sturen.

Een groot deel van de kosten van het waterschap gaat om in deze verbonden partijen. Het is een gecompliceerd speelveld: de verbonden partijen zijn zelfstandig, maar ook verweven met het waterschap. Het algemeen bestuur heeft bevoegdheden betreffende het oprichten van en deelnemen in verbonden partijen. Het dagelijks bestuur is primair verantwoordelijk voor het aansturen van de verbonden partijen en het behartigen van het belang van het waterschap. Dit 'eigen belang' kan vooral gediend worden als een DB lid in het algemeen bestuur, ledenvergadering of aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd is. Is een DB lid tevens lid van het dagelijks bestuur of raad van commissarissen van de verbonden partij, dan dient het belang van de verbonden partij zelf in beginsel voorop te staan. Met enige regelmaat komt het thema verbonden partijen aan de orde in het algemeen bestuur. In de organisatie is per verbonden partij een rollenscheiding doorgevoerd tussen de eigenaarsrol en de klantról van het waterschap. Die twee rollen zijn ambtelijk bij verschillende functionarissen belegd teneinde de bestuurlijke vertegenwoordiger en het bestuur optimaal te kunnen adviseren. Die rollenscheiding is ook besproken met de verbonden partijen.

AquaMinerals

Het algemeen bestuur heeft op 1 maart 2023 besloten om per 1 juli 2023 toe te treden als aandeelhouder van AquaMinerals. Vanuit vastgestelde doelen rondom circulair werken is een impuls nodig voor de afzet van grondstoffen. Meer schaalgrootte, inzet, kennis en expertise zijn nodig om markten en waardeketens te ontwikkelen. Dit is actueel en urgent voor Waterschap Brabantse Delta. Toetreding als aandeelhouder tot AquaMinerals is de meest passende manier om deze impuls te organiseren. Het waterschap versterkt daarmee niet alleen zijn eigen positie met de bijbehorende duurzaamheidswinst en potentiële financiële voordelen, maar ook die van de overige aandeelhoudende waterschappen.

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen bij de verbonden partijen weergegeven.

Naam verbonden partij	Belasting Samenwerking West-Brabant
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Gemeente Bergen op Zoom Gemeente Breda Gemeente Etten-Leur Gemeente Oosterhout Gemeente Roosendaal Gemeente Halderberge Gemeente Woensdrecht Gemeente Moerdijk Gemeente Dongen Gemeente Zundert Gemeente Rucphen Gemeente Loon op Zand Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Eén gezamenlijke belastingorganisatie voor gemeentelijke belastingen en heffingen en waterschapbelastingen in West-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	De belangrijkste aandachtspunten en beleidsontwikkelingen voor 2024 zijn: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Het aantal waardebezwaren door No Cure No Pay bedrijven blijft toenemen wat een zware wissel trekt op de organisatie van BWB, evenals toenemende proceskostenvergoedingen. De proceskostenvergoedingen komen ten laste van de gemeentelijke deelnemers. ☐ Bij het vaststellen van de kadernota 2024-2027 heeft het algemeen bestuur besloten uit te gaan van de meest actuele gegevens voor de indexatie van loon- en prijsontwikkeling ☐ Er wordt in 2024 ingezet om te voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). In 2022 en 2023 zijn de voorbereidingen hiervoor gestart.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	BWB heeft geen tot nauwelijks eigen vermogen. Financiering van activa geschiedt door het aantrekken van geldleningen. De kosten van de organisatie worden gedekt door de bijdragen van de deelnemers, dan wel door overige opbrengsten. Het jaarrekeningresultaat wordt verrekend met de deelnemers. Het Algemeen Bestuur van de BWB beslist hierover.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Begroting 2024: € 20.815.000 Jaarrekening 2022: € 18.041.900 Resultaat Jaarrekening 2022 (vóór resultaatbestemming): € 436.400 voordeel.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en de belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf de business case	Sinds 2019 wordt niet meer gerefereerd aan de oorspronkelijke business case. Desondanks is er nog steeds sprake van een substantieel voordeel.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Eén vaste zetel in het vierkoppig dagelijks bestuur. De stemverhouding in het algemeen bestuur is 1 op 12.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2024 Brabantse Delta: € 5.026.000 Bijdrage 2022 Brabantse Delta: € 4.539.300
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Toezien op naleving van: <ul style="list-style-type: none"> ☐ De overeengekomen kwaliteitsverbeteringen van de dienstverlening; ☐ De continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening bij nieuwe toetreders; ☐ Maatregelen ter beveiliging van persoonsgegevens ☐ Kostenreductie.

Risico's	☐ Oplopende proceskostenvergoedingen door NCNP-bureaus ☐ Krappe arbeidsmarkt waardoor het moeilijk is om cruciale functies ingevuld te krijgen.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	K. van den Berg (lid dagelijks bestuur en algemeen bestuur van de GR)
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters

Naam verbonden partij	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Participerende partijen	21 waterschappen
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het Waterschapshuis (hWh) is de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de waterschappen voor digitalisering en informatievoorziening.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>De stijgende lijn in de hoeveelheid werk die wordt verzet binnen hWh van de afgelopen jaren, is ook in 2023 duidelijk voortgezet. Ondanks de krappe arbeidsmarkt kunnen de projecten en programma's nog steeds worden bemenst. Het wordt wel steeds lastiger om medewerkers vanuit de watersector aan te trekken. Daardoor is er een stijgende lijn te zien in de inhuur en medewerkers die in dienst komen bij hWh, in plaats van inleen vanuit de waterschappen.</p> <p>De afgelopen jaren is de aandacht uitgegaan naar de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh. De opgaven op het gebied van digitale transformatie en de knelpunten die hWh ervaart om hier goed invulling aan te kunnen geven, hebben geleid tot strategische sessies met de waterschappen. De uitkomsten van deze sessies vormen de input voor de uitwerking van het bedrijfsplan van hWh. Hierin wordt vorm gegeven aan de ondersteuning van de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh. Alle waterschappen in het Waterschapshuis gaan samenwerken op vier collectieve programma's: data, standaarden, informatieveiligheid & privacy en wetgeving. Langdurige samenwerkingsafspraken op deze vier collectieve programma's geeft het Waterschapshuis als organisatie meer zekerheid en de mogelijkheid om toe te groeien naar een kenniscentrum.</p>
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Het eigen vermogen op 31-12-2022 hWh is € 0.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	<p>Geactualiseerde begroting 2023 (inclusief begrotingswijzigingen): € 35.089.623 (de geactualiseerde begroting 2024 is nog niet beschikbaar).</p> <p>hWh houdt geen algemene reserve aan en alle resultaten worden afgerekend met de deelnemers.</p>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van taakuitvoering.
Ontwikkelingen vanaf de business case	In 2018 is het meerjarig koersplan 'Wijzer naar 2020' vastgesteld. Dit plan geeft hWh een grotere en gestructureerde rol in het verder digitaliseren van de waterschappen. In 2021 heeft er een midterm review plaatsgevonden waarin drie knelpunten naar voren zijn gekomen. Om deze knelpunten op te lossen, is het nodig dat de waterschappen voor komende jaren een duidelijk kader opstellen voor opdrachten aan het Waterschapshuis. Het Algemeen Bestuur van hWh heeft begin 2022 de Opdrachtgeverstafel (OGT, bestaande uit de 21 secretarissen-directeur van de waterschappen) gevraagd de toekomstige samenwerkingsopgave op drie onderwerpen te verkennen: de verdergaande digitalisering van de waterschappen, de dienstverlening en de wijze van aansturing. Dit heeft geleid tot de Strategienota van de 21 waterschappen over de toekomstige samenwerking van het Waterschapshuis.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en eind begrotingsjaar	Eén van de 21 stemmen in Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	4,2%

Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan projecten van hWh wordt per project bekeken mede op basis van een business case.
Risico's	Het waterschap draagt alleen risico's voor opdrachten waarvoor het zelf (mede) opdrachtgever is. Door een 'loden deur' tussen elke opdracht te plaatsen waardoor kosten, opbrengsten en risico's alleen berusten bij de opdrachtgevers van die opdrachten, worden risico's zoveel mogelijk beperkt.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	A. Sneep
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters

Naam verbonden partij	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>Er is een werkgroep ingesteld die zich gaat beraden op de toekomst van de Unie van Waterschappen. Daarnaast zet de Unie voor de eigen bedrijfsvoering in 2023 in op:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Verdere digitale transformatie van bedrijfsvoering; * Informatieveiligheid en BIO in alle processen permanent borgen; * Verduurzaming van het Uniepand door het aanbrengen van duurzame en groene gevelbekleding. <p><i>De (concept)begroting 2024 is bij het opstellen van dit document nog niet bekend en daarmee ook de ontwikkelingen voor 2024 niet</i></p>
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	<p>Per 31 december 2022:</p> <p>Solvabiliteit (EV/TV): 11%</p> <p>Eigen vermogen (EV): € 2.697.666</p> <p>Vreemd vermogen (VV): € 22.577.582</p>
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	<p>Het begrotingstotaal 2023 bedraagt € 14.761.788 (totaal contributies deelnemers inclusief bijdrages)</p> <p><i>De (concept)begroting 2024 is bij het opstellen van dit document nog niet bekend</i></p> <p>Resultaat 2022 voor bestemming: - € 437.044 (na bestemming: - € 38.330)</p>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	<p>Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking over een veelheid aan onderwerpen.</p> <p>In 'Waterkracht' heeft het Uniebestuur in 2020 de strategische koers uitgezet voor de komende jaren. Daarin worden drie zwaartepunten geschetst: meer verantwoordelijkheid nemen voor de fysieke leefomgeving, het doorontwikkelen van publiek partnerschap en het werken aan een vitale vereniging. Deze zwaartepunten werken door in de begrotingen van 2023 en verder. Specifieke aandacht gaat in 2023 uit naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Water en bodem worden sturend bij ruimtelijke keuzes; • Water wordt goed verankerd in de uitwerking van het NPLG en in de woningbouwopgave; • Het HWBP staat gesteld voor de opgave; • Versneld verbeteren van de waterkwaliteit; • Het aanpassen van het belastingstelsel; • Toewerken naar klimaatneutraliteit; • Leren uit het buitenland op het vlak van klimaatadaptatie; • Duurzaam opdrachtgeverschap; • Digitale transformatie; • Inwerkingtreding Omgevingswet; • Succesvolle waterschapsverkiezingen 15 maart 2023; • Uitwerken nieuwe koers publiekscommunicatie; • Visie- en strategievorming binnen de vereniging.
Belang waterschap in de verbonden partij	Eén van de 21 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	<p>Bijdrage 2023: De contributie bedraagt € 550.924, een aandeel van 4,7%. De totale bijdrage van Brabantse Delta inclusief bijdragen aan het tijdschrift 'Het Waterschap', de landelijke bever- en muskusrattenbestrijding, SIKB en compensatie voor het financieringstekort bedraagt in 2023 € 701.587. Daarnaast bedraagt de bijdrage aan de gezamenlijke aanpak waterschapsverkiezingen in 2023: € 26.389.</p>

	<i>De bijdrage 2024 en het aandeel is bij het opstellen van dit document nog niet bekend</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Nee.
Risico's	Waterschappers zijn op ambtelijk en bestuurlijk niveau vaak betrokken bij beleidsthema's die de Unie oppakt. Toch kunnen landelijk gemaakte Unie-afspraken afwijken van eigen beleid en/of extra druk op de organisatie leggen.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	A. Meuleman / M. Musters

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Participerende partijen	21 waterschappen, 9 provincies en de Staat der Nederlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het doel is maatschappelijke toegevoegde waarde te creëren door het verstrekken van kredieten tegen zo gunstig mogelijke condities aan onder andere Waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>Op 27 juni 2019 is de vernieuwde Europese kapitaalverordening CRR II in werking getreden. Onderdeel hiervan is een aangepaste definitie van de leverage ratio voor promotional banks. Kortweg mag de bank de kredietverlening aan de publieke sector buiten beschouwing laten bij de berekening van de leverage ratio. De leverage ratio (inclusief winst lopend boekjaar) bedraagt in dat geval 8,6% per 30 juni 2023 en dat is ruimschoots boven de toekomstige minimale eis van 3%. Zonder voornoemde aanpassing van de definitie is de leverage ratio 2,7%.</p> <p>In de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders is het vastgestelde dividend over boekjaar 2022 € 60 miljoen. Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta hierin bedraagt € 2,55 miljoen (inclusief terug te vorderen dividend belasting).</p> <p>Waterschap Brabantse Delta heeft in de voorliggende begroting € 2,3 miljoen aan te ontvangen dividend opgenomen op basis van uitkeringen in het verleden en de te verwachten netto winst over boekjaar 2023.</p>
Leverage ratio; verhouding eigen/balanstotaal aan het einde van het begrotingsjaar	<p>De leverage ratio geldt als indicatie voor de kredietwaardigheid. De leverage ratio bedraagt: per medio 2023: 2,7 % cf. oorspronkelijke definitie per medio 2023: 8,6% cf. vernieuwde definitie</p> <p>Het eigen vermogen bedraagt medio 2023 € 2,007 miljard.</p>
Resultaat verbonden partij	<p>Resultaat ultimo 2022: € 143 miljoen (inclusief voorgenoemen dividend).</p> <p>Resultaat medio 2023: € 124 miljoen</p>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	<p>Dankzij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstige rente en gebruik maken van advisering door de bank. Daarnaast profiteert het waterschap van de netto winst van de NWB Bank door middel van een dividenduitkering. Afgesproken is dit voordeel gedeeltelijk toe te voegen aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid om zo de schuldpositie van het waterschap op een acceptabel niveau te houden.</p> <p>Er wordt invulling gegeven aan de doelstelling om de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden.</p>
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	<p>Historische aanschafsprijs aandelen € 308.000. WBD heeft aandelen A en aandelen B met verschillende nominale waarden. Op basis van het gewogen gemiddelde heeft WBD een aandeel van 4,7% (ongewogen gemiddelde 4,2%).</p>
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	<p>Op 20 april is in de algemene vergadering van aandeelhouders van de NWB het besluit genomen tot het doen van een dividenduitkering over het boekjaar 2022 van € 60 miljoen. Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta ter grootte van € 2,16 miljoen (exclusief terug te vorderen dividendbelasting) is reeds ontvangen. De terug te vorderen dividendbelasting ter grootte van € 0,39 miljoen wordt in 2023 nog ontvangen.</p>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	<p>Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.</p>
Risico's	<p>Ontwikkelingen op financiële markten worden in hoge mate beïnvloed als gevolg van mondiale economische gebeurtenissen zoals ontwikkelingen rondom verminderd vertrouwen in de bancaire sector, het ECB beleid, ontwikkelingen op de energiemarkt en de stijgende</p>

	inflatie. De NWB is een relatief veilige bank met dezelfde kredietbeoordeling als de Nederlandse overheid. Daarnaast spelen ook nog geopolitieke ontwikkelingen (Oekraïne, Rusland, VS en China). Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de reële economie in Europa en hierdoor ook op de toegang tot de financiële markten en de beschikbaarheid van financieringsmiddelen.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	K. van den Berg (lid AVA NWB, namens de dijkgraaf)
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters

Naam verbonden partij	AQUON
Vestigingsplaats	Hoofdlocatie is Tiel, nevenlocatie in Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Participerende partijen	Waterschap Brabantse Delta Waterschap Hollandse Delta Hoogheemraadschap van Delfland Hoogheemraadschap van Rijnland Waterschap Rivierenland Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Waterschap de Dommel Waterschap Aa en Maas Hoogheemraadschap van de Stichtse Rijnlanden
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek ten behoeve van de deelnemers.
Ontwikkelingen verbonden partij	De gemeenschappelijke regeling bestaat per 1 juli 2011. De voormalige gemeenschappelijke regeling Delta Waterlab is opgegaan in Aquon. In 2017 is een nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2022: Solvabiliteit: 8,3% Eigen Vermogen: € 1.671.035 Vreemd Vermogen: € 20.051.089
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij, jaarrekening en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2024 bedraagt : Laboratoriumdeel: € 32.589.000 Eigenaarsdeel: € <u>1.053.000</u> Totaal: € 33.642.000 Het jaarrekeningresultaat 2022 bedraagt: Laboratoriumdeel: € 32.297.245 Eigenaarsdeel: € <u>1.052.000</u> Totaal: € 33.349.245
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verrichten van laboratoriumonderzoek.
Ontwikkelingen vanaf de business case	<p>In 2019 is een businesscase uitgewerkt waarin onderzocht is of het eerder genomen besluit om tot centrale huisvesting te komen ook daadwerkelijk voordeliger is. Uit de businesscase blijkt dat centralisatie loont en de strategisch-inhoudelijke en financiële onderbouwingen laten zien dat centralisatie ook financieel gerechtvaardigd is. Het algemeen bestuur van Aquon heeft op 3 maart 2020 een definitief besluit genomen om het scenario centralisatie en nieuwbouw verder uit te werken.</p> <p>Op 4 juli 2022 heeft het Algemeen Bestuur van Aquon een budget van € 44,9 mln voor de totale realisatie van de nieuwbouw vrijgegeven. Daarnaast is aan het Dagelijks Bestuur van Aquon een mandaat verstrekt ter dekking van onvoorziene prijsstijgingen en risico's voor een bedrag van € 5,2 mln. Hiervan is 630.000 euro aangewend. Inmiddels is een locatie gezocht en in 2022 grond aangekocht. De aanbesteding voor het nieuw te bouwen laboratorium is uitgevoerd en in mei 2023 is gestart met de bouw. Het nieuw te bouwen centrale laboratorium zal in Houten worden gevestigd en naar verwachting in de zomer van 2024 opgeleverd worden, waarna Aquon het pand eind 2024 in gebruik zal nemen. In de tweede helft van 2023 zal gestart worden met de verkoop van de panden in Leiden in Tiel.</p>
Belang waterschap in de verbonden partij	1 van de 9 zetels in het algemeen bestuur

Aandeel waterschap in (netto) rekeningtotaal verbonden partij	<p>Begroting 2024:</p> <table><tr><td>Laboratoriumdeel:</td><td>€ 3.499.000</td></tr><tr><td>Covid-bemonsteringen:</td><td>€ 122.000</td></tr><tr><td>Eigenaarsdeel:</td><td>€ 192.000</td></tr><tr><td>Totaal:</td><td>€ 3.813.000</td></tr></table> <p>De kosten van de Covid-bemonsteringen worden vergoed door het Rijk.</p>	Laboratoriumdeel:	€ 3.499.000	Covid-bemonsteringen:	€ 122.000	Eigenaarsdeel:	€ 192.000	Totaal:	€ 3.813.000
Laboratoriumdeel:	€ 3.499.000								
Covid-bemonsteringen:	€ 122.000								
Eigenaarsdeel:	€ 192.000								
Totaal:	€ 3.813.000								
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	De bestuurlijke en bedrijfsmatige focus is gericht op stabiele bedrijfsvoering en het op termijn toegroeien naar 1 locatie waarmee betere dienstverlening en meer marktconforme prijzen worden bereikt.								
Risico's	De centralisatie en nieuwbouw moet o.a. leiden tot kwaliteitsverbetering, kostenreductie en een gunstiger effect op de prijzen van de producten en diensten van Aquon. Risico's die nu in beeld zijn die hiermee verband houden zijn mogelijk personeelsverloop, overschrijding van bouwbudget, taxatiewaarden van de huidige panden, productiedaling e.d. Deze zijn benoemd in de businesscase.								
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	A. Hagenars, lid van algemeen bestuur van de GR Aquon.								
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	R. Lambregts / M. Musters								

Naam verbonden partij	Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)
Vestigingsplaats	Boxtel
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Waterschap Rivierenland
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	De behartiging van de belangen van gemeenschappelijke aard van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant.
Ontwikkelingen verbonden partij	De belangrijkste activiteiten van de NBWB richten zich op het afstemmen van onderwerpen en standpunten en daarmee het gezamenlijk naar buiten optreden door of namens de vier leden. Een selectie van de belangrijkste onderwerpen voor 2024: <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering waterschapsprojecten bestuursconvenant Grondwater + Droogte kalender 2040, waaronder inventarisatie kleine onttrekkingen en beregeningsbeleid; • Overleg in het kader van de GebiedsGerichte Aanpak [GGA] over de notitie Watertransitie; • Uitvoering Waterbeheerprogramma's 2022-2027 (afstemming, samenhang en programmering waterschappen en provincie); • KRW doelen waterkwaliteit in relatie tot nutriënten, nieuwe stoffen en plastics (Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas); • Klimaatadaptatie en de vertaling hiervan naar de Waterverordening en de Brabantse Omgevingsverordening; • Samenwerking met gemeenten en regio's: <ul style="list-style-type: none"> - Verstedelijkingsnota's en Regionale Investerings Agenda's; - Klimaatadaptatie en de vertaalslag naar de gemeentelijke Omgevingsvisies; • Programmering en uitvoering grote integrale gebiedsgerichte inrichtingsopgaven KRW en NatuurNetwerk Brabant; • Afstemming over Plaagsoortenbeleid.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	Per 31 december 2022: Solvabiliteit (EV/TV): 100% Eigen vermogen (EV): € 119.639 Vreemd vermogen (VV): € 0
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2024 bedraagt € 122.000 Resultaat 2022 voor bestemming: € 50.842 positief
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Behartiging van de waterschapsbelangen in de gehele provincie. De vereniging biedt onder meer de basis voor afstemming (mede beleidsmatig) en gesprekken gericht op het verwerven van subsidies.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap heeft één stem
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2024: € 23.692 (4/13 ^e deel), het bedrag is lager dan 4/13 ^e deel van het begrotingstotaal in verband met een éénmalige contributieverlaging, doordat voor een deel ingeteerd wordt op het eigen vermogen van de vereniging. Naast de begroting van de bond worden personele kosten van het secretariaat, de adjunct secretaris en de werkeenheden NNB door waterschap de Dommel, waar de medewerkers in dienst zijn, aan de leden doorberekend volgens dezelfde verdeelsleutel (4/13 ^e deel). In 2024 zijn deze kosten voor Brabantse Delta begroot op € 101.507.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering koers.
Risico's	Geen significante risico's.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters / K. Sloots

Naam verbonden partij	N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	N.V.
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap De Dommel Waterschap Vechtstromen Waterschap Scheldestromen Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Waterschapsbedrijf Limburg Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiverings-slib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	<p>De strategie van SNB is opgedeeld in drie samenhangende strategische sporen: 1. Excellente dienstverlener 2. Duurzame Ketenbouwer en 3. Innovatieve Scout.</p> <p>1. Excellente dienstverlener: Voor onze waterschappen is SNB de excellente dienstverlener voor het verwerken van hun zuiverings-slib. SNB zorgt voor een stabiele en solide bedrijfsvoering en organisatie waarmee de zorg voor het verantwoord verwerken van zuiverings-slib uit handen wordt genomen van de waterschappen.</p> <p>2. Duurzame ketenbouwer: SNB handelt als duurzame ketenbouwer, die bouwt aan het uitbreiden van de slibketen door middel van grondstoffenterugwinning en eventueel het uitbouwen van de verwerkingscapaciteit.</p> <p>3. Innovatieve scout: SNB blijft als innovatieve scout actief nieuwe technologieën volgen en zal niet aarzelen om keuzes te maken op het gebied van alternatieve slibeindverwerking en/of alternatieve verwerking van afval en grondstoffen.</p>
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31 december 2022 Solvabiliteitspercentage: 33,8 % Eigen vermogen: € 15.280.000 Vreemd vermogen: € 29.973.000
(Netto) totaal begroting, jaarrekening en verwacht resultaat verbonden partij	Totaal begroting SNB 2024 € 28.224.000 Totaal jaarrekening SNB 2022 € 33.982.000 Resultaat 2022 na belastingen: € -1.858.000 <i>Op basis van de (concept)begroting 2024 d.d. 20 oktober 2023.</i>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verwerken van zuiverings-slib op de meest duurzame wijze tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
Ontwikkelingen vanaf het laatste ondernemingsplan 2021-2026	In december 2020 is het nieuwe ondernemingsplan "Samen Natuurlijk Beter" vastgesteld. Hierin zijn de uitkomsten van de slibstrategiestudie en de laatste technologische ontwikkelingen in verwerkt. Daarnaast is de governancestructuur aangepast en wordt er nu gewerkt met een onafhankelijke Raad van Commissarissen. Sinds 1 januari 2023 zijn er 2 nieuwe aandeelhouders toegetreden tot SNB.
Belang waterschap in de verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Waterschap Brabantse Delta is voor 14,51 % aandeelhouder.
Aandeel waterschap in (netto) totaal verbonden partij	Het aandeel van Waterschap Brabantse Delta in de begroting 2024 is € 6.545.000 op basis van de verdeling van de werkelijke kosten. <i>Op basis van de (concept) begroting 2024 d.d. 20 oktober 2023.</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen specifiek beleidsvoornemens.

<p>Risico's</p>	<p>De belangrijkste risico's uit de risicoparagraaf van de begroting 2024 van SNB zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verandering in fiscale wetgeving en/of afspraken met de Belastingdienst: De rijksoverheid zet fiscale maatregelen, zoals CO₂-heffing, kilometerheffing en afvalstoffenbelasting steeds meer in om de (afval)sector(en) te verduurzamen. Vooralsnog is SNB vrijgesteld van bovengenoemde heffingen en belasting. SNB is voor de activiteiten ten behoeve van haar aandeelhouders tevens vrijgesteld van BTW en Vpb. Afspraken hierover met de Belastingdienst, wetgeving en jurisprudentie kunnen wijzigen, waardoor deze vrijstellingen in de toekomst mogelijk kunnen vervallen. SNB is proactief in het verder verduurzamen van de bedrijfsvoering om mogelijke heffingen en belastingen te vermijden. De naleving van de afspraken omtrent de VPB vrijstellingen en voorwaarden om gebruik te kunnen maken van de BTW-koepelvrijstelling worden intensief bewaakt. 2. Niet kunnen voldoen aan (nieuwe) wet- en regelgeving op het gebied van Arbo en Milieu: De toenemende maatschappelijke aandacht voor de gevolgen van o.a. klimaatverandering en stikstofdepositie zorgt ervoor dat SNB te maken krijgt met veranderende en complexere (milieu-) wet- en regelgeving. Belangrijke aandachtspunten zijn de stikstofreductiedoelstellingen voor de industrie, de nieuwe luchtemissie-normen voor afvalverbranding en de vertaling van de discussie rondom ZZS en PFAS in wet- en regelgeving. SNB volgt de ontwikkelingen in wet- en regelgeving nauwgezet en is aangesloten bij belangenorganisaties om een bijdrage te kunnen leveren aan goede wet- en regelgeving. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar het up-to-date houden van benodigde vergunningen en het toezien op de naleving van de vergunningseisen. Tot slot zet SNB intrinsiek in op het continu verlagen van de milieubelasting die haar activiteiten met zich meebrengen. De specifieke focus ligt hierbij op het reduceren van CO₂ en stikstof. Aanpassingen aan de installatie zijn hiervoor nodig.
<p>Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij</p>	<p>N. Mureau</p>
<p>Lid van de raad van commissarissen</p>	<p>N.v.t (onafhankelijke RvC)</p>
<p>Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij</p>	<p>M. Musters / R. Lambregts</p>

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Vestigingsplaats	Breda
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: centrum regeling
Participerende partijen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Doelmatige beheer van muskusrat en beverrat en voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken.
Ontwikkelingen verbonden partij	Er zijn geen significante ontwikkelingen binnen de Gemeenschappelijke Regeling.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	N.v.t.
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	Het begrotingstotaal 2024 bedraagt € 3.052.050. De werkelijke netto kosten 2022 bedroegen € 2.754.831. De kosten worden gelijkwaardig (1/3) over de drie deelnemers verdeeld.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Voorkomen van schade door muskusrat en beverrat aan waterstaatswerken.
Belang waterschap in de verbonden partij	Ieder waterschap wordt door één lid van het dagelijks bestuur vertegenwoordigd. De waterschappen nemen financieel voor 1/3 deel.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	€ 1.017.350
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Er zijn geen beleidsvoornemens ophanden.
Risico's	Geen significante risico's.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.A.G. Sneep
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	J. Rombouts / M. Musters

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling waterschap De Dommel en waterschap Brabantse Delta
Vestigingsplaats	Boxtel
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling: centrumregeling zonder eigenstandige organisatie
Participerende partijen	Waterschap De Dommel Waterschap Brabantse Delta
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Doelmatige behandeling van het afvalwater en optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi's in de grensgebieden van de twee waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	N.v.t.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	N.v.t.
(Netto) begrotingstotaal verbonden partij	N.v.t.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Waterschap De Dommel zuivert afvalwater dat door de gemeente Tilburg wordt ingezameld en vrijkomt in het gebied van waterschap Brabantse Delta. Waterschap Brabantse Delta zuivert afvalwater dat door de gemeenten Baarle Nassau en Loon op Zand wordt ingezameld en vrijkomt in het gebied van waterschap De Dommel.
Belang waterschap in de verbonden partij	N.v.t.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Begroting 2024: € 3.904.333 Rekening 2022: € 3.847.000
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen, de gemeenschappelijke regeling is in 2010 aangepast en vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 december 2010 (waterschap De Dommel) en 13 oktober 2010 (waterschap Brabantse Delta)
Risico's	Geen significante risico's
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	N. Mureau
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters / R. Lambregts

Naam verbonden partij	Vereniging werken voor waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Participerende partijen	Alle 21 waterschappen in Nederland, Waternet, Aqualysis, Aquon, BSGW, BSR, GBLT (Lococensus-Tricijn), Noordelijk Belastingkantoor, De RGB, SVHW, Unie van Waterschappen, Waterproef, Het Waterschapshuis, Waterschapsbedrijf Limburg, Stowa en A&O-fonds waterschappen.
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Het behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschappen.
Ontwikkelingen verbonden partij	De Vwvw is opgericht, omdat vanaf 1 januari 2020 de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren van kracht is. Op 1 januari 2020 is de eerste cao Werken voor waterschappen in werking getreden als vervanging voor de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregeling Waterschapspersoneel (SAW). Het bestuur heeft besloten lid te worden van de stichting Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW) welke de belangen in het overleg met de vakcentrales en het Rijk (als werkgever) behartigd over de Pensioenregeling van het ABP in de Pensioenkamer.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen	Per 31 december 2022: Solvabiliteit (EV/TV): 49% EV: € 116.636 VV: € 120.993
(Netto) begrotingstotaal en resultaat verbonden partij	Het begrotingstotaal 2023 bedraagt € 450.000 Resultaat 2022 voor bestemming: € 26.636 <i>De (concept)begroting 2024 is bij het opstellen van dit document nog niet bekend</i>
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	<ul style="list-style-type: none"> - Het ontzorgen van het waterschap en collectief regelen van: - Het voeren van onderhandelingen en het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten; - Het geven van advies, verstrekken van inlichtingen, verzorgen van documentatie, geven van voorlichting e.d.; - Het verlenen van informatie betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten; - Verzorgen voorbereiding van wettelijke en andere maatregelen; - Onderhouden van relaties met relevante organisaties.
Belang waterschap in de verbonden partij	Drie van de 67 stemmen.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Bijdrage 2023: De contributie bedraagt € 18.279. Het aandeel van Brabantse Delta in de contributie bedraagt 4,1%. <i>De bijdrage 2024 is bij het opstellen van dit document nog niet bekend</i>
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering koers.
Risico's	Geen significante risico's.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	C.J.G.M. de Vet
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters / E. van Ravenstein

Naam verbonden partij	AquaMinerals
Vestigingsplaats	Rijswijk, kantoorhoudend te Nieuwegein
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Participerende partijen	Alle drinkwaterbedrijven in Nederland Waterschap Aa en Maas Waterschap Amstel Gooi en Vecht Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Waterschap Zuiderzeeland Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Hoogheemraadschap van Delfland Waterschapsbedrijf Limburg
Openbaar belang dat wordt behartigd door de verbonden partij	Aquaminerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. In overleg met het waterschap wordt bekeken voor welke grondstoffen Aquaminerals de afzet kan gaan verzorgen.
Ontwikkelingen verbonden partij	AquaMinerals richt zich op de versterking van de positie in de waterketen. De afgelopen jaren leidde dit tot verschillende projecten waarin Aquaminerals nieuwe ketens ontwikkelde voor waterschappen, een versteviging van de samenwerking met de netwerkorganisatie EFGF van de Waterschappen alsook toetreding van inmiddels 9 waterschappen. Inmiddels voert ze al ruim 3 jaar de product- en marktontwikkeling uit voor alle waterschappen. In 2023 is een onderzoek gestart -eveneens voor alle waterschappen- naar de beschikbaarheid van noodzakelijke hulpstoffen en de (toekomstige) kwetsbaarheid als het gaat om prijs en beschikbaarheid. Eén van de onderzoeklijnen zal gericht zijn op het circulair(der) inrichten van grondstofketens om de kwetsbaarheid te verlagen.
Solvabiliteit, eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Per 31-12-2022: Solvabiliteit: 48,7 % Eigen vermogen: € 1.700.174 Vreemd Vermogen: € 3.491.759 N.B. Brabantse Delta is aandeelhouder per 1-7-2023.
(Netto) begrotingstotaal, jaarrekening en resultaat verbonden partij	De begroting 2024 is nog niet opgesteld.
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Vanuit vastgestelde doelen rondom circulair werken is een impuls nodig voor de afzet van grondstoffen. Meer schaalgrootte, inzet, kennis en expertise zijn nodig om markten en waardeketens te ontwikkelen. Dit is actueel en urgent voor het waterschap Brabantse Delta.
Ontwikkelingen vanaf de business case	Er is geen sprake van een specifieke businesscase, per begrotingsjaar wordt bepaald wat de mogelijke afzet van reststoffen gaat worden.
Belang waterschap in de verbonden partij aan begin en einde begrotingsjaar	Het waterschap heeft een belang van 499 aandelen à € 112.99 = € 56.382. Het waterschap is per 1 juli 2023 aandeelhouder geworden van Aquaminerals.
Aandeel waterschap in (netto) begrotingstotaal verbonden partij	Nog nader te bepalen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van rest- en grondstoffen. Daarnaast toezien dat er meer waterschappen aandeelhouder worden van Aquaminerals om zodoende in de toekomst een groter aanbod (en gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen.
Risico's	Vooralsnog geen, de samenwerking met Aquaminerals moet nog worden vormgegeven.
Bestuurlijk vertegenwoordiger in de verbonden partij	N. Mureau heeft namens het Dagelijks Bestuur Mary-José van Overveld gemandateerd om deel te nemen in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Aquaminerals.
Procesmanagers waterschap ten behoeve van verbonden partij	M. Musters

Bijlage 1: Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen <i>bedragen x € 1.000</i>	Stand primo 2024	Mutaties 2024					Stand ultimo 2024	Resultaat- bestemming Begroting 2024	Stand na resultaat- bestemming
		vermeerderingen		extern	verminderingen				
		interne			interne exploitatie	externe overig			
		rente	overige						
1. Algemene reserve/calamiteitenreserve									
Alg.reserve/calamiteiten watersysteembeheer	1.957					1.957	48	2.005	
Alg.reserve/calamiteiten zuiveringsbeheer	3.157					3.157	36	3.193	
Alg.reserve/werkloosheidsuitkeringen watersysteembeheer	443					443		443	
Alg.reserve/werkloosheidsuitkeringen zuiveringsbeheer	443					443		443	
Totaal algemene/calamiteitenreserves	6.000		0		0	6.000	84	6.084	
2. Bestemmingsreserves									
Duurzaam Financieel Beleid WS	3.922					3.922	-437	3.485	
Duurzaam Financieel Beleid ZB	1.372					1.372	382	1.754	
GR Muskusrattenbestrijding NBr	23				-23	0		0	
Overdracht waterstaatswerken Rijkswaterstaat	310				-184	126		126	
Totaal bestemmingsreserves	5.628		0		-207	5.420	-55	5.365	
3. Tariefegalisatiereserves									
Watersysteembeheer	9.424					9.424	-5.122	4.301	
Zuiveringsbeheer	6.028					6.028	-5.074	954	
Totaal tariefegalisatiereserves	15.452		0		0	15.452	-10.197	5.255	
4 Voorzieningen									
Wachtgelden personeel	174					174		174	
Voorziening GR Muskusrattenbestrijding NBr	46				-46	0		0	
Pensioenfonds bestuur	2.786					2.786		2.786	
Wachtgelden bestuur	-0		26			26		26	
Voorziening zandfilter RWZI	15		11			25		25	
Totaal voorzieningen	3.021		36	0	-46	3.011	0	3.011	
Totaal reserves en voorzieningen Brabantse Delta	30.100		36	0	-253	29.884	-10.168	19.716	

Bijlage 2: BBP-Productenlijst naar taken

PROCES BGD	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Waterbeleid & Plannen	1120	1.2 Waterbeheersplan	90,00%	0,00%	10,00%
Waterbeleid & Plannen	1150	1.5 Thema- en gebiedsgerichte plannen	85,00%	0,00%	15,00%
Waterbeleid & Plannen	1155	1.6 Plannen afvalwaterketenbeleid	0,00%	0,00%	100,00%
Waterbeleid & Plannen	3110	6.1 Peilbesluiten	100,00%	0,00%	0,00%
Waterbeleid & Plannen	3120	6.2 Waterakkoorden	100,00%	0,00%	0,00%
Waterbeleid & Plannen	6110	22.1 Beheer keurkwartet en VTH-beleid	90,00%	10,00%	0,00%
Waterbeleid & Plannen	6410	27.1 Rioleringsplannen	50,00%	0,00%	50,00%
Waterbeleid & Plannen	6430	27.3 Stimulering derden aanpak diffuse emissies	50,00%	0,00%	50,00%
Waterbeleid & Plannen	51000	Bestuursprogramma en Kadernota	50,00%	0,00%	50,00%
Organisatie	31000	2 Organisiebeleid en -beheer	50,00%	0,00%	50,00%
Organisatie	32000	3 Personeelsbeleid en -beheer	62,00%	0,00%	38,00%
Organisatie	32500	11 Informatiebeleid (en Automatisering)	62,00%	0,00%	38,00%
Organisatie	33000	4 Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en	50,00%	0,00%	50,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7110	31.1 Kostentoedeling en belastingverordeningen	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7120	31.2 Aanslagen huishoudens en forfaitaire	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7130	31.3 Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7140	31.4 Aanslagen watersysteemheffing gebouwd,	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7145	31.5 Aanslagen verontreinigingsheffing	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7150	31.6 Verzoek-, bezwaar- en beroepschriften huish.	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7160	31.7 Bezwaar- en beroepschriften zuiveringsheffing	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7170	31.8 Bezwaar- en beroepschriften	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7180	31.9 Bezwaar- en beroepschriften	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7310	32.1 Betalingsverwerking aanslagen	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7320	32.2 Kwijtschelding	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	7330	32.3 Invorderingsmaatregelen aanslagen	54,00%	0,00%	46,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	8130	33.3 Beheer niet-reglementaire zaken	80,00%	0,00%	20,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9110	a Onvoorzien	47,00%	0,00%	53,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9120	b Mutaties 'algemene' reserves	specifiek	specifiek	specifiek
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9130	c Belastingopbrengst	specifiek	specifiek	specifiek
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9140	e Dividenden en overige algemene opbrengsten	47,00%	0,00%	53,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	9150	Opbrengst CBL en Switchtransactie	47,00%	0,00%	53,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	34000	6 Algemeen-bestuurlijke en -juridische ondersteuning	62,00%	0,00%	38,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	41000	7 (Concerncontrol en) Financieel beleid	50,00%	0,00%	50,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	42000	8 Meerjarenraming en begroting	50,00%	0,00%	50,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	43000	10 Comptabiliteit	50,00%	0,00%	50,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	45000	9 Managements- en bestuursrapportages	50,00%	0,00%	50,00%
Jur. zaken, Financiën, Inkoop en Vastgoed	73000	Nieuwbouw projecten	0,00%	0,00%	0,00%
Bestuur & Communicatie	8110	33.1 Bestuur	67,00%	0,00%	33,00%
Bestuur & Communicatie	8120	33.2 Bestuursondersteuning	67,00%	0,00%	33,00%
Bestuur & Communicatie	8210	34.1 Externe communicatie	55,00%	0,00%	45,00%
Bestuur & Communicatie	55000	5 Interne voorlichting	62,00%	0,00%	38,00%

alle bedragen x € 1.000

2024 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
103.739	93.365	0	10.374
4.289.451	3.646.033	0	643.418
2.156.899	0	0	2.156.899
556.083	556.083	0	0
11.527	11.527	0	0
93.773	84.395	9.377	0
26.895	13.448	0	13.448
765.180	382.590	0	382.590
244.308	122.154	0	122.154
567.393	283.697	0	283.697
4.122.849	2.556.166	0	1.566.683
506.552	314.062	0	192.490
1.441.856	720.928	0	720.928
0	0	0	0
5.414.224	2.923.681	0	2.490.543
402.946	217.591	0	185.355
18.112	9.780	0	8.331
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
530.267	424.214	0	106.053
500.000	235.000	0	265.000
0	0	0	0
-174.437.755	-86.664.706	0	-87.773.049
-2.300.000	-1.081.000	0	-1.219.000
0	0	0	0
954.727	591.930	0	362.796
1.196.198	598.099	0	598.099
194.142	97.071	0	97.071
906.569	453.284	0	453.284
388.084	194.042	0	194.042
0	0	0	0
3.273.947	2.193.545	0	1.080.403
943.754	632.315	0	311.439
1.178.260	648.043	0	530.217
318.057	197.195	0	120.861

PROCES BGD	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Programmeren & Monitoren	1110	1.1 Beheersplan waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1125	1.2 Beheersplan watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1140	1.4 Beheersplan vaarwegenbeheer	0,00%	100,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	1160	1.7 Calamiteitenplannen	66,00%	17,00%	17,00%
Programmeren & Monitoren	1165	1.6 Beheersplan zuiveren	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	2110	3.1 Legger waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2120	3.2 Beheersregister waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2130	3.3 Veiligheidstoetsing waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2210	4.1 Aanleg en verwerving primaire waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2230	4.3 Aanleg en verwerving regionale waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2250	4.5 Aanleg en verwerving overige waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	2410	5.1 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3130	6.3 Legger waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3140	6.4 Beheersregister waterlopen en kunstwerken	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3210	7.1 Aanleg en verwerving waterlopen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3230	7.3 Bouw en verwerving kunstwerken passieve	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3510	9.1 Bouw en verwerving kunstwerken actieve	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3610	10.1 Calamiteitenbestrijding watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3710	11.1 Monitoring waterkwantiteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3720	11.2 Monitoring waterkwaliteit	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	3730	11.2 Monitoring grondwater	100,00%	0,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	4110	12.1 Bouw en verwerving transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4140	Calamiteitenbestrijding transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4210	13.1 Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4270	Calamiteitenbestrijding zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4310	14.1 Bouw en verwerving slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	4350	Calamiteitenbestrijding slibverwerking	0,00%	0,00%	100,00%
Programmeren & Monitoren	5110	19.1 Legger vaarwegen, kunstwerken en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5120	19.2 Beheersregister vaarwegen, kunstwerken en	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5210	20.1 Aanleg en verwerving vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5240	20.4 Bouw en verwerving kunstwerken	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	5320	21.2 Calamiteitenbestrijding vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Programmeren & Monitoren	61000	12 Centrale (geo)grafische informatie	77,33%	2,55%	20,12%
Faciliteit & ICT	35000	13 Huisvesting (algemeen)	61,39%	1,09%	37,52%
Faciliteit & ICT	36000	14 Interne faciliteiten	62,00%	0,00%	38,00%
Faciliteit & ICT	44000	11 (Informatiebeleid en) Automatisering	60,90%	1,10%	38,00%

2024 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
155.458	155.458	0	0
241.114	241.114	0	0
45.491	0	45.491	0
310.840	205.154	52.843	52.843
0	0	0	0
196.227	196.227	0	0
131.574	131.574	0	0
2.098.395	2.098.395	0	0
9.842.371	9.842.371	0	0
2.707.444	2.707.444	0	0
59.434	59.434	0	0
6.911	6.911	0	0
357.863	357.863	0	0
319.616	319.616	0	0
5.078.755	5.078.755	0	0
113.978	113.978	0	0
4.237.415	4.237.415	0	0
455.814	455.814	0	0
855.797	855.797	0	0
3.162.312	3.162.312	0	0
273.532	273.532	0	0
15.680.361	0	0	15.680.361
0	0	0	0
12.679.617	0	0	12.679.617
0	0	0	0
2.446.630	0	0	2.446.630
0	0	0	0
53.171	26.585	26.585	0
34.973	17.486	17.486	0
22.021	11.011	11.011	0
213.865	106.932	106.932	0
0	0	0	0
1.817.648	1.405.587	46.350	365.711
3.317.035	2.029.131	36.220	1.251.684
6.310.637	3.912.595	0	2.398.042
9.562.572	5.823.606	105.188	3.633.777

PROCES BGD	BBP BEHEERPRODUCT		Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
Onderhouden	2220	4.2 Onderhoud primaire waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2240	4.4 Onderhoud regionale waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2260	4.6 Onderhoud overige waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2270	4.7 Voorzieningen verwante belangen waterkeringen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	2280	4.8 Muskusrattenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3220	7.2 Onderhoud waterlopen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3240	7.4 Onderhoud kunstwerken passieve	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3250	7.5 Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3260	7.6 Voorzieningen verwante belangen watersystemen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3270	7.7 Muskusrattenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3410	8.1 Baggerprogramma	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3420	8.2 Verwijdering en verspreiding van baggerspecie	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3430	8.3 Verwijdering en verwerking van baggerspecie	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3440	8.4 Bijdragen aan derden voor baggeren	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3450	8.5 Saneringsprogramma	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3460	8.6 Sanering waterbodems	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	3520	9.2 Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	4120	12.2 Onderhoud transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4220	13.2 Onderhoud zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4260	13.6 IBA-inrichtingen	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	4320	14.2 Onderhoud slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Onderhouden	5220	20.2 Onderhoud vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5221	Onderhoud vaarweg het Oude Maasje	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	5230	20.3 Baggeren vaarwegen en havens	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5231	20.3a Wegwerken baggerachterstanden vaarwegen	100,00%	0,00%	0,00%
Onderhouden	5250	20.5 Onderhoud kunstwerken vaarwegenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%
Onderhouden	5270	20.7 Voorzieningen verwante belangen	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	5310	21.1 Verkeersregeling en verkeersveiligheid	0,00%	100,00%	0,00%
Onderhouden	71000	Muskusrattenbestrijding	100,00%	0,00%	0,00%
Bedienen	3530	9.3 Bediening kunstwerken actieve waterbeheersing	100,00%	0,00%	0,00%
Bedienen	4130	12.3 Beheer transportstelsels	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4230	13.3 Beheer zuiveringsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4240	13.4 WVO-heffing effluent	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4250	13.5 Subsidies afhaakproblematiek	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4330	14.3 Beheer slibverwerkingsinstallaties	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4340	14.4 Afzet slib/restproducten	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	4410	15.1 Afvalwaterbehandeling door derden	0,00%	0,00%	100,00%
Bedienen	5260	20.6 Bediening kunstwerken vaarwegenbeheer	50,00%	50,00%	0,00%
	21000	1 Centraal management	62,00%	0,00%	38,00%
Bouwen	n.v.t.				
Concercontrol	53000	7 Concercontrol (en financieel beleid)	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	1210	2.1 Plannen van derden	100,00%	0,00%	0,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6210	23.1 Vergunningen en meldingen	92,00%	5,00%	3,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6310	24.1 Wabo Adviezen	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6320	24.2 Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	95,00%	5,00%	0,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6420	27.2 Subsidies lozingen	50,00%	0,00%	50,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6610	25.1 Toezicht	66,00%	2,00%	32,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6710	26.1 Bestuursrechtelijke handhaving	65,00%	4,00%	31,00%
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	6720	26.2 Strafrechtelijke handhaving	66,00%	2,00%	32,00%

2024 Totaal	Watersysteem beheer	Vaarwegen beheer	Zuiverings beheer
1.899.902	1.899.902	0	0
717.947	717.947	0	0
228.232	228.232	0	0
0	0	0	0
570.933	570.933	0	0
10.407.087	10.407.087	0	0
301.116	301.116	0	0
685.698	685.698	0	0
25.088	25.088	0	0
570.933	570.933	0	0
335.269	335.269	0	0
2.381.779	2.381.779	0	0
335.732	335.732	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	0	0
2.685.431	2.685.431	0	0
3.934.130	0	0	3.934.130
5.789.142	0	0	5.789.142
154.208	0	0	154.208
1.945.121	0	0	1.945.121
509.365	254.682	254.682	0
3.173	3.173	0	0
721.372	360.686	360.686	0
49.320	49.320	0	0
756.980	378.490	378.490	0
98.859	0	98.859	0
55.658	0	55.658	0
-2	-2	0	0
2.617.685	2.617.685	0	0
4.569.508	0	0	4.569.508
9.091.868	0	0	9.091.868
846.234	0	0	846.234
0	0	0	0
3.097.335	0	0	3.097.335
7.011.129	0	0	7.011.129
3.846.204	0	0	3.846.204
523.512	261.756	261.756	0
805.519	499.422	0	306.097
0	0	0	0
184.206	92.103	0	92.103
1.176.197	1.176.197	0	0
1.642.031	1.510.668	82.102	49.261
496.952	248.476	0	248.476
47.794	45.405	2.390	0
65.733	32.867	0	32.867
2.569.865	1.696.111	51.397	822.357
1.068.733	694.676	42.749	331.307
239.206	157.876	4.784	76.546
12.219.091	5.511.369	2.051.037	4.656.685

bijdrage provincie vaarwegenbeheer:

Bedrijfsresultaat Begroting 2024:

		-2.051.037	
10.168.054	5.511.369	0	4.656.685

Bijlage 4: Staat van vaste activa

Staat van activa ingedeeld naar categorieën Waterschapswet Begroting 2024 (alle bedragen X € 1.000)	Aanschafwaarde 1/1		Externe vermeerderingen		Geactiveerde lasten	Externe verminderingen		NETTO UITGAVEN TOTAAL	Aanschafwaarde 31/12	
	Aanschafwaarde	Subsidies/bijdragen	Overname	Nieuwbouw Derden		Verkoop	Subsidie/Bijdrage lopend jaar		Aanschafwaarde	Subsidie/bijdragen
Immateriële vaste activa	178.930	6.956		15.922			956	14.966	194.852	7.912
Sluiten geldleningen en saldo agio/disagio										
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	24.928	3.615		2.030			106	1.924	26.958	3.722
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven	741			4				4	745	
Subsidies en bijdragen aan rijk	17.076			8.605				8.605	25.681	
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	10.465	633		3.065			700	2.365	13.530	1.333
Subsidies en bijdragen aan overigen	1.168	367		367			150	217	1.534	517
Geactiveerde bijdrage rijk	79.254								79.254	
Overige immateriële vaste activa	45.299	2.341		1.850				1.850	47.150	2.341
Materiële vaste activa -in exploitatie	1.103.653	323.282		2.680				2.680	1.106.333	323.282
Gronden en terreinen	14.012	5.362		40				40	14.052	5.362
Vervoermiddelen	5.550								5.550	
Machines, apparaten en werktuigen	11.861	938							11.861	938
Bedrijfsgebouwen	46.305	837		130				130	46.436	837
Dienstwoningen	463								463	
Waterkeringen	166.979	131.041							166.979	131.041
Watergangen, kunstwerken en gemalen	262.946	106.193		50				50	262.996	106.193
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	256.509	43.653		2.333				2.333	258.843	43.653
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	255.895	23.453							255.895	23.453
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	53.615	2.084							53.615	2.084
Vaarwegen en havens	26.740	9.722		127				127	26.867	9.722
Overige materiële vaste activa	2.775								2.775	
Materiële vaste activa -onderhanden werken	138.004	17.160	2.710	84.889			17.640	69.959	225.602	34.800
Gronden en terreinen	12.053	811	1.000	159			0	1.159	13.212	811
Vervoermiddelen	154		125					125	279	
Machines, apparaten en werktuigen	3.874		1.585					1.585	5.459	
Bedrijfsgebouwen	2.359	13		2.769				2.769	5.129	13
Dienstwoningen										
Waterkeringen	46.552	5.363		23.992			5.511	18.481	70.544	10.874
Watergangen, kunstwerken en gemalen	27.433	8.662		17.738			8.515	9.224	45.171	17.177
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	21.315	46		8.182			430	7.752	29.497	476
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	17.278			23.074				23.074	40.351	
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	1.250	100		2.735			300	2.435	3.985	400
Vaarwegen en havens	5.738	2.165		6.239			2.884	3.355	11.977	5.049
Overige materiële vaste activa										
Financiële vaste activa	41.381								41.381	
Kapitaalverstrekkingen bedrijven	41.048								41.048	
Kapitaalverstrekkingen overheden										
Verstekte geldleningen										
Overige uitzettingen	333								333	
TOTALE VASTE ACTIVA	1.461.968	347.398	2.710	103.491			18.596	87.605	1.568.169	365.994

Staat van activa ingedeeld naar categorieën Waterschapswet Begroting 2024 (alle bedragen X € 1.000)	Totale afschrijving per 1/1	Afschrijvingen 2024		Totale afschrijving 31/12	Boekwaarde		Rente 2024	Totale kapitaal-lasten 2024
		Normale afschrijving	Extra afschrijving		Boekwaarde per 1/1	Boekwaarde per 31/12		
Immateriële vaste activa	111.706	13.711		125.417	60.267	61.522	1.244	14.568
Sluiten geldleningen en saldo agio/disagio								
Uitgaven Onderzoek en Ontwikkeling	13.297	2.361		15.658	8.015	7.579	165	2.422
Subsidies en Bijdragen aan bedrijven					741	745	14	14
Subsidies en bijdragen aan rijk	2.638	3.713		6.351	14.437	19.330	344	4.057
Subsidies en bijdragen aan openbare lichamen	3.102	219		3.322	6.730	8.876	145	345
Subsidies en bijdragen aan overigen	269	16		285	532	733	12	24
Geactiveerde bijdrage rijk	61.152	4.879		66.030	18.102	13.223	332	5.211
Overige immateriële vaste activa	31.248	2.523		33.771	11.711	11.037	232	2.495
Materiële vaste activa -in exploitatie	420.857	29.225		450.082	359.514	332.969	6.627	35.852
Gronden en terreinen	1.969	110		2.080	6.681	6.611	123	233
Vervoermiddelen	5.017	460		5.478	533	72	10	470
Machines, apparaten en werktuigen	9.057	469		9.526	1.866	1.397	33	502
Bedrijfsgebouwen	18.657	1.380		20.037	26.812	25.562	494	1.873
Dienstwoningen	226	9		235	238	228	4	14
Waterkeringen	12.088	1.242		13.330	23.849	22.607	438	1.680
Watergangen, kunstwerken en gemalen	66.972	6.128		73.100	89.781	83.703	1.650	7.778
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	101.869	9.027		110.896	110.987	104.294	2.060	11.087
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	161.324	7.837		169.162	71.118	63.280	1.306	9.144
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.	33.046	1.670		34.716	18.486	16.816	340	2.010
Vaarwegen en havens	9.301	819		10.121	7.717	7.024	143	962
Overige materiële vaste activa	1.330	73		1.403	1.446	1.373	27	99
Materiële vaste activa -onderhanden werken	951	5.383		6.333	119.893	184.469	2.891	7.769
Gronden en terreinen	6	35		41	11.235	12.359	217	252
Vervoermiddelen					154	279	4	4
Machines, apparaten en werktuigen	48	622		670	3.825	4.789	85	542
Bedrijfsgebouwen	23	138		161	2.324	4.955	68	198
Dienstwoningen								
Waterkeringen		577		577	41.189	59.092	972	1.394
Watergangen, kunstwerken en gemalen	126	404		529	18.645	27.465	427	724
Zuiveringstechnische Werken Transportsyst.	492	2.544		3.035	20.777	25.986	453	3.028
Zuiveringstechnische Werken Zuiveringsinst.	256	836		1.092	17.022	39.259	525	1.272
Zuiveringstechnische Werken Slibverw.inst.		21		21	1.150	3.564	43	57
Vaarwegen en havens		207		207	3.573	6.721	96	299
Overige materiële vaste activa								
Financiële vaste activa	37.387	172		37.559	3.995	3.823	171	344
Kapitaalverstrekkingen bedrijven	37.387	172		37.559	3.661	3.489	171	344
Kapitaalverstrekkingen overheden								
Verstrekke geldleningen								
Overige uitzettingen					333	333		
TOTALE VASTE ACTIVA	570.901	48.491		619.391	543.669	582.783	10.934	58.533

Bijlage 5: Staat van geldleningen (gecomprimeerd)

	Soort lening <i>(alle bedragen x € 1.000)</i>	Restant- bedrag lening begin boekjaar	Mutaties in 2024		Restant- bedrag lening einde boekjaar	Aflossing in het volgend boekjaar	Totaal rente ten laste van het boekjaar	Gem. restant- looptijd	Gem. rente- voet
			Vermeer- deringen nieuwe leningen	Verminde- ringen aflossingen					
A	Obligatieleningen								
B	Andere geldleningen financiële instellingen	488.738	50.000	23.520	515.218	13.520	10.359	20,0	2,37%
C	Bij waterschap gestorte waarborgsommen								
D	Overig								
	TOTAAL	488.738	50.000	23.520	515.218	13.520	10.359	20,0	2,37%

BIJLAGE 6 SPECIFICATIE WATERSYSTEMEN (I/II)

	Einddoel	Jaar	% geprogrammeerd*	% in voorbereiding in 2024*	% in uitvoering in 2024*	% gerealiseerd cumulatief eind 2024*
KRW-maatregelenpakket						
Realisatie KRW-maatregelenpakket (% gerealiseerd)	100%	2027		20%		49%
Natte natuurparels (aantal ha gerealiseerd)	2240	2027		voor de voortgang van de 812 ha N2000 en 1428 ha primaire natte natuurparels wordt verwezen naar de GGOR maatregelen		30%
Beek en kreekherstel (aantal km gerealiseerd)	61	2027	100%	30%	5%	12%
Bouwen met Natuur (aantal km gerealiseerd)	83	2027	100%	30%	2%	5%
Ecologische verbindingzones (aantal km gerealiseerd)	67	2027	100%	20%	5%	22%
Vispassages (stuks gerealiseerd)	16	2027	100%	0%	50%	75%
Onderzoeken/pilots (stuks uitgevoerd)	20	2027	100%	10%	10%	50%
Akkerrandenbeheer (aantal km met overeenkomst)	999	jaarlijks	100%	-	100%	100%
Extensief onderhoud (aantal km extensief onderhouden)	467	jaarlijks	100%	-	100%	100%
Aanpak wateroverlast						
Eenvoudige aandachtspunten in het landelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	36	2027	50%	10%	0%	0%
Reguliere aandachtspunten in het landelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	48	2027	50%	10%	0%	0%
Aandachtspunten in het stedelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	26	2027	50%	10%	0%	0%
Zoet Water in de Zuidwestelijke Delta						
Afgesproken maatregelen 'slimmer regionaal waterbeheer' zijn uitgevoerd (aantal maatregelen uitgevoerd)	10	2027	80%	0%	0%	20%
	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Afgesproken maatregelen 'hergebruik effluent' zijn uitgevoerd (aantal maatregelen uitgevoerd)	1 + pm	2027	20%	20%	0%	0%
	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Maatregelen voor hergebruik water aan de voet van de Brabantse Wal (samen met Zeeland)						
Optimaliseren zoetwatervoorziening in de polders langs het Volkerak-Zoommeer (Prins Hendrikpolder, Auvergnepolder en polders van Nieuw-Vossemeer)	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Freshem (eenmalige bijdrage)	€ 25.000	2022	-	-	-	100%

* Toelichting:

% geprogrammeerd = % van het einddoel wat is opgenomen in het investeringsprogramma (concreet gekoppeld aan of gereserveerd voor projecten)/de exploitatie (financieel)

% in voorbereiding in 2024 = % wat in 2024 naar verwachting in voorbereiding is **

% in uitvoering in 2024 = % wat in 2024 naar verwachting in uitvoering is*

% gerealiseerd cumulatief eind 2024 = % wat eind 2024 naar verwachting gerealiseerd is (van de totaalopgave)

** voorbereiding of uitvoering: keuze gemaakt op basis waar het zwaartepunt naar verwachting ligt in het lopende jaar

BIJLAGE 6 SPECIFICATIE WATERSYSTEMEN (II/II)

	Einddoel	Jaar	% geprogrammeerd*	% in voorbereiding in 2024*	% in uitvoering in 2024*	% gerealiseerd cumulatief eind 2024*
GGOR en verdrogingsbestrijding						
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel N2000-gebieden (aantal ha gerealiseerd)	812	2027	100%	50%	0%	50%
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel van de primaire natte natuurparels (aantal ha gerealiseerd)	1428	2027	100%	10%	20%	25%
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel van overige verdroogde natuurgebieden (aantal ha gerealiseerd)	1500	2027	10%	0%	0%	0%
Acties vanuit Droogte agenda						
Sponsoring vergroten en vernattingsmaatregelen realiseren in de haarvaten van het watersysteem (afhankelijk van bestuurlijke keuzes met provincie en waterschappen)	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Nemen van vernattingsmaatregelen in bufferzones rondom natuurgebieden (afhankelijk van bestuurlijke keuzes met provincie en waterschappen)	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Overige acties	pm	pm	pm	pm	pm	pm
	Einddoel	Jaar	Begroting 2024			
No regret maatregelen 'droogte'						
Opstellen strategie brabantbrede aanpak inclusief kansenoverzicht mbt de (on)mogelijkheden voor hergebruik van effluent in het kader van zoetwaterbeschikbaarheid (status)	Opgesteld	2024	Opgesteld			
Actuele data mbt droogte en waterbalansen is beschikbaar voor monitoring en prioritering en wordt ontsloten voor derden (fase)	Beschikbaar en ontsloten	2027	Projectplan en 1e versie trendanalyse gereed			
Alle kleine grondwateronttrekkingen die zijn gemeld ivm de meldingsplicht zijn ingevoerd (% ingevoerd)	100%	2024	100%			
Een communicatieplan is opgesteld rondom 'droogte' om betrokkenen aan te zetten tot het ondernemen van actie (status)	Opgesteld	2024	Opgesteld			
De concrete rol die het waterschap wil spelen in financieringsvraagstukken rondom watergebruik is vastgesteld (status)	Vastgesteld	2024	Vastgesteld			
Onderdelen risicogestuurd beheer en onderhoud						
Legger op orde - inclusief halfjaarlijkse update en uitgelijnd proces voor doorgeven wijzigingen	Werkend	2024	Werkend			
Implementatie PA/PI (procesautomatisering en procesinformatisering)	Gereed	2027	Uitrol van het integraal concept over meerdere locaties via andere projecten (o.a. RWZI Bath en een aantal rioolgemalen), daarnaast worden generieke bouwblokken ontwikkeld			
Klimaat en duurzaamheid						
In het kader van de Energie- en CO2 doelstellingen in beeld brengen wat het energieverbruik is van de individuele assets (geautomatiseerde stuw en gemalen). Dit is mogelijk door het koppelen van de EAN codes vanuit het Fudura systeem aan de afzonderlijke assets en interne systemen als OBS en Geoweb. (status)	Gerealiseerd	2024	Gerealiseerd			

* Toelichting:

% geprogrammeerd = % van het einddoel wat is opgenomen in het investeringsprogramma (concreet gekoppeld aan of gereserveerd voor projecten)/de exploitatie (financieel)

% in voorbereiding in 2024 = % wat in 2024 naar verwachting in voorbereiding is **

% in uitvoering in 2024 = % wat in 2024 naar verwachting in uitvoering is*

% gerealiseerd cumulatief eind 2024 = % wat eind 2024 naar verwachting gerealiseerd is (van de totaalopgave)

** voorbereiding of uitvoering: keuze gemaakt op basis waar het zwaartepunt naar verwachting ligt in het lopende jaar

Bijlage 7: Principes toerekening kosten en opbrengsten aan beheerproducten

Wijze van doorberekening kostenplaatsen

Sleutel	Toerekening van:	Toerekening aan:	Principe van toerekening
Sleutel A	Kostenplaats 1010 Kapitaallasten	Beheerproducten	Op basis van specifiek nut (staat van activa)
Sleutel B	Kostenplaatsen teams/processen (personeelskosten) 2000 t/m 2999	Beheerproducten	Op basis van begrote uren/fte's per beheerproduct

Wijze van doorberekening ondersteunende beheerproducten

De programma's Buiten Gewoon Doen maken gebruik van 10 processen om de waterschapsdoelen te realiseren. Hierbij is geen onderscheid meer tussen primaire en ondersteunende processen. Met ingang van de gewijzigde Begroting 2020 Buiten Gewoon Doen worden de kosten van de ondersteunende beheerproducten dan ook niet meer toegerekend aan de primaire beheerproducten. Alle beheerproducten kennen een sleutel naar de wettelijke taken (zie bijlage 2) en de programma's Buiten Gewoon Doen (zie bijlage 3).

Hierop zijn drie uitzonderingen:

1. Er wordt nog steeds op basis van de projecturen een deel van de kosten van huisvesting en ICT doorbelast naar de projecten. De resterende kosten worden via de verdeelsleutel in de productenlijst direct naar de taken en programma's doorbelast.
2. Vanwege afspraken die gemaakt zijn rondom het muskusrattenbeheer worden er vanuit de ondersteunende processen nog steeds kosten doorbelast naar het product muskusrattenbeheer, ten behoeve van de kostenverrekening naar de drie deelnemende waterschappen (waterschap De Dommel, Waterschap Aa en Maas en Waterschap Brabantse Delta).
3. Voor benchmarks worden de kosten van de ondersteunende beheerproducten toegerekend aan de primaire beheerproducten, indien de betreffende benchmark dit verlangt.

Bijlage 8: Begroting 2024 Muskusrattenbeheer

Gemeenschappelijke regeling Muskusratten- en beverrattenbestrijding Noord-Brabant

BEGROTING 2024

Zaaknr.: 655653
Kenmerk : 655658

Aanleiding

Op grond van de aangepaste Waterwet is de muskus- en beverrattenbestrijding vanaf 1-1-2011 een wettelijke waterschapstaak. Voordien was het beheer provinciaal georganiseerd. Door de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta is daartoe een gemeenschappelijke regeling (GR) getroffen voor uitvoering van het muskus- en beverrattenbeheer in Noord-Brabant.

Muskus- en beverratten worden bestreden om schade aan vooral waterstaatswerken (zoals dijken, kades en oevers van watergangen) te voorkomen. Bij goed beheer is de muskus- en beverrattenpopulatie dermate laag, dat de vraatschade aan natuurlijke vegetaties en gewassen minimaal is of niet voorkomt. Voor zowel de muskusrat als de beverrat is uitroeiing in het binnenland de landelijke doelstelling vanuit de UVW. De bestrijding geschiedt met mechanische vangmiddelen, zoals klemmen en vangkooien. In het gehele gebied zijn 31 personen actief die jaarlijks muskus- en beverratten speuren en vangen. In natuurgebieden worden met de betreffende beheerder afspraken gemaakt over methode en tijdstip van betreden. Sinds 2015 worden de vangstgegevens digitaal in het veld geregistreerd.

Naar aanleiding van de landelijke Veldproef Muskusratten heeft de Commissie Muskus en Beverratten een vervolgonderzoek laten uitvoeren naar de haalbaarheid van een nieuwe strategie. De uitkomst hiervan was dat in juni 2019 de 21 waterschappen in Nederland hebben besloten tot een strategie, waarbij de muskusrat wordt teruggedrongen tot aan de landsgrens. Het project "Terugdringen tot aan de Landsgrens" is daarom het nieuwe ijkpunt voor de bestrijding in Nederland. In 2034 willen de gezamenlijke 8 bestrijdingsorganisaties, verantwoordelijk voor de uitvoering van de muskus- en beverrattenbestrijding, hieraan voldoen. Om dit te realiseren moet het aantal velduren voor Brabant op 30.000 per jaar uitkomen. Dit is omgerekend 1,25 velduur per kilometer water per jaar overeenkomstig het landelijk vastgestelde uitgangspunt. Belangrijk hierbij is dat we de neergaande lijn van het aantal vangsten door kunnen zetten en in staat zijn opverende en verborgen populaties te elimineren om zodoende richting de nuloptie te gaan.

In het verlengde van de landelijke strategie heeft de Unie van Waterschappen (UVW) medio 2022 de solidariteitsfinanciering vastgesteld. Deze regeling houdt in dat alle waterschappen bijdragen aan het tegenhouden van de muskusrat aan de landsgrenzen en de grote wateren. Vanaf 1 januari 2023 wordt de solidariteitsfinanciering voor 25% toegepast binnen de Unie van Waterschappen. Dit betekent dat een bijdrage wordt betaald per waterschap in Nederland op basis van 50% rekenkundig gemiddelde en 50% op basis van WOZ-waarde. Daartegenover staat een subsidiebedrag. Dit bedrag is afhankelijk of zogenaamde uurhokken (5x5km) direct grenzen aan België of Duitsland en de grote wateren en is gekoppeld aan de inspanningsverplichting om het gestelde doel te bereiken. Voor de GR zijn de grote wateren De Dommel en de Maas. Binnen de GR is afgesproken dat de landelijke bijdrage per waterschap betaald wordt en dat de revenuen van de drie waterschappen in de GR verrekend worden.

Totaal zijn er in 2022 3.544 muskusratten en 16 beverratten gevangen. Het totaal aantal vangsten ligt daarmee 970 vangsten lager (21%) dan in 2021. Landelijk ligt het aantal vangsten 8% hoger dan in 2021. Vastgesteld kan worden dat het gebied van de GR volledig op koers ligt en daarmee in lijn met de landelijke strategie "Het terugdringen van de muskusrat tot aan de landsgrenzen". Landelijk is er dus nog "werk aan de winkel".

Organisatie	2022							
	Vangsten	Vangst VJ	Verschil %	Uren	Uren VJ	Verschil %	V/km	V/km VJ
Aa & Maas	1419	2148	-34%	10463	10309	1%	0,18	0,27
Brabantse Delta	1759	1877	-6%	14346	13068	10%	0,17	0,19
De Dommel	382	505	-24%	6433	6064	6%	0,06	0,08
Totaal	3560	4530	-21%	31241	29441	6%	0,15	0,19

Vangsten en uren 2022 t.o.v. 2021 VJ= Vorig jaar.

Door de muskusrattenpopulatie omlaag te krijgen, kan het aantal uitstaande vangmiddelen zo laag mogelijk worden gehouden. De vangmiddelen en -methoden worden zodanig aangepast dat bijvangst (vangsten niet zijnde muskus- of beverrat) tot een minimum beperkt wordt en daardoor geen bedreiging vormt voor het voortbestaan van de betreffende diersoorten.

Sinds 1 januari 2023 is er binnen de GR gekozen voor een extra bestrijder ter ondersteuning en kennisinbreng van de groeiende populatie van de bever.

Context

In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat waterschap Brabantse Delta verantwoordelijk is voor het opstellen van een begroting. Volgens artikel 4, lid 1 van deze regeling dient het ontwerp van de begroting vooraf ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de overige deelnemende waterschappen. Bestuurlijke afstemming daarover vindt plaats op 5 juli 2023 en daarbij kunnen de deelnemers hun zienswijzen over de conceptbegroting indienen. Na bespreking in een bestuurlijk vooroverleg wordt de begroting 2024 formeel ter goedkeuring aan de besturen van de waterschappen gestuurd.

Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant Begroting 2024

	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten			
Salarissen en sociale lasten	€ 1.974.821	€ 2.109.500	€ 2.458.310
Overige personeelslasten	€ 150.240	€ 62.500	€ 60.500
Duurzame gebruiksgoederen	€ 37.548	€ 45.000	€ 40.000
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 95.900	€ 80.000	€ 90.000
Energie		€ 1.000	€ 1.000
Verzekering	€ 2.133	€ 2.800	€ 2.400
Onderhoud door derden	€ 8.387	€ 20.000	€ 15.000
Overige diensten door derden	€ 27.583	€ 25.500	€ 31.200
Doorbelasting dienstauto's	€ 356.610	€ 342.500	€ 355.000
Doorbelasting dienstkleding	€ 28.000	€ 29.000	€ 29.000
Doorbelasting ondersteunende beheerproducten	€ 269.478	€ 275.200	€ 276.300
Totaal kosten	€ 2.950.700	€ 2.993.000	€ 3.358.710
Opbrengsten			
Overige personeelsbaten	€ 34.796	€ -	€ 50.000
Vergoeding beverrattenbeheer	€ 17.074	€ 15.000	€ 16.000
Vergoeding uit solidariteitsfinanciering		€ 172.000	€ 172.000
Nog te dekken door waterschappen	€ 2.898.830	€ 2.806.000	€ 3.120.710
Totaal opbrengsten	€ 2.950.700	€ 2.993.000	€ 3.358.710
Te dekken per waterschap	€ 966.277	€ 935.333	€ 1.040.237
Inzet voorziening of bestemmingsreserve *)	€ -48.000	€ -39.500	€ -22.887
Bijdrage per waterschap	€ 918.277	€ 895.833	€ 1.017.350

*) voor waterschappen Aa en Maas en De Dommel voorziening; voor waterschap Brabantse Delta bestemmingsreserve

Toelichting op de begroting 2024

Salarissen en sociale lasten (raming 2024 € 2.462.810)

Begroting	2023	2024	Vershil
Salarissen	€ 1.321.847	€ 1.582.839	€ 260.992
Individueel Keuze Budget	€ 276.208	€ 321.423	€ 45.215
Sociale lasten	€ 391.196	€ 426.812	€ 35.616
Werkgeversaandeel ZVW	€ 103.749	€ 118.236	€ 14.487
Ambtsjubilea/bijzonder belonen	€ 15.500	€ 12.500	€ -3.000
Overwerk	€ 1.000	€ 1.000	
Salarissen en sociale lasten	€ 2.109.500	€ 2.462.810	€ 353.310

De toegestane formatie bedraagt momenteel 33,8 fte. Dit is inclusief de voorgestelde uitbreiding van 1 fte in 2023 voor het uitvoeren van extra activiteiten als gevolg van aanwezigheid van bevers. Daarnaast is de extra tijdelijke fte gedurende de periode medio 2023 tot medio 2024 opgenomen. Dit laatste houdt verband met het opnemen van IKB voorafgaand aan de pensionering van een medewerker in 2024.

Loonkostenontwikkeling 2023 en 2024

Ingegeven door de historisch hoge inflatie stijgen ook de loonkosten fors. Het cao-akkoord Werken voor waterschappen heeft geleid tot een stijging die fors hoger was dan 3,5% die was voorzien. Het akkoord is uitgekomen op een verhoging van € 125 per persoon (voltijdsdienstverband) en daarnaast een verhoging van 2,5% per 1-1-2023 en een verhoging van 2,5% per 1-7-2023.

De verwachte cao stijging voor 2024 is op 1 mei 2023 ingeschat op 6%. Dit is op basis van de ontwikkeling van de loonkosten en inflatie in 2023. Voor de autonome stijging door toekenning van reguliere salarisverhogingen wordt jaarlijks rekening gehouden met 0,1%.

Overige personeelslasten (raming 2024 € 60.500)

Dit betreffen opleidingskosten, arbozorg en vergoedingen voor de opslag van materieel. Van de totale raming van € 60.500 is € 30.000 bestemd voor opleidingskosten. In 2023 was hiervoor een raming van € 35.000 opgenomen. Voor arbozorg is € 15.000 geraamd.

Duurzame gebruiksgoederen (raming 2024 € 40.000)

Deze raming betreft de aanschaf/inruil van quads, boten en aanhangwagens.

Overige gebruiks- en verbruiksgoederen (raming 2024 € 90.000)

Dit betreft de aanschafkosten van klemmen, gaas en kooien.

Energie (raming 2024 € 1.000)

Dit betreft de brandstofkosten van de vaar- en voertuigen.

Verzekering (raming 2024 € 2.400)

Dit betreft de kosten van de ongevallenverzekering en de verzekering voor materieel.

Onderhoud door derden (raming 2024 € 15.000)

Dit betreft de onderhoudskosten en keuringen van boten, aanhangwagens en quads. De kosten voor het onderhoud software van het digitale registratiesysteem zijn via het Waterschapshuis overgeheveld naar de individuele waterschappen.

Overige diensten door derden (raming 2024 € 31.200)

Dit betreffen o.a. kosten van telefonie, datacommunicatie, vergunningen en reis- en verblijfkosten en.

Doorbelasting dienstauto's (raming 2024 € 355.000)

De doorbelasting betreft de kapitaallasten en de overige jaarlijkse lasten. Bij de overige jaarlijkse lasten gaat het om brandstof, onderhoud, verzekering en houderschapsbelasting. In de begroting is rekening gehouden met de hogere brandstofprijzen.

Doorbelasting van de kosten van ondersteunende beheerproducten (raming 2024 € 276.300)

De kosten van de ondersteunende beheerproducten worden op basis van bestede uren of directe kosten toegerekend aan het muskusrattenbeheer. Per ondersteunend beheerproduct is beoordeeld in welke mate

het bijdraagt aan de taak en wat een realistische vergoeding is. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven.

Toerekening aan GR muskusrattenbeheer Noord-Brabant		
Ondersteunend beheerproduct	kosten	Grondslag *)
Ontwikkeling, implementatie en onderhoud informatieplan (ICT)	€ 45.000	2,0 fte
Huisvesting	€ 10.000	2,0 fte
Centraal management	€ 3.900	2,0 fte
Personeelsbeleid en -beheer	€ 135.000	32,0 fte
Interne communicatie	€ 15.000	32,0 fte
Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning	€ 4.200	2,0 fte
Interne faciliteiten	€ 18.000	2,0 fte
Organisatiebeleid en -beheer	€ 9.000	1,6%
Financieel beleid	€ 4.500	1,6%
Meerjarenraming en begroting	€ 2.000	1,6%
Comptabiliteit	€ 9.000	1,6%
Bestuursprogramma en Kadernota	€ 3.000	1,6%
KAM	€ 10.000	1,6%
Concerncontrol	€ 3.500	1,6%
Managements- en bestuursrapportages	€ 4.200	1,6%
Totale doorberekeningen	€ 276.300	

*) 1,6% van de totale kosten van het ondersteunend beheerproduct

Doorbelasting op basis van directe uren

De volgende ondersteunende beheerproducten worden doorgerekend op basis van de directe uren per primair beheerproduct.

- Ontwikkeling, implementatie en onderhoud informatieplan (ICT)
- Huisvesting
- Centraal management
- Personeelsbeleid en -beheer
- Interne communicatie
- Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning
- Interne faciliteiten

De kosten van personeelsbeleid en -beheer en interne communicatie worden gemaakt ten behoeve van alle medewerkers. Er wordt bij deze ondersteunende beheerproducten daarom gerekend met 32 fte. Van het kantoor, ICT en interne faciliteiten wordt uitsluitend door de teammanager en de opzichters gebruik gemaakt. Hierbij wordt gerekend met slechts 2 fte's (2.800 uur). Ook voor Centraal management en Bestuurlijke en juridische ondersteuning wordt gerekend met 2 fte. Als voorbeeld volgt de berekening van centraal management. In de jaarrekening 2022 bedroeg het totaal aantal directe uren op de eindproducten 506.434 uur. De kosten van de Centraal management worden geraamd op € 701.000 waarvan $(2.800/506.434) \times € 701.000 = € 3.876$ aan de GR muskusrattenbestrijding wordt toegerekend.

Doorbelasting op basis van directe kosten

De volgende ondersteunende beheerproducten worden doorgerekend op basis van de directe kosten per primair beheerproduct.

- Organisatiebeleid en -beheer
- Financieel beleid
- Meerjarenraming en begroting
- Comptabiliteit
- Bestuursprogramma en Kadernota
- KAM
- Concern control
- Management- en bestuursrapportages

De directe kosten van het muskusrattenbeheer bedroegen in de jaarrekening 2022 1,57% van de totale directe kosten van alle primaire beheerproducten. Van de totale kosten van bijvoorbeeld het ondersteunend beheerproduct Financieel beleid wordt daarom 1,57% toegerekend aan de GR

Muskusrattenbestrijding. De kosten van het ondersteunend beheerproduct Financieel beleid worden geraamd op: 1,57% van € 369.000 = € 5.790.

Vergoeding beverrattenbestrijding (bijdrage 2024 € 16.000)

Dit betreft een vergoeding van de Unie van Waterschappen uit het landelijk budget voor de bestrijding van beverratten.

Vergoeding uit solidariteitsfinanciering (€ 172.000)

Op 24 juni 2022 heeft de Ledenvergadering ingestemd met het voorstel voor solidariteitsfinanciering voor de nieuwe strategie "Terugdringen tot aan de landsgrenzen". De invoering van de solidariteitsfinanciering gebeurt stapsgewijs vanaf 2023 tot 2031. Voor de Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding is de invoering gunstig vanwege de jaarlijkse vergoeding die hieruit voortvloeit. De vergoeding voor begrotingsjaar 2024 wordt geraamd op € 172.000.

Bijdrage deelnemers (bijdrage 2024 € 1.017.350)

Ten opzichte van de begroting 2023 stijgt de bijdrage per deelnemer in 2024 met € 121.517 (13,6%). De te dekken kosten per waterschap bedragen € 1.017.350. Dit is inclusief het bedrag van € 22.887 per waterschap wat uit de voorziening en bestemmingsreserve wordt gehaald, waarna het saldo uit de voorziening en bestemmingsreserve eind 2024 € 0 bedraagt.

Meerjarenraming 2024-2028

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is gerekend met een inflatiepercentage van 2,4% in 2024 Voor de jaren vanaf 2025 is gerekend met een inflatiepercentage van 2,0%. Voor de salariskosten is vanaf 2025 uitgegaan van een stijging van 2,1% per jaar.

Meerjarenraming	2024	2025	2026	2027	2028
Kosten					
Salarissen en sociale lasten	€ 2.458.310	€ 2.509.934	€ 2.571.647	€ 2.620.682	€ 2.676.186
Overige personeelslasten	€ 60.500	€ 61.952	€ 63.191	€ 64.486	€ 65.808
Duurzame gebruiksgoederen	€ 40.000	€ 40.960	€ 41.779	€ 42.615	€ 43.467
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 90.000	€ 92.160	€ 94.003	€ 95.883	€ 97.801
Energie	€ 1.000	€ 1.024	€ 1.044	€ 1.065	€ 1.087
Verzekering	€ 2.400	€ 2.458	€ 2.507	€ 2.557	€ 2.608
Onderhoud door derden	€ 15.000	€ 15.360	€ 15.667	€ 15.981	€ 16.300
Overige diensten door derden	€ 31.200	€ 31.949	€ 32.588	€ 33.240	€ 33.904
Doorbelasting dienstauto's	€ 355.000	€ 373.404	€ 400.687	€ 398.390	€ 396.092
Doorbelasting dienstkleding	€ 29.000	€ 29.696	€ 30.290	€ 30.896	€ 31.514
Doorbelasting ondersteunende beheerproducten	€ 276.300	€ 282.931	€ 288.590	€ 294.362	€ 300.249
Totaal kosten	€ 3.358.710	€ 3.441.828	€ 3.541.994	€ 3.600.155	€ 3.665.016
Opbrengsten					
Overige personeelsbaten	€ 50.000				
Vergoeding beverrattenbestrijding	€ 16.000	€ 16.336	€ 16.679	€ 17.029	€ 17.387
Vergoeding uit solidariteitsfinanciering	€ 172.000	€ 172.000	€ 172.000	€ 344.000	€ 344.000
Nog te dekken door waterschappen	€ 3.120.710	€ 3.253.492	€ 3.353.315	€ 3.239.126	€ 3.303.629
Totaal opbrengsten	€ 3.358.710	€ 3.441.828	€ 3.541.994	€ 3.600.155	€ 3.665.016
Te dekken per waterschap	€ 1.040.237	€ 1.084.497	€ 1.117.772	€ 1.079.709	€ 1.101.210
Inzet voorziening of bestemmingsreserve *)	€ -22.887				
Bijdrage per waterschap wordt	€ 1.017.350	€ 1.084.497	€ 1.117.772	€ 1.079.709	€ 1.101.210
stijging t.o.v. voorgaande jaar	€ 121.517	€ 67.148	€ 33.274	€ (38.063)	€ 21.501
stijging t.o.v. voorgaande jaar	13,6%	6,6%	3,1%	-3,4%	2,0%

*) voor waterschappen Aa en Maas en De Dommel voorziening; voor waterschap Brabantse Delta bestemmingsreserve

Proces KN 2024-2028 en begroting 2024 waterschapsbreed

Als gevolg van de verkiezingen is het kadernota traject later opgestart. Na vaststelling van de muskusrattenbegroting worden pas de cijfers opgesteld voor kadernota 2024-2028 en begroting 2024. Dit kan mogelijk van invloed zijn op de concept begroting en meerjarenraming van de GR Muskusrattenbestrijding. Dit zal gedurende het jaar duidelijk worden.

Vergelijking met MJR 2024-2028 en MJR 2023-2027	2024	2025	2026	2027	2028
Begroting 2024 en MJR 2024-2028	€ 1.017.350	€ 1.084.497	€ 1.117.772	€ 1.079.709	€ 1.101.210
Begroting 2023 en MJR 2023-2027	€ 930.996	€ 977.541	€ 1.005.997	€ 965.521	
Voordeel/nadeel t.o.v. vorige begr/MJR	€ 86.353	€ 106.956	€ 111.775	€ 114.188	

Waterschap Brabantse Delta

Postbus 5520, 4801 DZ Breda
Bouvignelaan 5, 4836 AA Breda
T 076 564 10 00
E info@brabantsedelta.nl
I www.brabantsedelta.nl

